

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060307

DOM
2020-07-29
Stockholm

Mål nr
M 12383-18

Sid 1 (17)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-12-10 i mål nr M 7481-17,
se bilaga A

PARTER

Klagande

1. C.A.

2. D.A.

3. J.A.

4. A-S.B.

5. S.D.

6. E.D.

7. A-M.E.

8. M.F-H.

9. M.H.

10. M.H.

11. A.H.

12. O.H.

13. B.J.

14. C.J.

15. F.J.

16. S.J.

17. F.K.

18. C.L.

Dok.Id 1583723

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

19. P-O.L.

20. A.N.

21. A.N.

22. R.N.

23. S.P.

24. S.R.

25. R.S.

26. W.S.

27. M.S.

28. P.S.

29. H.T.

30. H.T.

31. M.T.

32. L.W.

33. K.W.

Ombud för 1–33: Jur.kand. G.H.B.

34. Upplands-Bro kommun

Ombud: Advokat C.A.

Motparter

1. Swerock Aktiebolag

Ombud: Advokaterna C.H. och E.N.

2. Länsstyrelsen i Stockholms län

SAKEN

Tillstånd för bergtäkt samt bortledande av grundvatten med tillhörande verksamheter på fastigheten YY i Upplands-Bro kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom – förutom såvitt avser mark- och miljödomstolens förordnande i fråga om miljökonsekvensbeskrivningen, prövningsavgift och rättegångskostnader – och avslår Swerock Aktiebolags ansökan om tillstånd.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Klagandena med nummer 1–33 (C.A.s m.fl.) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå Swerock Aktiebolags ansökan eller, i andra hand, avvisa den. Om ansökan varken avslås eller avvisas har C.A.s m.fl. yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra tillståndet och villkor 5–9 samt föreskriva nya villkor enligt följande:

Tillståndet ska omfatta

- att under 10 år bedriva täkt om maximalt 5 miljoner ton berg,
- att ta ut maximalt 500 000 ton berg per år under tillståndstiden,
- att bedriva krossning och sortering.

Tillståndet ska inte omfatta

- att föra in, lagra och sortera jord- och schaktmassor för återvinning,
- att föra in, lagra, sortera och genom mekanisk bearbetning återvinna asfalt och rivningsbetong,
- att föra in, lagra, sortera och genom mekanisk bearbetning återvinna entreprenadberg.

Den ekonomiska säkerheten ska bestämmas till ett väsentligt högre belopp än det som mark- och miljödomstolen beslutat om.

Villkor 5

Täktverksamhetens samtliga delar, inklusive transporter och underhållsarbeten, får endast bedrivas helgfri måndag-fredag kl. 07.00-18.00.

Täktverksamheten, inklusive transporter samt underhållsarbete, får inte bedrivas under följande tider:

- Från skärtorsdag kl. 12.00 till dag efter annandag påsk kl. 07.00
- Från midsommar till och med den 15 augusti
- Från den 23 december kl. 12.00 till dag efter trettondagen kl. 07.00

Samtliga maskiner såsom kross- och siktverk ska ha så låga initialvärden på buller som möjligt. Skutknacken, borrhuggar och förkrossar får endast användas bakom skärm eller med annan bullerdämpande skyddsåtgärd.

De fläktar och motsvarande ljudkällor (som innehåller inslag av urskiljbara tonerkomponenter) från byggnader ska, även om villkorsvärdena enligt bullervärdena ovan innehålls, förses med ljudisolering för att dämpa ljudet.

Villkor 6:

*Ljudnivån från den samlade verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid fasad vid bostad än följande värden:
45 dB(A) vardag kl. 07.00–18.00.*

Arbetsmoment som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljudnivåer över 55 dB(A) får inte utföras.

Dessa begränsningar ska kontrolleras genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalenta värden ska beräknas för de tidsperioder som olika verksamheter pågår, dock minst en timme. Kontroll ska ske inom tre månader från det att verksamheten påbörjas, och därefter så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra att värdena riskerar att överskridas eller när tillsynsmyndigheten bedömer att det behövs.

Om utförd kontrollmätning visar att villkoret överskrids ska allt arbete genast avbrytas och åtgärder vidtas så att värdena innehålls innan arbetena återupptas. Ny kontrollmätning ska göras i samband med att arbetena återupptas.

Villkor 7:

Markvibrationer – definierade som högsta svängningshastighet i vertikalled – orsakade av sprängning får inte överstiga 2,5 mm/s vid bostadshus vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 4 mm/s. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard (för närvarande SS 460 48 66).

Luftstöt våg till följd av sprängning – mätt genom frifältsmätning – får vid bostadshus inte överstiga 100 Pa vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 150 Pa. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard (för närvarande SS 02 52 10).

Angivna begränsningsvärden för vibrationer och luftstöt vågor ska följas upp genom mätningar i enlighet med gällande kontrollprogram. Verksamhetsutövaren ska bekosta installation av mätutrustning samt följa upp mätningar för registrering av markvibrationer på samtliga byggnader i influensområdet.

Villkor 8:

Damning från verksamhetsområdet och de enskilda vägar som leder till och från verksamhetsområdet ska motverkas genom vattenbegjutning.

Dammalstrande krossar, siktar och liknande utrustning ska vara inbyggda eller utrustade på annat sätt som effektivt motverkar damning, t.ex. genom bevattning av dysor. Om krossen är inbyggd ska dammavsugning ske genom filter.

Borrutrustning ska vara utrustad med filter- och dammupptagningsanordningar.

Om problem ändå uppstår genom damning från verksamheten ska, efter samråd med tillsynsmyndigheten, ytterligare åtgärder vidtas för att begränsa damningen.

Villkor 9:

Kemiska produkter såsom petroleumprodukter inklusive farligt avfall ska förvaras i låsbara tankar innanför invallning eller i tråg som rymmer hela volymen. Anläggningen ska vara så utförd att den inte sätts ur funktion genom vattenfyllning vid

nederbörd. Invallningar eller tråg ska vara utförda i material som är beständiga mot de förvarade produkterna.

Nytt villkor:

Anslutningen till väg 912, från den nya enskilda vägen från täktverksamheten, ska utformas på så sätt att högersväng norrut omöjliggörs för fordon med en totalvikt överstigande 3,5 ton.

Platsen ska förses med trafikljus.

Tillståndet får inte tas i anspråk förrän länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet konstaterat att anslutningen är utformad på sådant sätt.

Nytt villkor:

Innan tunga fordon lämnar täkten, ska dess däck och hjul tvättas så att inte lera och andra föroreningar följer med ut på det allmänna vägnätet.

Nytt villkor:

Provisorisk väg norr om täktområdet får endast nyttjas för personaltransporter under etableringstiden av ordinarie anslutningsväg, max 6 månader sedan tillståndet vunnit laga kraft. Vägen får därefter inte användas för några fordonstransporter.

Nytt villkor:

Till skydd för fåglar samt grod- och kräldjur får avverkning och avbaning inte ske under perioden mars-juli för att undvika risk för skada under häcknings-, lek- och yngelperioder.

Nytt villkor:

Verksamhetsutövaren ska två gånger per år under samtliga år som verksamhet bedrivs inom täktområdet samt fem år efter att efterbehandlingen avslutats ta prov på vattnet i samtliga brunnar inom influensområdet. Dessa prov ska gälla både vattenkvantitet och vattenkvalitet. Proven ska genomgå kemisk standardanalys för vatten från enskild vattentäkt.

Första provtagning ska göras innan verksamhetsstart.

Nytt villkor:

Om det under tillståndstiden uppstår vattenbrist i enskild vattentäkt, varmed avses brunn inom det redovisade influensområdet för tillgodoseende av fastighetens behov av vatten för hushåll, djurhållning eller näringsverksamhet – med undantag av vatten för bevattningsändamål – ska verksamhetsutövaren efter begäran ersätta befintlig brunn eller på annat sätt ordna tillhandahållande av vatten för ovan angivet ändamål intill dess permanent vattenförsörjning kan ordnas.

Kostnader för provisorisk och permanent ny vattenförsörjning bekostas av verksamhetsutövaren.

Nytt villkor:

Om det under tiden för oförutsedd skada uppstår skada på grund av akut vattenbrist i enskild brunn på grund av täktverksamheten, åligger det bolaget att omgående ordna med tillhandahållande av vatten för att tillgodose fastighetens behov av vatten för hushåll och djurhållning.

Nytt villkor:

Inträffar driftstörning som kan innebära risk för skada på miljön eller på människors hälsa ska verksamheten omedelbart avbrytas, lämpliga åtgärder vidtas och tillsynsmyndigheten omgående kontaktas.

Upplands-Bro kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå Swerock Aktiebolags ansökan.

Swerock Aktiebolag har godtagit C.A.s m.fl. förslag till ändring av villkor 9. I övrigt har bolag motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Länsstyrelsen i Stockholms län har medgett att Swerock Aktiebolags ansökan avslås.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

C.A.s m.fl. har anfört bl.a. följande:

Behov och lokalisering

Swerock har gjort en lokaliseringsutredning. Enligt denna ska den planerade täkten framförallt försörja norra och västra delarna av Stockholm samt ett område västerut mot Enköping. Täckten ska även avlasta den befintliga täkten i Gladökvärn i södra Stockholm. Av utredningen framgår att det finns många lämpliga områden för en täkt inom det större område som bolaget har utrett, främst i Sigtuna, Upplands-Väsby, Håbo och Enköping. Detta gäller även efter det att skyddade områden och riksintressen undantagits.

Swerock anser att fyra av de fem utredda alternativa platserna för en täkt är olämpliga av olika skäl. Endast det sökta alternativet har bedömts som lämpligt. Lokaliseringsutredningen är därmed inte tillräcklig för att möjliggöra en bedömning av om det finns

lämpligare platser för verksamheten. Swerock har inte försökt hitta realistiska och lämpliga lokaliseringar utan enbart sökt jämförelseobjekt som inte lämpar sig för verksamheten.

Efterbehandling

Mark- och miljödomstolen verkar inte ha beaktat alla delar av verksamheten, eftersom domstolen har godtagit att frågan om efterbehandling skjuts på framtiden. Det saknas bl.a. utredning om vad det innebär för vatten (kvantitet och kvalitet) och naturmiljö att stora delar av brytningsområdet ska fyllas med vatten så att en sjö bildas. Tillstånd för verksamheten har således lämnats trots att efterbehandlingen inte är beslutad, redovisad och konsekvensanalyserad.

Upplands-Bro kommun har anfört bl.a. följande:

Den kommunövergripande översiktsplanen i Upplands-Bro, ÖP 2010, antogs av kommunfullmäktige i december 2011. Den har aktualitetsprövats och beslutades vara aktuell 2018. Från och med juni 2017 finns också en antagen fördjupad översiktsplan som gäller landsbygden, Landsbygdsplan FÖP 2016. Dessa två dokument bildar tillsammans den aktuella översiktsplanen för kommunen.

Översiktsplanen pekar tydligt ut den plats som föreslås för bergtäkt som prioriterad för areella näringar och mer specifikt för skogsmark – skogsnäring. För att de areella näringarna samt natur-, kultur-, och rekreationsområden ska kunna utvecklas och för att det inte ska uppstå påtaglig skada för totalförsvarets riksintressen har kommunen koncentrerat den planerade bebyggelseutvecklingen till några huvudstråk och utpekade områden. I närheten av den planerade täkten ligger ett bostadsområde som i FÖP 2016 benämns Lunda. Detta är ett av sex områden som kommunen har pekat ut för bebyggelseutveckling.

De osäkerheter som i FÖP 2016 tas upp för området Lunda gällande ny vägdragning och kommunalt vatten- och avlopp har sedan antagandet 2017 ändrats till positiv fördel för bebyggelseutveckling. Av kommunens VA-utbyggnadsplan, som antogs den

13 juni 2018, framgår att Lunda är prioriterat för utbyggnad mellan åren 2029 och 2035, alltså inom den tidsperiod som Swerocks täktverksamhet ska pågå.

Täktverksamheten kommer därmed att förhindra den i översiktsplanen angivna bebyggelseutvecklingen.

Med hänsyn till det stora behovet av material som beskrivs av bolaget samt de begränsade förutsättningar att hitta berg med god användbarhet som beskrivs i Sveriges geologiska undersöknings (SGU) rapport 2018:09, verkar en lämpligare lokalisering av en täkt vara i Knivsta eller Uppsala kommuner. Där finns det enligt SGU en hög andel av tillgängliga områden med mycket goda förutsättningar. Det torde inom dessa områden vara möjligt att hitta en plats med mindre naturpåverkan än den sökta lokaliseringen.

Swerock Aktiebolag har anfört bl.a. följande:

Behov och lokalisering

Den största mängden ballast till bolagets fabriker inom avsättningsområdet körs i dagsläget från Gladöckvarn och Västerås. Anledningen till detta är att de andra ballastleverantörerna inom avsättningsområdet antingen inte kan leverera tillräckliga volymer för att deras verksamhetstillstånd inte tillåter högre uttag per år eller för att kvalitetskraven för betong från dessa bergtäkter inte kan uppfyllas. Hade det funnits lämpligt ballastmaterial för betong tillgängligt på marknaden närmare de aktuella betongfabrikerna hade självklart detta i stället använts, eftersom transportavstånden mellan de aktuella täkterna och betongfabrikerna är 8,5 mil (Västerås–Upplands-Bro) respektive 5,5 mil (Gladöckvarn–Upplands-Bro). Det blir många mil per år som medför stora ekonomiska konsekvenser och onödig miljöpåverkan.

Även SGU förordar korta transportsträckor då utsläppen av koldioxid till följd av transporter överstiger utsläppen vid produktionen av ballasten vid transportavstånd på 1,5–3,0 mil. Transportavståndet är alltså av väsentlig betydelse för hur stor klimatpåverkan användningen av ballast har och avståndet mellan produktion och avsättning bör om möjligt minimeras.

Idag används stora volymer naturgrus till olika betongprodukter där det inte finns ersättningsmaterial inom ett lämpligt transportavstånd. Enligt SGU uppgår produktionen av naturgrus i Uppsala och Stockholms län till ca 20–25 procent av allt naturgrus i landet. Enligt SGU finns alltså en stor potential att kunna minska den totala användningen av naturgrus i Sverige genom att etablera bergtäkter i stället. Tillgången på lämpligt berg som kan ersätta naturgruset är begränsad i delar av regionen, vilket ställer stora krav på samhällsplanering och exploatörer. Stora delar av berggrunden i den södra delen av Stockholms län har inte lämpliga egenskaper som ersättningsmaterial för flera användningsområden.

Swerocks lokaliseringsutredning är gjord utifrån bedömningen av var inom utredningsområdet den bäst lämpade berggrunden för betongtillverkning finns. Lokaliseringsutredningens avgränsning motsvarar lönsamt och miljömässigt motiverat transportavstånd och avsättningsområde, varför områden som exempelvis Sigtuna inte ingår i utredningen.

Inga av de befintliga bergtäkterna, var för sig eller tillsammans, kan tillgodose det aktuella behovet av bergmaterial av god kvalitet. Anledningen är att täkterna antingen är lokaliserade på långa avstånd från slutkunderna, saknar tillräcklig tillståndsgiven volym eller inte har sådan kvalitet att ballastmaterialet kan användas även till betongändamål.

Mot bakgrund av behovet av material av viss kvalitet är det inte heller möjligt att tillgodose behovet genom återvinning eller återanvändning av bergmaterial som uppkommer i samband med arbeten i tunnlar, berggrum eller bergschakt. Kvaliteten på detta bergmaterial är ofta ojämn. Variationerna i entreprenadberget samt även sprängtekniken som används för lossning av berget i tunnel gör att entreprenadberget inte klarar kvalitetskraven för användning vid tillverkning av betong.

Efterbehandling

Efterbehandlingen av en täkt samt miljökonsekvenserna av efterbehandlingen utgör en tillåtlighetsfråga vid tillståndsprövningen som inkluderas i verksamhetskoden för täktverksamhet. Den efterbehandlingsplan som bolaget har redovisat i ansökningshandlingarna ska också ligga till grund för prövningen av den ekonomiska säkerhetens storlek. Det krävs således inget särskilt yrkande beträffande efterbehandlingen. Det står dock klart hur efterbehandlingen kommer att ske i detta fall, dvs. att slänterna kommer att modelleras och att en sjö kommer att bildas vid avslutad täktverksamhet. Vidare framgår av handlingarna i målet dels den största mängd massor som kan komma att användas för efterbehandling, dels vilken kvalitet det ska vara på massorna.

Mark- och miljödomstolen, som tagit del av samtliga utredningar som getts in i målet, har gjort en samlad prövning av verksamhetens totala miljöpåverkan. Denna prövning inkluderar även föreskriven efterbehandling med de volymer och den kvalitet på massorna som har beskrivits och ligger till grund för tillståndet. Den yttre ramen för hur efterbehandlingen ska utföras är därmed beskriven och omfattas av det allmänna villkoret, villkor 1. Det faktum att mark- och miljödomstolen valt att inte detaljreglera efterbehandlingen är vedertagen praxis. Som en följd härav kommer de mer ingående frågorna om hur efterbehandlingen ska utformas att regleras löpande av tillsynsmyndigheten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Miljökonsekvensbeskrivningen

Mark- och miljööverdomstolen bedömer, vilket kommer att utvecklas nedan, att miljökonsekvensbeskrivningen och utredningen i övrigt är bristfällig i olika avseenden när det gäller frågorna om lokalisering och efterbehandling. Dessa brister är dock inte av sådan beskaffenhet att det kan anses föreligga ett processhinder (jfr NJA 2009 s. 321). I likhet med mark- och miljödomstolen bedömer alltså Mark- och miljööverdomstolen att det finns förutsättningar att godkänna miljökonsekvensbeskrivningen.

Platsval och behov

För tillstånd till nyetablering av en täkt krävs dels att det innebär god hushållning att bryta täktmaterialet, dels att täktens lokalisering är lämplig bl.a. med hänsyn till att intrånget i miljön ska bli så litet som möjligt. När det gäller bergtäkter har lagstiftaren särskilt konstaterat att det finns goda möjligheter att överväga alternativa lokaliseringar. Om det material som ska utvinnas kan ersättas med material från andra täkter eller om det finns andra närbelägna områden som skulle kunna vara bättre att exploatera för täktverksamhet kan lokaliseringen bedömas som olämplig enligt 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken. När ansökan däremot avser uttag av ett material där tillgången är mycket begränsad, finns det i princip inte någon alternativ lokalisering och bestämmelsen om val av plats får i dessa situationer en mer begränsad betydelse. (Se prop. 2008/09:144 s. 13 samt bl.a. Mark- och miljööverdomstolens domar den 20 april 2015 i mål nr M 5627-14 och den 8 december 2017 i mål nr M 7369-17.)

Syftet med den nu aktuella bergtäkten är enligt Swerock att tillgodose samhällets behov av ballast för bl.a. betongtillverkning, ett användningsområde som enligt bolaget ställer höga krav på bergets egenskaper. Genom den utredning som bolaget har presenterat är det visat att det finns ett behov av ballastmaterial lämpligt för betongtillverkning och att berget på den aktuella platsen har sådana egenskaper som gör det lämpligt för detta ändamål. Bolaget har även visat att bergmassor som har lossgjorts genom tunneldrivning och liknande infrastrukturarbeten normalt inte kan användas vid betongtillverkning. Det måste vidare anses vara förenligt med en från allmän synpunkt god hushållning att som i detta fall en nyetablerad täkt kan tillgodose behovet av bergmaterial för ett flertal användningsområden (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 8 december 2017 i mål nr M 7369-17). Frågan är om Swerock har visat att den valda platsen är den som bäst kan tillgodose behovet av bergmaterial.

Samtidigt som täktmaterial är en nödvändig råvara vid allt byggande innebär uttaget av materialet stora ingrepp i naturmiljön som inte är möjliga att helt återställa (jfr prop. 2008/09:144 s. 12). Vid etablering av en ny täkt krävs därför en noggrann lokaliseringsutredning. Ju större risken är för att motstående intressen ska påverkas, desto större

är kraven på utredningens omfattning och kvalitet (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 21 mars 2014 i mål nr M 3113-13).

Med hänsyn bl.a. till den sökta täktens inverkan på Upplands-Bro kommuns möjlighet att styra bebyggelseutvecklingen i det närliggande området finns det skäl att ifrågasätta om den valda platsen är den mest lämpliga för en bergtäkt. Såväl kommunen som de enskilda klagandena har pekat ut områden utanför Upplands-Bro kommun som enligt bolagets egen redovisning har en större potentiell förekomst av lämpligt bergmaterial. Någon utredning om bergets kvalitet på dessa platser har inte presenterats i målet. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår i stället att utredningsområdet för valet av plats för bergtäkten har avgränsats främst utifrån hänsyn till transportavståndet till det planerade avsättningsområdet, avståndet till bolagets egna betongfabriker och behovet av att avlasta bolagets befintliga täkt i Gladökvärn.

Kravet på att lokalisera täkten till den plats som medför det minsta intrånget för människors hälsa och miljön gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla det (2 kap. 7 § miljöbalken). Vid bedömningen ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. Transportavstånd är en sådan omständighet som ska beaktas vid tillståndsprövningen. Hur långa transportavstånd som är godtagbara är dock en fråga som måste besvaras efter en intresseavvägning i det enskilda fallet (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 september 2012 i mål nr M 497-12). Det är sökanden som har bevisbördan för påståendet om att en annan lokalisering än den valda inte är lämplig.

Det kan konstateras att Swerock redan idag transporterar material från täkter belägna på ett betydligt längre avstånd från bolagets betongfabriker än vad som skulle vara fallet vid den nu föreslagna lokaliseringen. En lokalisering av bergtäkten till något av de områden som klagandena pekat på förefaller därmed inte vara ett realistiskt alternativ. Eftersom det saknas utredning i denna del är det dock inte möjligt för Mark- och miljööverdomstolen att göra en närmare avvägning mellan de potentiella fördelarna med en sådan lokalisering och de olägenheter som kan antas uppkomma genom längre transportavstånd.

Bolaget kan mot den nu angivna bakgrunden inte anses ha visat att den föreslagna lokaliseringen av täkten är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Efterbehandling

Swerock har i mark- och miljödomstolen beskrivit hur bolaget avser att efterbehandla täkten – bl.a. genom att successivt föra in massor för att i takt med att brytningen framskrider bygga ut slänter kring täkten (den framtida täktsjön) – men har samtidigt förklarat att bolagets yrkande inte omfattar rätten att föra in massorna. Detta omfattas enligt bolagets uppfattning nämligen inte av tillståndsplikt. Eftersom efterbehandlingen påverkas av brytningstakten ska enligt bolaget efterbehandlingens slutliga utförande diskuteras och planeras löpande under hela tillståndstiden med tillsynsmyndigheten.

Mark- och miljödomstolen har som villkor i domen föreskrivit att efterbehandling ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och delegerat till denna att föreskriva de villkor som kan behövas avseende åtgärder som anses erforderliga i samband med efterbehandlingen. I domskälen har mark- och miljödomstolen konstaterat att bolaget inte har ansökt om tillstånd för att föra in massor för efterbehandling och att det tillstånd som ges genom domen därmed inte omfattar en prövning av mängd och kvalitet på sådana massor. Vidare anges att frågan om hur efterbehandlingen kommer att se ut inte är prövad i målet utan får hanteras i samband med efterbehandlingen i enlighet med de villkor och de krav som kan ställas av tillsynsmyndigheten med stöd av den delegation som mark- och miljödomstolen har beslutat.

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen anfört att domen medger den efterbehandling som bolaget har beskrivit i sin tillståndsansökan och i övrigt underlag hos mark- och miljödomstolen. Enligt bolaget har den yttre ramen för efterbehandlingen, dvs. såväl den största mängden som kvaliteten på de massor som ska föras in, prövats genom mark- och miljödomstolens dom, eftersom detta vägts in i en samlad bedömning av den tillståndsgivna verksamhetens tillåtlighet. Som bolaget ser det har mark-

och miljödomstolen på sedvanligt sätt och i enlighet med bolagets yrkande delegerat till tillsynsmyndigheten att bestämma den närmare utformningen av efterbehandlingen.

Klagandena har å sin sida ifrågasatt om det är godtagbart att på detta sätt skjuta fram frågan om efterbehandlingen med hänsyn till de potentiella risker som den planerade efterbehandlingen kan antas medföra.

Mark- och miljööverdomstolen kan inledningsvis konstatera att prövningen av en tillståndsansökan ska ha en sådan omfattning att relevanta miljömässiga konsekvenser kan beaktas och att det kan tryggas att de också får den reglering som bedöms nödvändig (se MÖD 2007:50 och MÖD 2010:9). Såsom bolaget har anfört är det i och för sig inte ovanligt att efterbehandlingen inte blir föremål för någon särskild villkorsreglering. Frågan överlämnas i stället många gånger till tillsynsmyndigheten, vilken genom ett s.k. delegationsvillkor har möjlighet att besluta om den närmare utformningen av efterbehandlingen.

Enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken får domstolen överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta villkor av mindre betydelse. Skälet till en sådan delegationsmöjlighet är enligt förarbetena svårigheten som annars kan uppkomma för domstolen att i vissa fall fastställa villkoren i minsta detalj (se prop. 1997/98:45 II s. 246). Att delegera frågor till tillsynsmyndigheten som har betydelse för tillåtligheten av en viss åtgärd bör däremot inte komma ifråga (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 25 april 2018 i mål nr M 6419-16).

Den vanligaste formen av efterbehandling av täkter innebär relativt sett begränsade åtgärder som huvudsakligen går ut på att städa upp brytområdet och vidta åtgärder för att minska riskerna för fallolyckor. Dessa åtgärder vidtas normalt sett i slutet av tillståndets giltighetstid och tillsynsmyndighetens uppgift begränsas då oftast till att godkänna den slutliga efterbehandlingsplanen. Den typen av efterbehandlingsåtgärder är inte i sig tillståndspliktiga. Någon sådan efterbehandling är det emellertid inte fråga om här.

Den efterbehandling som bolaget har beskrivit i tillståndsansökan kräver omfattande utfyllnader av brytområdet med schaktmassor som avses att transporteras till täkten löpande under tillståndets giltighetstid. Redan med hänsyn till mängden massor som kan komma att användas måste efterbehandlingen antas kunna medföra en inte obetydlig föroreningsrisk för omgivningen.

Någon närmare beskrivning av denna föroreningsrisk eller av hur den ska hanteras har dock inte presenterats av bolaget. I brist på sådan utredning bedömer Mark- och miljööverdomstolen att bolaget inte har visat att det finns förutsättningar att – utan att det leder till skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön – genomföra efterbehandlingen på det sätt som beskrivits i ansökan. Tvärtom talar de uppgifter som bolaget har lämnat för att den beskrivna efterbehandlingen kommer att innefatta en i sig tillståndspliktig avfallshantering. På det befintliga underlaget går det dock inte att bedöma om det finns förutsättningar att ge tillstånd för en sådan verksamhet. Det är vidare uppenbart att det inte rör sig om en sådan fråga av mindre betydelse som kan delegeras till tillsynsmyndigheten att reglera. Eftersom en godtagbar efterbehandling är en förutsättning för tillstånd till den egentliga täktverksamheten innebär detta att tillstånd till täktverksamheten inte kan ges. Det finns alltså skäl att avslå ansökan även på denna grund.

Sammanfattande bedömning

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att bolaget inte har visat att den föreslagna lokaliseringen av täkten är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bolaget har inte heller visat att det finns förutsättningar att genomföra efterbehandlingen utan att det uppkommer skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Därmed finns det inte förutsättningar för att ge det sökta tillståndet. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas – förutom såvitt avser mark- och miljödomstolens förordnanden i fråga om miljökonsekvensbeskrivningen, prövningsavgift och rättegångskostnader – och bolagets ansökan avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2020-08-26

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Ingrid Åhman, referent, och Ralf Järtelius samt tekniska rådet Kerstin Gustafsson.

Föredragande har varit Harry Hodzic.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-12-10
meddelad i
Nacka

Mål nr M 7481-17

PARTER

Sökande

Swerock Aktiebolag

Ombud: Advokaterna E.N. och C.H.

SAKEN

Ansökan om tillstånd för bergtäkt samt bortledning av grundvatten med tillhörande verksamheter inom fastigheten YY Upplands-Bro kommun

AnläggningsID: 63855

Avrinningsområde: 128/129

Koordinater (SWEREF 99): N 6607784/E 646427

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ger Swerock Aktiebolag tillstånd enligt miljöbalken för bergtäktverksamhet med återvinning inom markerade bryt- och verksamhetsområden på fastigheten YY i Upplands-Bro kommun, enligt domsbilaga 1.

Tillståndet omfattar

- att under 25 år bedriva täkt av maximalt 14 miljoner ton berg,
- att ta ut maximalt 700 000 ton berg per år under tillståndstiden,
- att bedriva krossning och sortering,
- att föra in, lagra och sortera maximalt 75 000 ton jord- och schaktmassor för återvinning per år,
- att föra in, lagra, sortera och genom mekanisk bearbetning återvinna maximalt 50 000 ton asfalt och rivningsbetong per år, och

Dok.Id 533185

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Sicklastråket 1	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

- att föra in, lagra, sortera och genom mekanisk bearbetning återvinna maximalt 50 000 ton entreprenadberg per år.

Mark- och miljödomstolen ger även Swerock Aktiebolag tillstånd enligt miljöbalken att avsänka grundvattennivån under brytningstiden till lägst nivå +27,5 m ö h (RH 2000) inom brytområdet, domsbilaga 1, genom att på fastigheten YY bortleda allt inläckande yt- och grundvatten ur bergtäkten samt utföra och bibehålla de anläggningar som krävs för detta.

Tillståndet ska gälla 25 år från det att denna dom vinner laga kraft.

Villkor

Allmänt

1. Om inte annat framgår av denna dom ska verksamheten utföras och bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Swerock Aktiebolag har angett i ansökan eller i övrigt uppgett eller åtagit sig i målet.

Uttagsnivå

2. Uttag av berg får ske lägst till +28 meter över havet (RH 2000).

Bortledning av yt- och grundvatten

3. De mängder yt- och grundvatten som får ledas bort får vid utloppet från sedimentationsdammen inte överstiga 53 l/s.

Gränsmarkeringar

4. Gränser för verksamhetsområde och brytområde ska vara tydligt utmärkta i terrängen under hela verksamhetstiden. Skadad gränsmarkering ska ersättas med ny.

Buller

5. Starkt bullrande verksamhet såsom borrning, sprängning, skuthantering och krossning får endast bedrivas helgfria vardagar måndag till och med fredag kl.

06:00-18:00. Utlastning, transporter och annan mindre bullrande verksamhet får bedrivas helgfria vardagar måndag till och med fredag kl. 06:00-22:00.

Skutknacken får endast användas bakom skärm eller med annan bullerdämpande skyddsåtgärd.

Tillsynsmyndigheten får vid enstaka tillfällen medge att arbetstiderna utökas.

6. Buller från tåktverksamheten, inklusive transporter inom verksamhetsområdet, ska begränsas och får inte överskrida högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än nedanstående värden.

Vardag kl. 06:00-18:00	50 dB(A)
Lör-, sön- och helgdag kl. 06:00-22:00	45 dB(A)
Kväll kl. 18:00-22:00	45 dB(A)
Natt kl. 22:00-06:00	40 dB(A)

Vibrationer, damning m.m.

7. Markvibrationer – definierade som högsta svängningshastighet i vertikalled – orsakade av sprängning får inte överstiga 4 mm/s vid bostadshus vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 6 mm/s. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard (för närvarande SS 460 48 66).

Luftstötvåg till följd av sprängning – mätt genom frifältsmätning – får vid bostadshus inte överstiga 100 Pa vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 150 Pa. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard (för närvarande SS 02 52 10).

Angivna begränsningsvärden för vibrationer och luftstötvågor ska följas upp genom mätningar i enlighet med gällande kontrollprogram.

8. Dammalstrande krossar, siktar och liknande utrustning ska vara utrustade på sätt som effektivt motverkar damning, t.ex. genom bevattning med dysor.

Diffus damning från verksamhetsområdet och på de enskilda vägar som leder till och från verksamhetsområdet ska vid behov motverkas genom vattenbegjutning.

Kemiska produkter m.m.

9. Kemiska produkter såsom petroleumprodukter inklusive farligt avfall ska förvaras i tankar innanför invallning eller i tråg som rymmer hela volymen. Anläggningen ska vara så utförd att den inte sätts ur funktion genom vattenfyllning vid nederbörd. Invallningar eller tråg ska vara utförda i material som är beständiga mot de förvarade produkterna.

10. På platser som används för oljehantering inklusive tankning samt under fordon och maskiner som parkerats eller uppställts för längre tid ska marken skyddas eller vara beständig mot spill av petroleumprodukter.

Sedimentationsdamm

11. Vatten från verksamheten ska ledas till sedimentationsdamm innan det släpps ut till recipient. Utformning och dimensionering av sedimentationsdammen ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Skylt om förbjuden högersväng

12. Verksamhetsutövaren ska innan verksamheten påbörjas sätta upp en skylt som anger att högersväng ut från tåktområdet är förbjuden.

Efterbehandling och avslutande av täkten

13. Efterbehandling ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Senast tre år innan tillståndet för verksamheten upphör ska verksamhetsutövaren ge in en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten, upprättad efter samråd med tillsynsmyndigheten och markägaren. Efterbehandlingen av täkten ska vara slutförd och anmäld till tillsynsmyndigheten innan tillståndstidens utgång om inte tillsynsmyndigheten beslutar annat.

14. När täkten avslutats ska området städas och alla maskiner, upplag och anordningar för verksamheten tas bort.

Kontrollprogram

15. Verksamhetsutövaren ska senast tre månader innan verksamheten påbörjas till tillsynsmyndigheten inge förslag till kontrollprogram för verksamheten.

Kontrollprogrammet ska hållas aktuellt och förändringar ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Delegation

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor enligt följande.

D1. De villkor som kan behövas i fråga om sedimentationsdammens utformning och dimensionering.

D2. De villkor som kan behövas avseende åtgärder som anses erforderliga i samband med efterbehandling.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Arbets tid, igångsättnings tid och oförutsedd skada

Den i tillståndet angivna miljöfarliga verksamheten ska ha satts igång senast inom fem år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd.

De arbeten för vattenverksamhet som medgetts i denna dom ska vara utförda senast inom tio år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd.

Den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador på grund av vattenverksamheten får framställas bestäms till femton år, räknat från utgången av arbetstiden.

Säkerhet

Swerock Aktiebolag ska ställa en ekonomisk säkerhet om totalt 2 620 000 kr för fullgörandet av den efterbehandlingsskyldighet enligt 16 kap. 3 § miljöbalken som gäller för verksamheten.

Säkerheten ska godkännas av och förvaras hos tillsynsmyndigheten.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften till tidigare beslutat belopp.

Rättegångskostnader

Swerock Aktiebolag ska betala ersättning för rättegångskostnader till

- a) Länsstyrelsen i Stockholms län med 24 000 kr avseende arbete,
- b) C.J. och S.J. med 8 493 kr avseende ombudsarvode och
- c) Kvarnibble vattenavledningsföretag med 31 625 kr avseende arbete.

På beloppen ska ränta enligt 6 § räntelagen utgå från dagen för denna dom till dess betalning sker.

YRKANDEN

Tillståndet

Swerock AB (bolaget) har yrkat tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för bergtäktverksamhet med återvinning inom markerade bryt- och verksamhetsområden på fastigheten YY, Upplands-Bro kommun, enligt vad som framgår av ritningar i bilaga A1 till teknisk beskrivning, bilaga A till ansökan.

Tillstånd ska ges till att

1. under 25 år bedriva täkt av maximalt 14 miljoner ton berg,
2. ta ut maximalt 700 000 ton berg per år under tillståndstiden,
3. bedriva krossning och sortering,
4. föra in, lagra och sortera maximalt 75 000 ton jord- och schaktmassor för återvinning per år,
5. föra in, lagra, sortera och genom mekanisk bearbetning återvinna maximalt 50 000 ton asfalt och rivningsbetong per år, och
6. föra in, lagra, sortera och genom mekanisk bearbetning återvinna maximalt 50 000 ton entreprenadberg per år.

Allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i ansökan jämte bilagor.

Bolaget har vidare yrkat tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken att

7. avsänka grundvattennivån under brytningstiden till lägst nivå +27,5 m ö h (RH 2000) inom brytområdet som framgår av ritning M2 Exploateringsplan i bilaga A1 till ansökan, genom att på ovan nämnda fastighet bortleda allt inläckande yt- och grundvatten ur bergtäkten samt utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för detta (se vidare teknisk beskrivning).

Allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i ansökan jämte bilagor.

Bolaget har också yrkat att mark- och miljödomstolen ska

8. fastställa att tillståndet ska gälla 25 år från tidpunkten för ianspråktagandet av tillståndet,

9. fastställa igångsättningstiden enligt 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken till fem år från lagakraftvunnen dom,
10. bestämma arbetstiden enligt 22 kap. 25 § andra stycken miljöbalken till 10 år från tidpunkten för ianspråktagande av tillståndet,
11. bestämma tiden enligt 24 kap 13 § miljöbalken för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada på grund av vattenverksamheten till 15 år räknat från utgången av arbetstiden,
12. fastställa de villkor som bolaget föreslår,
13. godkänna den till ansökan fogade miljökonsekvensbeskrivningen,

Bolaget har även hemställt att det ska ställas ekonomisk säkerhet om 2 620 000 kronor för fullgörandet av efterbehandlingen.

Villkoren

Bolaget har föreslagit följande villkor för verksamheten.

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angett i ansökningshandlingarna eller i övrigt uppgett eller åtagit sig i ansökan.
2. Uttag av berg får ske lägst till +28 m ö h (RH 2000) som är angivet på exploateringsplan M 102 (bilaga A1).
3. De mängder yt- och grundvatten som får ledas bort får vid utloppet från sedimentationsdammen inte överstiga 53 l/s.
4. Gränser för verksamhetsområde och brytområde ska vara tydligt utmärkta i terrängen under hela verksamhetstiden. Skadad gränsmarkering ska ersättas med ny.
5. Starkt bullrande verksamhet såsom borrar, sprängning, skuthantering och krossning får endast bedrivas helgfria vardagar måndag till och med fredag kl. 06–18. Utlastning, transporter och annan mindre bullrande verksamhet får bedrivas kl. 06–22. Tillsynsmyndigheten får vid enstaka tillfällen medge att arbetstiderna vid bergtäkten utökas.

6. Buller från täktverksamheten inklusive transporter inom verksamhetsområdet får inte överskrida högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än följande.

Vardag	kl. 06.00–18.00	50 dB(A)
Lör-/sön-/helgdag	kl. 06.00–22.00	45 dB(A)
Kväll	kl. 18.00–22.00	45 dB(A)
Natt	kl. 22.00–06.00	40 dB(A)

Om de angivna bullernivåerna överskrids ska företaget vidta omedelbara och tillräckliga åtgärder så att värdena kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

7. Markvibrationer – definierade som högsta svängningshastighet i vertikalled – orsakade av sprängningar får inte överstiga 4 mm/s vid bostadshus vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 6 mm/s. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard, för närvarande SS 40 48 66.

Luftstöt våg till följd av sprängning – mätt genom frifältsmätning – får vid bostadshus inte överstiga 100 Pa vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 150 Pa. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard, för närvarande SS 02 52 10.

Angivna begränsningsvärden för vibrationer och luftstöt vågor ska följas upp genom mätningar i enlighet med gällande kontrollprogram.

8. Dammalstrande krossar, siktar och liknande utrustning ska vara utrustade på sätt som effektivt motverkar damning, t.ex. genom bevattning med dysor. Diffus damning från verksamhetsområdet och på de enskilda vägar som leder till och från verksamhetsområdet ska vid behov motverkas genom vattenbegjutning.

9. Kemiska produkter såsom petroleumprodukter inkl. farligt avfall ska förvaras i tankar innanför invallning eller i tråg som rymmer hela volymen. Anläggningen ska vara så utförd att den inte sätts ur funktion genom vattenfyllning vid nederbörd. Invallningar eller tråg ska vara utförda i material som är beständigt mot de förvarade produkterna.
10. På platser som används för oljehantering inkl. tankning samt under fordon och maskiner som parkerats eller uppställts för längre tid ska marken skyddas eller vara beständig mot spill av petroleumprodukter.
11. Senast tre år innan tillståndet för verksamheten upphör ska verksamhetsutövaren inge en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten, upprätad efter samråd med tillsynsmyndigheten och markägarna. Efterbehandlingen av täkten ska vara slutförd och anmäld till tillsynsmyndigheten innan tillståndstidens utgång om inte tillsynsmyndigheten beslutar annat
12. När täkten avslutas ska området städas och alla maskiner, upplag och anordningar för verksamheten tas bort.
13. Ett kontrollprogram för verksamheten ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan verksamheten påbörjas. Kontrollprogrammet ska hållas aktuellt och får i samråd med tillsynsmyndigheten justeras allteftersom verksamheten fortskrider.

ÅTAGANDEN

Bolaget har gjort följande uttryckliga åtaganden.

- *Sedimentationsdamm:* Vatten från verksamheten ska ledas till sedimentationsdamm innan det släpps ut till recipient. Utformning och dimensionering av sedimentationsdammen ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.
- *Information:* Muntlig eller skriftlig information om planerad sprängning ska ges till boende inom ett avstånd om 1 000 meter till gränsen för täktens verksamhetsområde. Informationen ska ges minst en (1) dag före planerad sprängning. I informationen ska anges planerad tid för sprängning.

- *Samråd med tillsynsmyndigheten under efterbehandlingen:* Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att meddela villkor om:
D1. Åtgärder som anses erforderliga i samband med efterbehandling.
- *Efterbehandling:* De jord- och schaktmassor som tas in för efterbehandling ska vara fria från rivningsrester. Vidare ska de jord- och schaktmassor som tas in för efterbehandling skiljas från de massor som tas in för återvinning. Den årliga volymen massor som tas in för efterbehandling och återvinning ska redovisas separat inom ramen för bolagets egenkontroll.
- *Buller:* Skutknackning får endast ske bakom skärm eller efter annan bullerskyddsåtgärd.
- *Buller:* Erforderliga bullerskyddsåtgärder – bl.a. bullerdämpad borr – ska anläggas och vidtas, för att säkerställa att Naturvårdsverkets riktlinjer innehålls i enlighet med genomförd och redovisad bullerutredning.
- *Transporter:* Bolaget kommer att sätta upp en skylt som anger att högersväng ut från täktområdet är förbjuden.
- *Sprängning:* Avlysning av område och signal före och efter sprängning.
- *Säkerhet:* Stängsel kommer att sättas upp vid höga partier. Varningsskyltar.

ANSÖKAN

OMRÅDESBESKRIVNING

Den planerade bergtäkten ligger cirka 4,5 km ost-nordost om Bålsta centrum, Upplands-Bro kommun, ur en logistik- och försörjningsaspekt strategisk placering nära E18. Verksamhetsområdet omfattar cirka 44 ha varav brytområdet utgör 24 ha.

Planförhållanden

I översiktsplanen (antagen den 15 december 2011) finns inga särskilda intressen utpekade i direkt anslutning till det planerade verksamhetsområdet. Som tillägg till översiktsplanen har kommunen antagit en fördjupad översiktsplan för landsbygden i Upplands-Bro, antagen den 14 juni 2017.

I den fördjupade översiktsplanen för landsbygden anges att syftet med planen är att skapa en miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden utanför tätortsavgränsningar. Vidare anges att areella näringar, såsom jordbruk, jakt, fiske och skogsbruk, prioriteras och att dessa utgör en betydande del av markanvändningen på landsbygden. Det planerade verksamhetsområdet lokaliseras inom ett större område som pekats ut som skog och öppen jordbruksbygd: Håtuna.

I planen pekas utredningsområden ut för bebyggelse. Ett sådant finns längs väg 912 vid Härsbrokärr och benämns Lunda. Utredningsområdets gränser är väl tilltagna, och med ett cirka 800 meter brett område, gränsar det österut mot en planerad takten med ett avstånd på cirka 300 meter. Planen anger att det i dagsläget inte är lämpligt med någon kompletterande bebyggelse, vilket baseras på nuvarande infrastruktur och avsaknad av teknisk försörjning i form av vatten och avlopp. Området ligger dessutom inom Totalförsvarets samrådsområde och kommunen har inte någon kännedom om hur Försvarsmakten ser på en utveckling inom Lunda.

I översiktsplanen är materialhantering upptaget som en del på s. 36. Kommunen anger där att de är väl försedda med täkter, framförallt genom Bro bergtäkt. Två bergtäkter som är upptagna i planen är nu avslutade. Planeringsinriktningen är att inga nya grustäkter bör öppnas och avslutade täkter ska återställas eller efterbehandlas.

Närmsta detaljplanelagda område är Myggdansen, cirka 550 meter öster om det planerade täktområdet. Detaljplanen upprättades 1990 och omfattade då ett område med kolonistugor på cirka 90 fastigheter. Sedan dess har det blivit mer av ett fritidshusområde och 2013 gjordes en mindre planändring med utökad byggrätt vilket resulterat i ökande permanentningsgrad.

Den planerade takten ligger inom ett så kallat förordnandeområde beslutat enligt 12:4 ÄPBL, och är utpekad som samrådsområde för Försvarets intressen när det gäller bygglov.

Riksintressen och andra skyddade områden

Täktområdet omfattas inte av några riksintressen eller områden med skydd enligt 7 kap. miljöbalken.

PRÖVNINGSPLIKT

Tillstånd och anmälan

Den planerade täktverksamheten är tillståndspliktig enligt 9 kap. miljöbalken och vattenverksamheten har även bedömts vara tillståndspliktig enligt 11 kap. Hanteringen av farliga ämnen, sprängmedel, omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Seveso). Till ansökan har därmed fogats ett handlingsprogram. Bolaget har vidare ansökt om mottagning, lagring, sortering och återvinning av jord- och schaktmassor, asfalt och rivningsbetong samt entreprenadberg.

Enligt praxis utgör entreprenadberg som kommer från infrastrukturprojekt under vissa förutsättningar en biprodukt och inte avfall. Mot bakgrund av det angavs införsel av entreprenadberg inte som ett yrkande i ansökan. Hanteringen av bioprodukter beskrevs dock i den tekniska beskrivningen, MKB:n och inkluderas i ansökan. Till följd av den senaste tidens diskussioner om undantag från avfallsbegreppet har bolaget därefter inkluderat entreprenadberg i yrkandena, dvs. att Swerock avser att föra in, lagra, sortera och genom mekanisk bearbetning återvinna maximalt 50 000 ton entreprenadberg per år.

HÖJD- OCH KOORDINATSYSTEM

Kartmaterial och tillhörande data i ansökan är angivna i höjdsystem RH2000 och koordinatsystem Sweref 99 TM.

RÅDIGHET

Uttagsanordningarna för grundvattenbortledningen är belägna på fastigheten YY. Swerock har genom nyttjanderättsavtal med markägaren rådighet enligt 2 kap. lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet över det område där den ansökan vattenverksamheten kommer att bedrivas.

Bolaget uppfyller därmed de krav som kan ställas på rådigheten, både avseende den formella rådigheten att ansöka om tillstånd och den praktiska rådigheten över den framtida driften.

Att leda grundvattnet till närliggande dike är inte tillståndspliktig vattenverksamhet och är inte heller föremål för något yrkande om tillstånd.

SAKÄGARE

Utifrån den hydrogeologiska utredningen har en bedömning gjorts av vilka som kan antas vara sakägare. Sakägare bedöms vara ägarna till den fastighet vars brunn återfinns inom det s.k. influensområdet, dvs. området för den beräknade avsänkningen. Vidare bedöms det närmast placerade markavvattningsföretaget vara sakägare, då den beräknade flödesökningen vid anslutningspunkt till markavvattningsföretaget motsvarar cirka 35 %.

VERKSAMHETSBESKRIVNING

Den planerade verksamheten beskrivs utförligt i teknisk beskrivning med ritningar (bilaga A och A1 till ansökan) samt även i avsnitt 4 i MKB:n (bilaga B). I korthet framgår följande.

Beskrivning av täktverksamheten

Totalt beräknas den brytbara mängden berg uppgå till högst 14 miljoner ton och den totala brytningstiden beräknas uppgå till 25 år. Det årliga maximala uttaget beräknas uppgå till 700 000 ton.

Brytning kommer att ske ner till som lägst +28, vilket är cirka 20-30 meter lägre än den omkringliggande marken. Brytning kommer att ske under grundvattenytan vilket innebär att bortledning av inläckande grund- och ytvatten blir nödvändig.

Hur brytning av berg kommer att ske framgår av Exploateringsplan, bilaga A1 till ansökan, och beskrivs närmare i den tekniska beskrivningen (bilaga A). Verksamheten kommer att bestå av avbaning och därefter borrhning, sprängning, skutknackning, lastning och intern transport, krossning, sortering och slutligen utlastning.

Verksamheten kommer att bedrivas med bergbormaskin som är försedd med anordning för uppsugning och uppsamling av damm. Sprängningstillfällena beräknas uppgå till cirka 18 stycken under ett år med maximalproduktion (700 000 ton) och 13 stycken under ett normalår (500 000 ton). Skutknackning bedöms ske under 1-2 veckor efter varje sprängning och kommer att vidtas så nära som möjligt där senaste salvan sprängts och vid bergvägg för bullerskydd. Krossanläggningen är mobil och ställs upp i tåkten när behov av krossning finns. Placeringen kan variera vid olika etableringar men ställs i möjligaste mån upp i skydd av upplag eller bullervallar samt i skydd för sprängning. Krossanläggningen liksom transport- och upplagsytor dammbekämpas vid behov genom bevattning.

Mottagning av massor till efterbehandling

Bolaget planerar att ta emot i genomsnitt 150 000 ton per år av externa jord- och schaktmassor. Massorna kommer att försälgas och användas vid den successiva efterbehandlingen av tåkten.

Samtliga massor som tas emot ska vara rena utan risk för negativ påverkan på miljön. Med renas massor avses massor som klarar Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning (KM), enligt Naturvårdsverkets rapport 5976.

Massor som inte säljs eller kan användas direkt i efterbehandlingen kommer att användas till att bygga bullervallar runt tåkten och därefter användas vid efterbehandling i tåktens slutskede.

Mottagning och återvinning av entreprenadberg

Bolaget planerar att årligen föra in, mellanlagra och bearbeta maximalt 50 000 ton entreprenadberg för återvinning och vidare försäljning varav allt kommer att återvinnas och säljas. Mottagningen av asfalt och rivningsbetong sker på avsedda ytor där materialet sorteras innan det läggs i upplag i väntan på återvinning och slutligen försäljning.

Vattenverksamheten

Bolaget ansöker således om tillstånd att bortleda inläckande grundvatten ur bergtåkten samt att utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för detta.

Åtgärderna ska ske i huvudsaklig överensstämmelse med de principer för vattenhanteringen som redovisas i ansökningshandlingarna. För en utförlig beskrivning av vattenverksamheten se teknisk beskrivning (bilaga A, avsnitt 4.3) och MKB:n (bilaga B, avsnitt 4.5) samt Hydrogeologisk utredning (bilaga B2). Där framgår i huvudsak följande.

Eftersom brytning av berg kommer att ske under grundvattennivån i tåkten uppkommer ett behov av att länshålla tåkten från det yt- och grundvatten som bildas i tåkten. Det planerade brytdjupet, ner till +28, kan komma att medföra en lokal avsänkning av grundvatten ner till nivå +27,5. Den genomsnittliga mängden yt- och grundvatten som behöver ledas bort vid fullt utbruten täkt beräknas uppgå till cirka 38 000 m³ grundvatten och 155 000 m³ ytvatten per år. Bortledning av yt- och

grundvatten från bergtäkten kommer att ske genom att vattnet pumpas till en sedimentationsdamm. Mängden ytvatten som behöver ledas bort beror på den årliga mängden nederbörd.

MILJÖKONSEKVENSER

I MKB:n (bilaga B till ansökan) beskrivs utförligt de direkta och indirekta miljöeffekterna av den ansökta verksamheten. Bl.a. framgår följande.

Den planerade verksamhetens bidrag till luftföroreningar bedöms i sammanhanget som litet. I förevarande fall, med vidtagna skyddsåtgärder och med verksamhet utanför tätbebyggt område ses inga risker att djur, växter eller kulturvärden skulle ta skada. Verksamhetens luftutsläpp bedöms inte heller påverka människors hälsa. Verksamheten bedöms vidare inte medverka till att miljökvalitetsnormer för utomhusluft överskrids. Med vidtagna åtgärder för att förhindra damning bedöms påverkan på omgivningen bli liten.

Utsläpp kan medföra negativa konsekvenser på mark och vatten. Med vidtagna och i ansökan föreslagna skyddsåtgärder bedömer bolaget att påverkan vid ett eventuellt utsläpp blir mycket begränsat. Påverkan på enskilda och allmänna intressen till följd av bortledning av vatten bedöms sammanfattningsvis vara små. Det finns en aktiv brunn inom det beräknade influensområdet i vilken vattennivån kan komma att sänkas med 1 dm. I övrigt bedöms inte vattenkvalitet, påverkan på djupt grundvatten i berg, påverkan på ytligt grundvatten eller påverkan på trycknivåer i potentiella undre grundvattenmagasin medför skada eller negativa konsekvenser på enskilda eller allmänna intressen.

De tunga transporterna på väg 912 och på E18 kommer att öka till följd av den planerade verksamheten. Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms den planerade verksamheten kunna bedrivas utan oacceptabla störningar av transporter då en kraftig majoritet av transporterna går mot E18 och inte passera några bostadshus mellan planerat tåktområde och E18 längs väg 912. Bolaget har åtagit sig att sätta upp en skylt som förbjuder högersväng ut från tåktområdet.

Resultaten från bullerutredningen visar att vid värsta driftfall och medvindsförhållanden så kan verksamheten med angivna skyddsåtgärder bedrivas utan överskridande av Naturvårdsverkets riktvärden och föreslagna bullervillkor.

Avseende påverkan och konsekvenser av sprängning bedömer bolaget att den planerade verksamheten kan bedrivas utan överskridande av de nivåer vilka bolaget föreslagit som villkor för verksamhetens bedrivande, om föreslagna skyddsåtgärder vidtas.

Den samlade bedömningen är att den planerade verksamheten kan bedrivas med acceptabel påverkan på naturmiljön i och i anslutning till planerad täkt. Ansökt verksamhet bedöms inte medföra någon påverkan på kulturmiljövärden i eller i anslutning till täkten.

Bolaget bedömer att den planerade verksamheten kan bedrivas med acceptabel påverkan på rekreation i området. Området nyttjas i dagsläget för rekreation av närboende i form av promenader, ridturer och svampplockning.

Konskevensen för den allmänhet som vistas i verksamhetsområdet närhet kommer innebära påverkan i form av buller, visuell påverkan samt viss begränsning i tillgänglighet.

Nyetablering av täktverksamhet medför en påverkan på landskapsbilden. I detta fall bedöms den som liten med avseende på insynsskydd och föreslagen utformning av bryt- respektive verksamhetsområde.

Bolagets samlade bedömning är att den planerade verksamheten bidrar till god resurshushållning eftersom bergkvaliteten uppfyller krav för kvalificerade ändamål som ersättningsmaterial i betong och ligger inom ett område med korta transportavstånd till avsättningsområdet. Merparten av materialet avses användas som ersättningsmaterial till naturgrus i betong, vilket bidrar till minskad användning av en ändlig naturresurs (naturgrus).

Avfall i den planerade verksamheten förväntas inte uppstå i någon större omfattning och kommer att hanteras enligt gällande krav.

Under förutsättning att tillräckliga skyddsåtgärder vidtas bedöms risken för påverkan på människors säkerhet som mycket liten. Riskerna till följd av Sevesoverksamheten bedöms som små beroende på egenskaperna hos det sprängmedel som används, hantering, bergtäktens läge och de säkerhetsrutiner som finns. I omgivningen finns inte heller några faktorer som påverkar säkerheten i tälkten.

EFTERBEHANDLING

Bolaget har inför denna tillståndsansökan tagit fram en efterbehandlingsplan (bilaga A1). Efter avslutad täktverksamhet kommer upplag, bullervallar och andra delar från verksamheten tas bort. Vägar och planer rivs upp och planteras med skog. Bortledning av grund- och ytvatten kommer avbrytas och efter hand kommer stora delar av brytningsområdet att fyllas med vatten så att en sjö bildas i området. Vattenytan kommer att ha en förväntad nivå på cirka +39 m.ö.h. (RH2000). Tiden det tar för sjön att återskapas till nära normal grundvattennivå är uppskattningsvis 20 år. Dock kan sjön användas för fritidssyften när nivån är på +30, vilket skulle ta ungefär 4 år.

Efterbehandlingen kommer att utföras med avbaningsmassor från tälkten och massor som körts in i tälkten och som uppfyller kraven för att användas till bygg- och anläggningsändamål samt inte överskrider halterna för KM. Massorna påförs ojämnt på slänterna så att förutsättningar skapas för olika växtlighet och djurliv för att gynna biologisk mångfald. I en del av tälkten kan bergväggar lämnas för att gynna fågellivet. Detaljerna i gestaltningen och markanvändningen runt sjön redovisas i planen (ritning M103 i bilaga A1) och ska i detta skede ses som ett

förslag och kan komma att revideras i samråd med tillsynsmyndigheten i god tid innan tillståndet löper ut.

MOTSTÅENDE INTRESSEN

Verksamheten innehåller riktvärden för buller med föreslagna skyddsåtgärder. De hydrogeologiska förhållandena har utretts för att bedöma den planerade verksamhetens påverkan på omgivningen (bilaga B2 till MKB:n). Av utredningen framgår att en brunn riskerar att sänka vattennivån med 1 dm. I övrigt finns det inte någon risk för att avsänkning inom det beräknade influensområdet bidrar till någon negativ påverkan på enskilda och allmänna intressen.

Naturvärdesinventering med kompletterande artinventeringar har utförts som visar att området inte bedömts ha några högre naturvärden men enstaka fynd av rödlistade arter, signalarter och fridlysta arter har gjorts i området.

Med hänsyn till de skyddsåtgärder som planeras samt föreslagna villkor finns det få motstående intressen till den söka verksamheten.

ARTSKYDD

Vid utförda naturvärdesinventeringar har rödlistade och fridlysta arter enligt artskyddsförordningen påträffats.

Den ansökta verksamheten kan inte anses innebära en risk för arternas bevarandestatus på lokal, regional eller nationell nivå. De fåtal förekomster som kan beröras utgör en obetydlig del av populationen i området. Med den skyddsåtgärd som föreslås för kungsfågel kan den ansökta verksamheten inte anses stå i konflikt med förbuden eller frilysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen (jfr Mark- och miljööverdomstolens avgöranden i mål M11317-14 och M 5239-16). Som skyddsåtgärd för kungsfågel avser Swerock att skapa en zon med gränns i utkanten av verksamhetsområdet. Tillståndsansökan omfattar således inte något yrkande om dispens från artskyddsförordningen.

TILLÄTLIGHET (2 KAP. MILJÖBALKEN)

Bevisbörderegeln

Verksamheten består i huvudsak av lossställning av berg, krossning till olika fraktioner, lastning och uttransport. En del av verksamheten kommer att utgöras av mottagning av jord- och schaktmassor samt återvinning. De mest påtagliga miljöstörningarna av verksamheten utgörs av buller, vibrationer, luftstötter och damning. Därtill kommer de störningar som uppkommer vid transporter till och från täktverksamheten.

Beräkningar och bedömningar av buller, luftstöt och markvibrationer har genomförts vid upprättande av ansökan. Normalt föreskrivna gällande riktvärden för täktverksamhet bedöms klaras. Mätning av buller och vibrationer kommer att ske i enlighet med det kontrollprogram som kommer att tas fram. Verksamheten antas genom att vidta föreslagna skyddsåtgärder inte medföra någon oacceptabel störning. Minimering av dammspridning sker vid källan. Vatten som härrör från verksamheten samlas upp under kontrollerade former och passerar en

sedimentationsanläggning innan det når recipient. Vattenprover på utgående vatten kommer att tas i enlighet med kontrollprogrammet.

Kunskapskravet

Bolaget bedriver täktverksamhet på många platser i Sverige och har lång erfarenhet av detta. All personal inom bolaget som arbetar med ballaststillverkning är utbildade för ändamålet.

I samband med denna tillståndsansökan har bolaget inhämtat uppgifter och låtit utföra en rad utredningar om bl.a. buller, vibrationer, naturvärden, hydrogeologiska förhållanden och alternativa lokaliseringar.

Bolagets ledningssystem kommer att tillämpas vid all verksamhet inom området. Eventuella underentreprenörer kommer att innefattas i dessa. Systemet omfattar alla verksamheter med avseende på kvalitet, miljö och arbetsmiljö baserade på kraven i SS-EN 9901, 14001 och AFS 2001:1. Vid behov utförs uppföljning och kontroll av verksamheten av externa konsulter för respektive verksamhet.

Försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik

Intern personal kommer att informeras om gällande regelverk för verksamheten före produktionsstart. Vid arbetsplatsen kommer tillståndsbeslutet att finnas tillgängligt. Interkontroll av verksamheten utförs enligt kvalitetssystem.

Försiktighetsåtgärder kommer att vidtas för att minimera påverkan på människors hälsa och miljön, vilket framgår av MKB:n och den tekniska beskrivningen.

Bolaget nyttjar en maskinpark som är väl underhållen och som fortlöpande förbättras. När maskinparken uppdateras eller när tjänster för borrhning, krossning, sprängning etc. upphandlas beaktas kravet om att bästa möjliga teknik ska användas, vilket bl.a. bidrar till att begränsa utsläppen av avgaser.

Produktvalsprincipen

Drivmedel och hydrauloljor handhas enligt gällande regler. De kemiska produkter som används inom verksamheten är framförallt bränslen och oljor till arbetsmaskiner. Samtliga maskiner inom verksamheten har där så är möjligt försetts med miljöanpassade oljor. Bolaget och anlitade entreprenörer använder hydrauloljor som uppfyller miljökraven enligt Svensk Standard. I bolagets rutiner ingår att alltid riskbedöma nya kemiska produkter innan de introduceras i verksamheten och att välja den minst farliga produkten när det finns flera likvärdiga alternativ. Några biotekniska organismer kommer inte att användas i tåkten.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen

Enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska mark- och vattenområden användas till det de är bäst lämpade för. Användning som ger en god hushållning med naturresurser ska ges företräde vid planeringen av ett område.

Med avseende på täktens geografiska läge med kort transportavstånd till avsättningsområdet, vilket medför korta transportavstånd och hushållning med

drivmedel samt liten miljöpåverkan jämfört med om motsvarande mängder ballast ska transporteras in till avsättningsområdet från täkter belägna på längre avstånd.

En konkurrenskraftig bergtäkt ökar möjligheterna att minimera naturgrusuttaget i regionen. Grusåsarna är viktiga för vattenförsörjningen samtidigt som de har stora rekreationsvärden. Ökad återvinning av massor och användning av bergkross bör successivt ersätta användandet av naturgrus.

Massor som klarar Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning kommer att föras in till täkten för att nyttjas vid täktens efterbehandling.

Att återanvända entreprenadberg, asfalt och rivningsbetong för att minska behovet av jungfruligt material är helt i enlighet med hushållnings- och kretsloppsprincipen.

Bolaget anser att hushållnings- och kretsloppsprinciperna är väl tillgodosedda.

Lokaliseringsprincipen

Materialkvaliteten bedöms vara bra och har kvalificerade användningsområden, bl.a. som ersättningsmaterial för naturgrus i betongtillverkning där höga krav på bergkvaliteten ställs.

Möjligheterna att transportera material till avsättningsområdet är goda.

En lokaliseringsutredning har tagits fram som ligger till grund för ansökan (bilaga C).

Den planerade verksamheten omfattar återvinning av massor och mottagning av schaktmassor ihop med täktverksamhet motsvarar resonemanget kring att utveckla kretslopp, synergier och samband i RUFS 2050 vad gäller teknisk infrastruktur mellan avfallshantering, masshantering och täkter.

Området ingår inte heller i något riksintresse för natur- och kulturmiljö, innehåller inte någon skyddad natur och omfattas inte av någon detaljplan. Samtliga riktlinjer för buller, vibrationer, luftstöt vågor etc. kommer att innehållas vid närbelägna bostäder.

I jämförelse med alternativa lokaliseringar anser bolaget sammantaget att det kunnat visas att det valda området är det bästa och lämpligaste för att utvinna ballastprodukter.

Miljökvalitetsnormer

Den ansökta verksamheten förhindrar inte uppfyllandet av någon miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. 2 § första stycket 1 miljöbalken (avsnitt 8 i MKB:n, bilaga B).

TILLÅTLIGHET (3–4 KAP. MILJÖBALKEN)

Den planerade verksamheten är inte oförenlig med några riksintressen enligt 3-4 kap. miljöbalken.

Framställningen av bergmaterialprodukter från krossat berg bidrar till hushållning av naturresurser genom att användningen av naturgrus minskar. Miljöbalken är inte en renodlad skyddslagstiftning och syftar bl.a. till att driva samhällsutvecklingen mot en hållbar utveckling. Bergtäkter är en förutsättning för samhällsutvecklingen.

Den valda lokaliseringen innebär att flera avsättningsområden i regionen kan förses med ballastmaterial.

Bolaget anser sammanfattningsvis att den sökta verksamheten är förenlig med miljöbalkens syfte och uppfyller de krav som kan ställas enligt balkens tillåtlighetsregler. Tillstånd kan därför meddelas.

SAMHÄLLSEKONOMISK TILLÅTLIGHET

Nytta av den ansökta vattenverksamheten består främst i att den är nödvändig för att genomföra den planerade täktverksamheten. Ovan har behovet att den planerade verksamheten beskrivits, till detta kommer nytta i form av sysselsättning m.m. Kostnaden för den planerade vattenverksamheten kan beräknas uppgå till cirka 213 000 kr.

Verksamheten medför sådana betydande fördelar från allmän och enskild synpunkt att dessa enligt bolagets mening uppväger kostnader och eventuella skador som verksamheten kan orsaka. På grund härav bör det samhällsekonomiska tillåtlighetskravet vara uppfyllt.

VILLKOR

Bolaget föreslår villkor som i allt väsentligt överensstämmer med sedvanliga villkor för täktverksamhet och som är anpassade till den ansökta verksamheten. Villkoren anses därmed säkerställa att det inte uppkommer någon oacceptabel negativ miljöpåverkan i täkt- eller vattenverksamhetens omgivning.

Bolaget avser att följa upp vattenverksamhetens påverkan på grund- och ytvattenförhållandena inom ramen för kontrollprogrammet. Bolaget anser att det saknas anledning att närmare föreskriva villkor om hur denna kontroll ska ske.

BERÄKNING AV SÄKERHET

Bolaget har yrkat på att den av länsstyrelserna gemensamt framtagna (Miljösamverkan Sverige, MSS) och vedertagna formeln för beräkning av säkerhet ska användas för brytområdet. KPI ska enligt formeln vara ett medelvärde baserat på statistik från SCB de senaste 10 åren, vilket motsvarar cirka 1,28 %. Kostnaden 10 kr/m² för bergtäkter ska användas vid beräkning av säkerheten.

Säkerhet för efterbehandling ställs successivt vartefter verksamheten fortskrider i tåkten. Bolagets beräkning utifrån ovan nämnda formel ger beloppet 2 850 000 kr som slutvärde.

Tabell 3

Täkttyp	Kostnad	Kod
Lösa jordarter	4 kr/m ²	B1
Berg	10 kr/m ²	B2

Följande bakgrundsvärden har använts.

A=Brytområdets area i m ² (framtida vattenyta borträknad)	176 000 m ²
Kod=Se tabell 3	10 kr/m ²
Fast kostnad städning m.m.	100 000 kr
NV=Nuvärde (kostnad för efterbehandling i dag)	1 860 000 kr
SV=Slutvärde (kostnad för efterbehandling efter x antal år)	2 620 000 kr
P=Medelvärde-KPI	1,28 %
Y=Antal år som säkerheten ska omfatta (t.ex. tillståndstid)	27 år

BERÖRDA FASTIGHETER OCH MOTSTÅENDE INTRESSEN

Risken för negativ miljöpåverkan på de befintliga vattenintressen som har identifierats bedöms vara mycket begränsad. Mot bakgrund av att den planerade vattenverksamheten har en så begränsad omfattning, bedöms den långsiktiga påverkan på grundvattennivån och grundvattenströmningen sakna betydelse. Det har inte under samrådsprocessen framkommit några motstående intressen från berörda sakägare.

Någon skada eller olägenhet för allmänna eller enskilda intressen är sammanfattningsvis inte att befara. Det är därmed inte aktuellt att lägga fram några ersättningsförslag.

ARBETSTID OCH TID FÖR ANMÄLAN AV OFÖRUTSEDD SKADA

Med hänsyn till att arbetena för vattenverksamheten delvis är avhängiga av tåktens stegvisa utvidgning hemställs om att arbetstiden sätts till 10 år från tidpunkten för ianspråktagande av tillståndet. Tiden för anmälan av oförutsedd skada bör sättas till 15 år från utgången av arbetstiden.

INKOMNA YTTRANDEN

SGU

Bolaget redovisar att bergmaterialet håller en hög materialkvalitet i linje med SGU:s egna undersökningar från området. Ur ett ersättningsmaterialperspektiv är bergmaterialet även lämpligt som betongballast i och med att berget inte är alltför högstrålande, vilket är mycket positivt.

Ansökan är tydlig och håller god kvalitet. Ur ett miljömålsperspektiv är SGU positivt inställt till att bryta berg snarare än att bryta den ändliga resursen naturgrus. Tåkten ligger inte så till att den riskerar att påverka några grundvattenförekomster.

För att bedöma ett bergmaterials arbetbarhet kan man utföra ett s.k. bruksreologitest eller ett betongsreologitest. I Stockholmsregionen är det bergarter med granitisk sammansättning som gett de bästa resultaten avseende bruksreologi. SGU saknar

bruksreologianalyser från nordvästra Stockholmsområdet varför man inte kan yttra sig specifikt huruvida den övriga, icke-granitiska berggrunden går att tillverka bra betongprodukter av.

Brytningen innebär täkt under grundvattenytan. Grundvattenpåverkan är tydligt redovisat och motstående intressen har hanterats på ett tydligt sätt, antingen genom att visa att påverkan på allmänna och enskilda intressen är av begränsad omfattning eller genom ett tydligt resonemang om att omfatta den mest utsatta grävda brunnen i egenkontrollen för att kunna förbereda för eventuella kompensationsåtgärder. SGU har därmed inget att invända mot grundvattenavsänkningen och kan då också se och lyfta fram de fördelar som följer av att verksamheten sker med ett inåtriktat grundvattenflöde som följd. Ansökan redovisar också hur detta inåtriktade flöde ger förutsättningar för effektiv kontroll. SGU ser främst nytta av detta i samband med den externa masshanteringen.

När det gäller den inledningsvisa hanteringen av schaktmassor som ska tas emot till tidiga bullervallar vill SGU lyfta fram att det eventuellt kan vara så att dessa bullervallar ligger så till att dränering av detta material kan ske okontrollerat, ut från verksamhetsområdet – åtminstone till dess att en avsänkningsträtt mot framtida pumpnivåer hinner breda ut sig förbi bullervallarnas lägen. Ansökan redovisar inga detaljerade underlag kring dessa frågor. SGU skulle vilja se att bullervallarnas lägen förbereds med dränering som leder schaktmassornas lakvatten in mot verksamhetens centrala delar varifrån pumpning kommer att påbörjas och fortsätta med fördjupade intagsnivåer. På så sätt skulle verksamheten inledas med fullständig och effektiv egenkontroll redan från början.

Ansökningshandlingarna anger mottagningsrutiner för kontroll av massornas intyg om renhet och varifrån de kommer osv. Utöver detta ska varje lass okulärbesiktigas och vid misstanke om förorening förespråkas att massorna provtas/analyseras eller avvisas. SGU saknar en redovisning av rutinerna för masshanteringen under denna utredningstid. Det är önskvärt att verksamhetsutövaren åstadkommer täta ytor med kontrollerad dränering för denna specifika hantering och eventuella mellanlagring av massor som inte friklassats.

SGU noterar och uppskattar att Swerock har rutiner i sitt miljö- och kvalitetsledningssystem som omfattar mottagningskontroll och säkerställande av införsel av massor. SGU:s synpunkter är fortsatt viktiga och myndigheten förutsätter att dessa frågor kommer med vid den kommande diskussionen mellan verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten.

Swerock hävdar att de massor som ska bygga upp bullervallar inte föranleder någon risk för förorening. SGU håller med om denna slutsats för de massor som kommer från platsen (avbanade massor) men massor som tas emot utifrån för detta syfte utgör samma miljörisk som de externa massor som senare ska ingå i verksamhetens masshantering. SGU förutsätter därmed att de externa massor som ska utgöra bullervall hanteras enligt samma kvalitetssäkrade rutiner som övriga externa massor inom verksamheten. SGU överlämnar åt domstolen att avgöra om upplaget av dessa massor i bullervallarna kräver särskild dränering eller om det i framtiden inriktade

grundvattenflödet mot den centrala grundvattendräneringen (pumpningen) kommer att vara tillräcklig.

SGU har i övrigt inget att erinra mot ansökan.

Trafikverket

Verksamheten berör statlig väg och riksintresse för kommunikation. Inom influensområdet för transporter av bergmaterial berörs även E18, väg 269 och väg 263. Verksamheten kan innebära bl.a. fördubblat antal tunga transporter på väg 912. Utifrån mätningar från 2015 uppgår tung trafik till 257 fordon och med tänkt verksamhet kan de öka till 473 fordonsrörelser, vilket ökar belastningen på väg 912. Även E18 och dess av- och påfartsramper påverkas av verksamheten. Hur många fordon som beräknas nyttja väg 263 framgår inte av ansökan. Längs sträckan rör sig oskyddade trafikanter i vägrenen och på vägen finns busshållplatser.

Swerock har uppgett att en ”kraftig majoritet” eller 90 procent av trafikrörelserna till och från tälten kommer att ske söderifrån, via E18. Bolaget kan inte styra i vilken grad transporterna går söder eller norrut. Transporterna kan därmed överstiga eller understiga gjorda antaganden om färdväg. Av samrådsunderlaget framgår att transporterna från tälten kommer att gå ut mot E18 och därefter i huvudsak in mot Stockholm men även mot Enköping och Bålsta. Av underlaget framgår också att tåktverksamheten kan komma att innebära en fördubbling av de tunga transporterna från väg 912 (från drygt 250 tunga fordon till drygt 470 per dygn). Detta ger troligen oönskade konsekvenser för övriga trafikanter, särskilt de oskyddade. Utifrån detta anser Trafikverket att det är rimligt att bolaget belyser och utreder konsekvenser för de oskyddade trafikanterna.

Trafikverket har yttrat sig i samrådsskedet och bolaget har därefter kallat till möten för att diskutera bl.a. anslutningsfrågor. Krav som har diskuterades för anslutningen och vägen var exempelvis:

- Siktröjning genomförs så att siktkrav på 70 km/h klaras.
- Ansöka om stopplikt för fordon som ska ut från tälten.
- Ansöka om vägvisning för att uppmärksamma tåkt och för att förare ska hitta lätt.
- Säkerställa erforderlig svängradie m.m. för fordon in och ut från tälten utifrån trafiksäkerhetskrav,
- Asfaltering av väg till tåkt ska utföras så långt att det inte dras ut någon smuts på allmän väg. Asfaltering kan behövas t.ex. 50-100 meter in på anläggningen. Längd på asfalterad sträcka beror på övriga åtgärder som planeras och sträckan kan minskas om det finns effektiva åtgärder som t.ex. hjultvätt.
- Stoppsikt över krönet söder om tänkt anslutning.

Anslutningen från verksamheten till den allmänna vägen behöver prövas enligt 39 § väglagen.

Följande frågor kvarstår att utreda.

- Konsekvenser och eventuella förslag till åtgärder för trafiksäkerhet och oskyddade trafikanter som färdas längs väg 912.
- Beräkna och konsekvensbedöma bl.a. hur stor andel och antal tung trafik som har målpunkt norrut och därmed kommer att belasta väg 269 som Erikssundsbron mot Sigtuna/Arlanda.

Vidare framgår av samrådssynpunkter att skolbuss vänder i närheten av anslutning och det behöver utredas barnkonsekvenser för ökad trafikering med tunga fordon.

Likaså behöver frågan om tillgänglighet för kollektivtrafikresenärer/oskyddade trafikanter med målpunkt busshållplatser i närheten studeras, så att anställda och/eller andra kollektivtrafikresenärer kan ta sig på ett trafiksäkert sätt till och från anläggningen.

Som en följd av bergtäktens verksamhet och ökat antal tunga transporter kan belägningsarbeten behöva tidigareläggas på väg 912 ned mot E18. Även behov av åtgärder för Dragets trafikplats på E18 kan behöva tidigareläggas till följd av verksamhetens framtida transportbehov. Frågor som ur ett längre tidsperspektiv kan kräva åtgärder är behov av förändrad vägbredd och dikesutformning.

Alla trafikutredningar som berör det statliga vägnätet ska utgå från prognosår 2040.

Trafikverket ser åtgärden att införa ”förbud mot högersväng” från tåkten som lämplig.

Trafikverket vidhåller synpunkt att ”Trafikutredning Kvarnibble Bergtäkt daterad 2017-09-14” behöver kompletteras med bedömning av konsekvenser mm för oskyddade trafikanter som färdas längs med väg 269, framförallt söderut från tåkten.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen har yrkat att tillståndet ska förenas med följande villkor såvitt avser kontrollprogram.

Verksamhetsutövaren ska senast tre månader innan verksamheten påbörjas till tillsynsmyndigheten inge förslag till kontrollprogram för vattenverksamheten. Kontrollprogrammet ska hållas aktuellt och förändringar ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Syftet med tidsangivelsen är att se till att tillräcklig tid finns för framtagande av ett ändamålsenligt kontrollprogram i samråd med verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet och justeringar avseende installation av nya mätpunkter innan verksamheten påbörjas. Villkoret bör därför ange att förslag ska lämnas in till tillsynsmyndigheten en viss tid innan verksamheten påbörjas. Länsstyrelsens erfarenhet är att minst tre månader behövs för att ge goda förutsättningar för framtagande av kontrollprogram.

Länsstyrelsen har vidare yrkat att ett villkor ska införas om att utgående dagvatten från takten ska passera en sedimentationsdamm innan det släpps till befintligt dikessystem. Utformning och dimensionering av sedimentationsdammen ska bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska även ges delegation att besluta om åtgärder som rör sedimentationsdammens utformning och dimensionering.

Länsstyrelsen har även yrkat att tillsynsmyndigheten ska ges delegation att besluta i frågor som rör efterbehandlingsåtgärder.

Den planerade lokaliseringen ligger cirka 4 km från befintlig täkt i Bro (Jehandars) och cirka 5 km från Toresta (NCC Industry AB), där stora mängder entreprenadberg från Förbifart Stockholm kommer att mellanlagras och krossas de närmaste åren. Utöver dessa platser finns ett tiotal bergtäkter och anläggningar för masshantering inom 5 mil från föreslagen lokalisering. Det kommer även under de närmaste åren finnas tillgång på bergmaterial från olika större infrastrukturprojekt, t.ex. utbyggnad av tunnelbana från Akalla och Förbifart Stockholm. Länsstyrelsen bedömer därmed att de nordvästra delarna av länet är väl försörjt med materialtäkter och masshanteringsplatser över en längre tidshorisont, vilket bör vägas in i bedömningen av behovet av den föreslagna takten. Bolaget bör förtydliga lokaliseringens lämplighet med hänsyn till befintliga och planerade platser för betongtillverkning.

Det måste tydligare framgå om utfyllnad med massor/avfall kommer att ske under grundvattenytan och i så fall vad syftet med detta är och om särskilda försiktighetskrav finns på specifikt det avfallet. Yrkad maximal årlig mängd jord- och schaktmassor för efterbehandling skulle generera närmare 1,9 miljoner ton massor under en tillståndstid på 25 år. Denna mängd kan ifrågasättas, då det finns risk att det tas in mer avfall till anläggningen än vad som kan återvinnas och avsättas externt och som åtgår till efterbehandlingen. Bolaget behöver därför motivera yrkade mängd jord- och schaktmassor/avfall för efterbehandling samt redovisa hur stor mängd som behövs årligen respektive totalt för detta ändamål så att det säkerställs att det inte tas in större mängd än vad som är nödvändigt för planerade efterbehandlingsåtgärder. Om mer avfall används än vad som behövs för efterbehandlingsåtgärder är det fråga om deponering av avfall.

När det gäller föroreningsnivån i det avfall som ska användas för efterbehandling anser länsstyrelsen att en platsspecifik bedömning enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1 ska göras. I den bedömningen behöver även avfallets lakegenskaper beaktas. Om man endast använder Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning (KM) som kriterium görs inte någon bedömning av hur mycket föroreningar som sprids till yt- eller grundvatten. Riktvärdena är inte avsedda att användas vid riskbedömning när avfall ska användas för anläggningsändamål. Föroreningsinnehållet i avfallet som ska användas till efterbehandlingsåtgärder ska inte nämnvärt överstiga bakgrundshalterna i närområdet. Eftersom en platsspecifik bedömning inte har gjorts anser länsstyrelsen att riktvärdena för allmän användning av avfall för anläggningsändamål enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1 (mindre än ringa risk MRR) är lämpligt att

använda. MRR tar även hänsyn till avfallets lakegenskaper och därmed påverkan på yt- och grundvattnet. Endast ren jord och sten från ej förorenade områden ska användas till efterbehandlingen. Avfallet som ska läggas upp behöver vara undersökt vad gäller totalhalt och lakegenskaper innan en bedömning görs om det är lämpligt. Med hänsyn till att målet med efterbehandlingen är återgång till skogsbruk samt badsjö/viltvatten är det viktigt att endast ren jord och sten från ej förorenade områden används. Avfallet (jorden) ska vara fri från rester av ovidkommande avfall som fyllnadsmassor och rivningsrester som asfalt, betong, kakel, tegel och armeringsjärn. Samma krav ska gälla för avfall som ska användas för att anlägga bullervallar.

När det gäller förslag till villkor har länsstyrelsen haft följande synpunkter.
Villkor 3 om bortledande av yt- och grundvatten bör förtydligas så att mängden bortlett grundvatten får uppgå till maximalt 53 l/s som ett tolv månaders medelvärde.
Villkor 11: Även om planen anger en efterbehandling som är inriktad på en framtida täktsjö bör det fastställas ett datum då en mer preciserad efterbehandlingsplan ska lämnas till tillsynsmyndigheten. Planen bör utformas i samråd med markägare och kommunen och lämnas in minst tre år innan tillståndstiden går ut. Vidare bör tillsynsmyndigheten få delegation att beslut i tillsynsfrågor gällande efterbehandlingen.

Bolaget bör tydligare ange om det finns risk att någon kvalitetsfaktor för MKN vatten får en sämre klass till följd av verksamheten, särskilt med tanke på att täkten kan orsaka höjda halter kväve som belastar recipienten. Det bör även framgå om någon ekologisk kvalitetsfaktor ligger nära klassgränsen.

Det framgår inte av ansökan eller MKB:n vilka ytterligare skyddsåtgärder som kan sättas in för att reducera kväveutsläppen till recipienten. Det bör framgå vilka skyddsåtgärder för kväverening som kan användas, t.ex. anläggande av översilningsyta eller våtmark. Detta bör lämpligen fastställas i ett villkor.

Av ansökan framgår att det finns en grävd brunn söder om täkten i kraftledningsgatan. Brunnen används inte och ligger inom samma fastighet som planerad verksamhet. Det kan vara lämpligt att bolaget åtar sig att ta vattenprov och mäta nivån i brunnen innan verksamheten påbörjas, exempelvis med en automatisk tryckgivare (diver). Därefter bör brunnen kunna fungera som kontrollbrunn. Bolaget ska redogöra för vilka undersökningar som har vidtagits eller som bolaget åtar sig att vidta i den grävda brunnen söder om täktområdet.

Länsstyrelsen har noterat att två markavvattningsföretag nämns i ansökan. I ansökan är dock bara det ena företaget upptaget som sakägare. Av PM Hydro framkommer att Kvarnibble vaf påverkas mer än Håtunaholm-Prästgården-Nibble, men länsstyrelsen anser att båda markavvattningsföretagen ändå bör kunna betraktas som sakägare. Verksamheten kan komma att ändra förhållandena i ett markavvattningsföretag varför omprövning av företaget kan bli aktuell. Det finns även en möjlighet för bolaget att komma överens med markavvattningsföretaget om att de får leda på sitt vatten. Ofta är markavvattningsföretag inaktiva. Det kan i detta fall vara lämpligt att bolaget tar på sig att ta fram ett avtal med

markavvattningsföretaget eller bekosta omprövning. Bolaget bör komplettera ansökan med uppgift om hur man har tänkt hantera frågan om ökad påledning av vatten till markavvattningsföretaget. Markavvattningsföretaget Håtunaholm-Prästgården-Aske ska beredas möjlighet att yttra sig över ansökan. Det faktum att det företaget påverkas mindre är inte en tillräcklig anledning för att inte ge det möjlighet att yttra sig. Det behöver säkerställas att tillstånd inte lämnas i strid med redan gällande tillstånd, såsom tillstånd till markavvattning.

Bolaget bör lämna en redogörelse för eventuella grundvattenberoende ekosystem och om det finns andra tillståndsgivna vattenverksamheter som kan påverkas, utöver de två markavvattningsföretagen.

Det finns förutom sumpskogen även två mindre tallklädda myrar i området, som inte finns upptagna i våtmarksinventeringen. Länsstyrelsen anser att bolaget bör komplettera med uppgift om behovet av kompensationsåtgärder för förlusten av hydrologisk fördröjning och ekologiskt värde som utgörs av sumpskogen och de tallklädda myrarna.

Länsstyrelsen anser att frågan om trafiksäkerhet på väg 912 behöver belysas mer. Av Trafikverkets samrådsyttrande framgår att det behövs en trafikutredning som visar om berört vägnät klarar tillkommande trafik till prognosåret 2040 samt hur riksintresse väg 912 påverkas av verksamheten. Länsstyrelsen kan inte se att dess uppgifter finns redovisade i ansökan. Av särskild vikt är frågan om konsekvenser för trafiksäkerheten och oskyddade trafikanter på vägnätet.

Länsstyrelsen bedömer att bolagets förslag till belopp för ekonomisk säkerhet är rimligt för uppfyllande av villkor m.m.

Upplands-Bro kommun

Förslaget strider mot översiktsplanen för Upplands-Bro kommun och bedöms vara oförenligt med miljöbalkens krav om god hushållning. Lokaliseringen är olämplig.

I kommunen finns en översiktsplan ÖP 2010 och en fördjupad översiktsplan för landsbygden FÖP 2016. Dessa två dokument bildar tillsammans den aktuella översiktsplanen för Upplands-Bro kommun.

I tillståndsansökan har Swerock AB lämnat en beskrivning av planförhållandena som är felaktig i flera avseenden. Översiktsplanen pekar tydligt ut den plats som föreslås för bergtäkt som prioriterad för areella näringar och mer specifikt för skogsmark-skogsnäring. Platsen är prioriterad framför andra intressen för att utgöra en s.k. grön koppling.

I förslagets omedelbara närhet, både i väster, norr och öster, ligger ett större område som är ett av de sex områden på landsbygden som kommunen pekar ut för bebyggelseutveckling. Området Lunda är utpekad som "utredningsområde, bebyggelse". Av hållbarhets- och miljöhänsyn styrs bebyggelseutvecklingen på landsbygden till stråk med transportsamband för kollektivtrafik och med möjlighet till teknisk försörjning i form av kommunalt vatten och avlopp.

Swerock gör en egen tolkning av begreppet areella näringar som inte är förenlig med vedertagen begreppsförklaring eller med definitionen för de utpekanden som är beslutade i den gällande översiktsplanen. Kommunen håller inte med om att täktverksamhet är en areell näring. Swerock har också ifrågasatt utpekandet av platsen som prioriterad för areella näringar med hänvisning till att skogsbruket är mindre attraktivt på platsen eftersom den består av hållmarker. Men just därför har kommunen också pekat ut platsen för att utgöra en grön koppling där naturmiljöer behöver bevaras och stärkas för biologiska och rekreativa funktioner. Området ingår som helhet i ett större skogligt sammanhang där kommunen har tagit tydlig ställning till att de areella näringarna prioriteras och ska ges förutsättningar för att kunna fortleva och utvecklas. Inriktningen i översiktsplanen är också att större sammanhängande obebyggda områden samt tysta områden (vilket platsen för ansökan betraktas som) ska undantas från ny bebyggelse.

Både nuvarande och kommande boende riskerar att bli störda av täktverksamhet med allt vad den innebär av tung trafik, buller m.m. Kommunen värnar om en levande landsbygd och ger i översiktsplanen riktlinjer för hur bebyggelseutvecklingen ska ske utan att målet med ett långsiktigt hållbart samhälle äventyras.

Kommunen har tagit tydlig ställning till att de areella näringarna prioriteras här och ska ges förutsättningar för att kunna fortleva och utvecklas. En allmän utgångspunkt vid markanvändning är att marken ska användas för det eller de ändamål om områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov.

Kommunen är redan väl försedd med täkter och uppfyller förslaget till RUFS 2050 planeringsinriktningar om att ge stöd för omlastningsstationer för täktmaterial och schakt i hamn- och järnvägsnära lägen.

Swerock har hänvisat till SGU:s rapport 2018:9 och beskriver att om inte tillstånd till nya täkter meddelas i Stockholm/Uppsalaregionen uppstår en brist på ballastmaterial på sikt. Kommunen konstaterar dock att den plats som föreslås inte är lämplig. I SGU-rapporten slås fast att Upplands-Bro har begränsade förutsättningar på kommunnivå för ballastförsörjningen i regionen och att kommunen därför ska behandla denna fråga i översiktsplaneringen. Det har kommunen gjort. Det är olämpligt att i ett område som är utpekad för landsbygdsutveckling förändra livsvillkoren för människor och natur så väsentligt som en bergtäkt gör.

Vidare har en hög planberedskap skapats i kommunen för verksamheter som kan vara störande för omgivningen. Dels i befintliga verksamhetsområden, dels i anslutning till Bro trafikplats och norr om E18 vid Kungsängen. Här finns bl.a. en av Sveriges största avfallsanläggningar som nu också utökas med biogas- och kraftvärmeanläggning i Högbypark samt regionalt viktiga logistikcentra.

Platsen som föreslås är också prioriterad framför andra intressen för att utgöra en grön koppling. Gröna kopplingar är utpekade i översiktsplanen och visar var det är extra viktigt att bevara, stärka och vidareutveckla grönstrukturens värden och funktioner i samband med planering och exploatering. De markerar också samband mellan värdefulla rekreations-, natur- och kulturmiljöer som behöver bevaras och stärkas. En väl fungerande grön koppling bör ha en bredd på ungefär 500 meter. De utpekade kopplingarna är till för biologisk mångfald, ekosystemtjänster, friluftsliv, rekreation, kultur och upplevelser. Detta både i ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv. På aktuell plats anknyter kopplingen i öster till riksintresset för kulturmiljövård Håtuna-Håbo-Tibble som ligger cirka 800 meter från planerat täktområde.

Den planerade verksamheten kommer att fragmentera landskapet och därmed försämra spridningsmöjligheterna för växt- och djurliv i området. Förslaget innebär ingrepp i naturmiljön i ett hittills opåverkat naturområde. Naturvärdebedömningen i tillståndsansökan har generellt satt för låga naturvärdesklasser. Skogen har lång skoglig kontinuitet och i stora delar en naturskogsartad karaktär med flerskiktning, luckighet och olikåldrigt trädskikt. Två områden som är utpekade som ekologiskt särskilt känsliga områden, ESKO, ligger i närområdet och riskerar att påverkas negativt. Det är Lillmossen och Stormossen (150 resp. 700 meter söder om verksamhetsområdesgränsen). Här finns också sumpskog och i sydöst ett större område utpekat som naturvärden av kommunalt intresse. I delområde 2 observerades vid kommunens fältbesök flera signalarter. Det sammantagna artvärdet blir ”visst till påtagligt”. I delområde 5 observerades också signalarter och området ska ha naturklass 2.

Området har höga rekreativa värden. Det ligger i ett större sammanhängande skogsområde som utgör ett viktigt rekreationsområde för de närmast boende. Området är relativt tyst i dagsläge och lämpar sig väl för bär- och svampplockning, jakt, ridning och vandring. Upplands-Bro är i övrigt påverkat av bl.a. buller från Försvarmaktens verksamhet och flygbuller från Arlanda. Kommunens och länets befolkning växer och med dem behovet av rekreativa ytor. För att landsbygden ska kunna utveckla sin identitet är det viktigt att ta ansvar och hänsyn till det som gör den unik, dess karaktär i form av kvaliteteter och tillgångar. En bergtäkt förändrar både landskapsbilden och naturmiljön och är därför i detta sammanhang helt olämplig.

Både nuvarande och kommande boende riskerar att bli störda av täktverksamheten. I närområdet finns i dag ett drygt femtiotal bostadsfastigheter längs med väg 912 och i öster ett planlagt fritidshusområde med 90 fastigheter och ökad permanentningsgrad. I direkt anslutning till det föreslagna verksamhetsområdet, både i väster, norr och öster, ligger ett större område som är ett av de sex områden på landsbygden som i översiktsplanen är utpekat för bebyggelseutveckling. För att de areella näringarna och natur, kultur- och rekreationsområden ska kunna utvecklas och för att det inte ska uppstå påtaglig skada på Totalförsvarets riksintresse koncentreras bebyggelseutvecklingen på landbygden till några huvudstråk och utpekade områden, varav detta är ett

I FÖP 2016 kallas området för Lunda. Det är benämnt som utredningsområde och är intressant för kommunen att peka ut för bebyggelseutveckling i ett längre perspektiv. Då FÖP 2016 antogs rädde delvis fortfarande oklara planeringsförutsättningar för möjligheterna till kompletterande bostadsbebyggelse där. I området som helhet finns ett högt bebyggelsetryck. För närvarande finns ansökningar om förhandsbesked för drygt ett tiotal bostäder, varav några ligger inom mindre än ett par hundra meter från den föreslagna täktens brytområdesgräns. Det kan sannolikt bli så att detaljplan kommer att tas fram med hänsyn till omfattningen av bygglovspliktiga byggnadsverk i bebyggelsen. Försvarsmakten har inte haft någon erinran vid samråd om förhandsbesked. Den osäkerhet som i FÖP 2016 tas upp för området gällande ny vägdragning och kommunalt vatten- och avlopp har sedan antagandet 2017 ändrats till positiv fördel för bebyggelseutvecklingen. Området planerar anslutas till kommunalt vatten och avlopp under perioden 2029-2035. Swerock har inte tagit hänsyn till Lunda i bullerutredningen. Utvecklingsområdet ligger inte endast väster om brytområdet utan också i norr och öster. Bebyggelsen förväntas kunna komma att ligga i direkt anslutning till brytområdet. Boverkets allmänna råd är relevanta och i rapporten Hållbar ballastförsörjning – förutsättningar i Stockholms och Uppsala län har man angett riktlinjen att bergtäkt inte bör placeras närmare samlad bebyggelse än 500 meter.

Väg 912 som går genom området omfattas av riksintresse för väg och Trafikverket är väghållare. Tidigare har Trafikverket studerat en eventuell omdragning av vägsträckan, men nu finns ett ställningstagande från verket om att ny sträckning här inte längre är aktuellt och att tung trafik ska gå via Rotebroleden.

Enligt förslag till kommande VA-utbyggnadsplan för kommunen kan en framtida utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp i området bli aktuellt. Utbyggnaden bedöms i förslaget ligga mellan 10 och 20 år framåt i tiden.

Både bostads- och fritidshusbebyggelse finns nu och kommer att utvecklas i det direkta närområdet till föreslagen verksamhetsplats. Upplands-Bro ska fortsätta vara en ”grön” kommun och möjligheter till närrekreation och friluftsliv ska utvecklas, bl.a. för att kunna säkerställa tillgången till rekreationsområden för barn och för kommande generationer. Det är därför ur ett barnperspektiv olämpligt att exploatera naturmarken som finns på föreslagen plats. Likaså kan till exempel en stor ökning av antalet tunga transporter innebära ökad olycksrisk. Barn är en särskilt utsatt grupp.

Swerock motiverar lokaliseringen bland annat av att det finns brist på ballastmaterial för betong i Stockholmsregionen och att bolagets täkt i Gladökvärn håller på att ta slut. Kommunen anser inte att detta är tillräckliga skäl för föreslagen placering. Kommunen har noga avvägt sin roll i regionen och har genom aktuell översiktsplan även samrått om mellankommunala och regionala behov. Landsbygdsutvecklingen är prioriterad i arbetet med RUFS 2050. En levande landsbygd är en förutsättning för att Stockholmsregionen ska nå visionen. I förslaget till RUFS 2050 är landsbygden en del av regionens identitet och attraktivitet. Här finns möjlighet till rekreation, arbetstillfällen och viss

bostadsförsörjning. På landsbygden finns näringar, olika verksamheter och potential för odling av biobränsle och närproducerad mat. Större utbyggnader och etableringar av störande verksamhet i stora, opåverkade och tysta områden ska undvikas. En regionövergripande Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen som är kopplad till RUFS 2050 har också arbetats fram av tillväxt- och regionplaneförvaltningen. Strategin syftar till att stärka möjligheten att bo och verka på landsbygden och i skärgården i Stockholms län. I strategin drar man bl.a. slutsatsen att naturmiljön är landsbygdens viktigaste resurs och att den därför måste värnas och utvecklas. Fyra insatsområden har identifierats: Förbättra tillgängligheten, stärka det lokala näringslivet, utveckla levande lokalsamhällen och utveckla natur-, kultur- och rekreationsvärden. Detta är också vad Upplands-Bro kommun strävar efter. Det är därför olämpligt att i ett område som är utpekad för landsbygdsutveckling förändra livsvillkoren för människor och natur så väsentligt som en bergtäkt gör.

Bygg- och miljönämnden i Upplands-Bro kommun

Nämnden avstyrker tillståndsansökan. Täktens lokalisering är inte lämplig eller förenlig med kravet på god hushållning med naturresurser. De kumulativa effekterna av den planerade täkten med tillhörande verksamheter innebär en så stor påverkan på boende i närområdet samt växt- och djurliv att det inte är förenligt med miljöbalken.

Om tillstånd ändå beviljas har nämnden yrkat att verksamheten ska villkoras med vissa begränsningar för att undvika att olägenhet för människors hälsa och miljön uppkommer.

Nämnden har i huvudsak anfört detsamma som Upplands-Bro kommun och tillagt bl.a. följande.

En regional plan för försörjning och hushållning med berg- och schaktmassor och täktverksamheter i regionen bör tas fram innan nya täkter ges tillstånd. Nämnden överlämnar till prövningsmyndigheten att avgöra om det finns ett behov av bergtäkt i regionen.

I Upplands-Bro kommun finns i dagsläget en pågående bergtäkt, Bro bergtäkt. Bro bergtäkt har tillstånd att under åren 2008-2028 ta ut totalt fyra miljoner ton berg. Utöver Bro bergtäkt finns åtta andra aktiva bergtäkter inom en radie av 30 km från den planerade verksamheten. Utöver bergtäkterna i närområdet kommer Förbifart Stockholm att leda till att en stor mängd entreprenadberg uppstår. Detta minskar behovet av krossa ballast till mindre kvalificerade avsättningsområden. Upplands-Bro tillhör det försörjningsområde som har störst tillgång till befintliga bergtäkter i länet.

Enligt skriften Bättre plats för arbete (Boverkets allmänna råd 1995:5) bör skyddsavståndet mellan en täktverksamhet och kringliggande bebyggelse vara minst 500 meter. Miljööverdomstolen har tidigare tagit Boverkets allmänna råd i beaktande. Nämnden anser därför att lokaliseringen är olämplig med avseende på det nära avståndet till närliggande bostadsfastigheter öster, norr och väster om

föreslaget täktområde. Ett betydande antal bostadsfastigheter finns inom 350-550 meter från täktverksamhetsområdet och nämnden befarar att det korta avståndet innebär att de närboende riskerar att bli störda av verksamheten. Lokaliseringen är också olämplig med hänvisning till befintlig bebyggelse inom områden längs med väg 912. Swerock kan inte säkerställa att transportererna kommer att gå mot E18 och inte förbi bostäderna längs väg 912.

Det material som Swerock planerar att utvinna ur bergtäkten skulle kunna ersättas med material från andra bergtäkter och t.ex. krossad ballast från Förbifart Stockholm. Vidare skulle täktverksamheten påtagligt påverka områdets karaktär. Området är i dag helt opåverkat av exploateringsföretag. Det tilltänkta området har höga rekreativa värden. Det ligger i ett större sammanhängande skogsområde som utgör ett viktigt rekreationsområde för de närmast boende. Området är relativt tyst och lämpar sig väl för bär- och svampplockning, jakt, ridning och vandring. Det finns ett flertal stigar och ridstigar inom det planerade täktområdet. Upplevelsen av orörd natur får ett mycket högre värde om området präglas av viss stillhet. Ett tillstånd skulle innebära ett ingrepp i naturmiljön i ett hittills opåverkat område. Täktverksamheten skulle fragmentera landskapet och försämra spridningsmöjligheterna för växt- och djurliv i området. Nämnden anser därför sammantaget att den sökta täktverksamheten inte uppfyller miljöbalkens krav på god hushållning och lämplig lokalisering.

Nämnden ifrågasätter avgränsningen av det geografiska området för lokalisering av nyetablering av täkt utifrån avsättningsområde, betongfabriker och befintlig täkt i Gladöckvarn. Det geografiska området borde i lokaliseringsutredningen ha utökats i anslutning till Enköping och Rosersberg. Vidare ifrågasätter nämnden att de fem alternativen inom området (figur 5 i lokaliseringsutredningen) som valdes ut för fortsatt utredning var de fem bästa alternativen.

Nämnden anser inte att en täktverksamhet är en areell näring. I översiktsplanen beskrivs en areell näring som en verksamhet som har en unik roll som förvaltare av landskapets natur- och kulturvärden. Detta ger förutsättningar för att bedriva näringsverksamhet på landsbygden som till exempel är kopplat till upplevelser och rekreation. Täktverksamheten strider mot översiktsplanen. Översiktsplanen fyller en viktig funktion som underlag vid en lokaliseringsprövning.

Swerock planerar att föra in, lagra och bearbeta maximalt 50 000 ton entreprenadberg från infrastrukturprojekt. Det finns inte beskrivet i underlaget huruvida marken där entreprenadberget ska placeras kommer att skyddas med exempelvis tät gummiduk. Nämnden bedömer att det finns en stor risk för att höga halter av kväve från entreprenadberget sprider föroreningar vid upplaget om marken inte skyddas. Swerock har i sitt bemötande beskrivit att man planerar att hantera entreprenadberg på hårdgjorda ytor av tillkört stenmjöl. Lutningen vid upplagsytan styrs mot sedimentationsdammen så att ytvattnet rinner dit. Nämnden har inga synpunkter på detta.

Swerock planerar att ta emot i genomsnitt 150 000 ton jord- och schaktmassor per år. Hälften av massorna kommer att användas till efterbehandlingen av täkten och

den andra hälften kommer att säljas vidare. Swerock ska enbart få föra in, lagra, sortera och använda maximalt 75 000 ton jord- och schaktmassor för efterbehandling per år. Inom kommunen finns det i dagsläget fem anläggningar som tar emot jord- och schaktmassor.

Swerock har angett att innan kunden transporterar massor till bergtåkten ska kunden försäkra sig om att massorna uppfyller krav på renhet i upprättad överenskommelse mellan kunden och bolaget. Nämnden konstaterar att det inte beskrivs hur denna försäkran ska gå till. Det framgår inte huruvida Swerock kommer att ställa krav på provtagning av massorna. Nämnden anser att Swerock behöver utveckla sin kontroll på inkommande massor för att kunna säkerställa renheten. För att uppnå miljömålet Giftfri miljö är det av stor vikt att massor kontrolleras och hanteras på ett säkert sätt. I dagsläget sker en omfattande hantering och omfördelning av jord- och schaktmassor i länet och landet. Det finns en sannolik risk för att jord- och schaktmassor som grävs upp i samband med exploateringar innehåller föroreningar. Nämnden upplever att kontrollen av dessa massor generellt är bristfällig. Swerock har i sitt bemötande informerat att man har rutiner för införsel av massor men att dessa inte ingått i ansökan eftersom de uppdateras kontinuerligt. Bolaget har också framhållit att man kommer ta kontakt med tillsynsmyndigheten för en genomgång av utformningen av rutinerna om ett tillstånd meddelas. Nämnden har inga synpunkter på det.

Nämnden anser vidare att Swerock i stället för att använda Naturvårdsverket riktvärden för känslig markanvändning, ska använda sig av riktvärden från Naturvårdsverkets handbok om återvinning av avfall i anläggningsarbeten (NV 2010:1).

Swerock har i sitt bemötande beskrivit att man har rutiner för införsel av asfalt och rivningsbetong och ställer krav på att asfalt inte innehåller stenkolstjära. Den rivningsbetong som Swerock avser att ta emot kommer att utgöras av rena betongmassor. Bolaget beskriver att de planerar att hantera asfalt och rivningsbetong på hårdgjorda ytor av tillkört stenmjöl. Nämnden har inga synpunkter på detta.

Enligt Swerock är deras förslag till villkor i fråga om markvibrationer praxis. Nämnden har inga synpunkter på detta.

När det gäller luftstöt vågor yrkar nämnden att Swerock inte ska överskrida 100 pascal och att detta ska föreskrivas som ett begränsningsvärde. Luftstöt vågor på 100 pascal uppfattas i regel som påtagligt störande.

Bolaget har bedömt att sprängsalvorna med ”normala” säkerhetsåtgärder inte kommer att medföra en risk för vägen, 500 meter från bergtåkten, eller husen, 400 meter från tåkten. De ”normala” skyddsåtgärderna som Swerock planerar innefattar inte att sprängsalvorna ska riktas bortåt i förhållande till bostäder. Nämnden anser att Swerock ska vidta även denna säkerhetsåtgärd vid sprängning för att minska riskerna. Bolaget har i sitt bemötande beskrivit att de kommer att ta hänsyn till

kastrisker och att de kommer att vidta kompletterande skyddsåtgärder vid behov. Nämnden har inga synpunkter på detta.

Verksamheten utgör en s.k. Seveso-verksamhet. Farliga ämnen i form av sprängämnen hanteras för loss hållning av berg. Mängden sprängämnen varierar men normalt kommer cirka 20 ton att användas vid en salva om cirka 50 000 ton berg. Nämnden vill påminna om att Swerock måste ta fram information till allmänheten som ska finnas tillgänglig på kommunens webbplats om tillstånd ges. Informationen ska skickas till kommunen i god tid för att hinna granskas, godkännas och läggas upp innan eventuella arbeten påbörjas.

Vid maximal produktion av berg och återvinning av maximal mängd externa massor skulle antalet fordonsrörelser per arbetsdag vara cirka 216 stycken. Enligt Trafikverkets statistik är antalet fordonsrörelser med tunga fordon på väg 912 cirka 257 stycken. Bergtåkten med tillhörande verksamheter skulle därför öka antalet fordonsrörelser med tunga fordon 84 procent vid maximal produktion.

Swerock uppger att cirka 90 procent av antalet tunga fordon planeras köra längs väg 912 mot E18 och 10 procent norrut längs väg 912. Transportavståndet från tåktverksamheten till E18 är knappt 4 km och inga bostäder finns längs den vägen. Norrut längs väg 912 finns det dock bostadshus. Swerock bedömer att olycksrisken inte ökar till en nivå som är orimlig och att transporterna kan ske utan oacceptabla störningar. Nämnden saknar skyddsåtgärder för att minska olycksrisken till och från tåktområdet och anser att det är en felaktig bedömning att transporterna kommer att kunna ske utan oacceptabla störningar. Nämnden yrkar att tunga fordon inte ska tillåtas att välja köra norrut via väg 912 och till väg 269 och 263 eftersom detta skulle påverka omgivningen med bl.a. trafikrelaterade luftföroreningar och buller. Nämnden yrkar också att antalet tunga fordon som transporteras norrut via väg 912 ska begränsas till ett visst antal per dygn. Swerock har ansett att villkor för vilka vägar som transporterna ska ske på efter de har lämnat tåkten ligger utanför bolagets kontroll och därför skulle vara i strid med praxis. Nämnden har inga synpunkter på detta.

Nämnden lämnar till Trafikverket att avgöra huruvida olycksrisken är rimlig eller om skyddsåtgärder behöver vidtas.

När det gäller buller har Swerock valt att placera ut fyra beräkningspunkter 300 meter väster om brytområdet med tanke på att Härsbrokärr/Lunda utpekats som utredningsområde för bebyggelse i FÖP. Nämnden vill uppmärksamma att det inte är fastställt att utredningsområdet Härsbrokärr/Lunda är 300 meter väster om brytområdet som bolaget påstår. I området Lunda finns f.n. ansökningar om förhandsbesked för drygt ett tiotal nya bostäder några hundra meter nordöst om tåktområdet. Bostadsområdet Lunda är ett av de sex områden som kommunen pekar ut för bebyggelseutveckling. Det är inte fastställt att Lunda är väster om brytområdet. Beräkningen av industribuller med skyddsåtgärder visar 55 dBA strax nordväst om YY. Utomhusriktnivåer dagtid är 50 dBA. Swerock kan alltså inte med säkerhet motivera att beräkningen visar att gällande bullernivåer klaras inom utredningsområdet.

I fråga om tåktbuller anser nämnden att Swerock ska åta sig att alltid vidta bullerskyddsåtgärder alternativt redovisa hur bolaget ska tillse att villkor 6 efterlevs utan skyddsåtgärder.

När det gäller trafikbuller kommer den maximala ljudnivån att överskridas vid ytterligare 22 tillfällen mellan kl. 06.00-22.00 per dygn. För de boende i bostäder som redan är utsatta för trafikbuller som överskrider riktvärdena kan 22 ytterligare tillfällen vara väldigt störande. Det finns en risk för att den maximala ljudnivån kommer att överskridas vid fler tillfällen än 22 då Swerock inte har faktisk eller rättslig möjlighet att styra vilket väg de tunga fordonen tar till och från verksamheten. Nämnden menar vidare att de bullernivåer som anges i infrastrukturpropositionen (1996/97:53) gäller befintliga miljöer som exponeras för trafikbuller.

Tio bostadshus norrut längs väg 912 kommer att utsättas för maximala ljudnivåer över riktvärdena och fem bostadshus kommer att utsättas för ljudnivåer som tangerar riktvärdet. Den aktuella sträckan är inte belägen på ett sådant avstånd från tåkten att den inte kan beaktas. Prövningsmyndigheten får avgöra om transporterna har ett sådant samband med verksamheten att de ska beaktas vid lokaliseringsprövningen och regleras i tillståndsvillkor. Ett sätt att minska olägenheterna skulle t.ex. vara att begränsa antalet transporter. De saknas dock utredning om vilka närmare försiktighetsmått Swerock har möjlighet att vidta för att minska störningarna från transporter. Swerock har inte redogjort för om det finns tekniska och ekonomiska förutsättningar för att minska störningen för närboende norrut längs med väg 912.

Nämnden anser att hänsyn ska tas till samtidigt bullerstörning från trafikbuller från väg 912. Enligt Naturvårdsverkets vägledning måste hänsyn alltid tas till kumulativa effekter av tillkommande verksamhet tillsammans med befintliga verksamheter. Eftersom trafikbuller från väg 912 överstiger riktvärden vid flera bostäder i dagsläget anser nämnden att hänsyn ska tas till den samtidiga bullerstörningen då starka bullerkällor kan samverka och en total ljudnivå som är högre.

Nämnden uppmärksammar vidare att beräkningen för buller inte innefattar lågfrekvent buller. Nämnden ställer sig frågande till att bergtåkten med tillhörande verksamhet inte skulle innefatta bullerkällor som alstrar lågfrekvent buller. Lågfrekventa ljud påverkar människor mer än ljud som inte domineras av låga frekvenser och kan orsaka exempelvis trötthet, irritation, huvudvärk, koncentrationssvårigheter och störd sömn. Symptomen kan komma redan vid relativt låga ljudnivåer. Nämnden ställer sig frågande till om kraven i FoHMFS uppfylls i det här fallet eftersom bullernivån utomhus vid de flesta fasaderna är strax under riktvärdet och inte klart under det.

Den planerade tåkten kommer att påverka luften med avgasutsläpp samt damning från arbets- och transportytor. Avgasutsläppen bidrar bl.a. till att bilda marknära ozon, som ger skador på skog och grödor och försurar mark, skog och akvatiska

system. Det är felaktigt att bedöma att täktverksamheten inte skulle innebära några risker för att djur eller växter tar skada. Swerock har i sitt bemötande anfört att bolaget arbetar löpande med frågan om damm och är bland de ledande i branschen vad gäller kunskap och skyddsåtgärder. När det gäller frågan om damm från bergtäkter är det främst en arbetsmiljöfråga som Swerock tar på största allvar. Nämnden har inga synpunkter på detta.

Upplands-Bro kommun genomförde ett fältbesök på platsen för den planerade täkten i april 2018. Kommunens bedömning är att naturvärdesbedömningen har satt för låga naturvärdesklasser. Kommunens bedömning av biotopvärdet i området är att det i huvudsak är av visst biotopvärde till påtagligt biotopvärde, vilket medför att hela området utgörs av minst klass 4. Skogen har lång skoglig kontinuitet och har på många ställen aldrig kalavverkats. Skogen har på stora delar en naturskogsartad karaktär med flerskiktning, luckighet och olikåldrigt trädsikt. Äldre träd finns även spritt inom området. Områdets hydrologi är i dag opåverkad och det finns flera fuktstråk och våtmarker. En källa noterades inom området. Dessa har alltid höga naturvärden eftersom flora och fauna kring dessa blir unik. Källor har högt bevarandevärde och ska i regel lämnas orörda med en skyddszon. Vid fältbesöket noterades betydligt fler naturvårdsarter än sin är upptagna i rapporterna. Förutom de som redan var funna observerades även tunn flarnlav, liten spiklav, reliktböck, granbarksgnagare, gullpudra och granbräken. Vidare ska arterna som funnits i grodinventeringen och fågelinventeringen tas med i den samlade naturvärdesbedömningen eftersom många av dessa är naturvårdsarter. Nämnden anser därför att Swerock inte kan dra slutsatsen att den planerade verksamheten inte bedöms ha någon negativ påverkan på arternas bevarandestatus på lokal, regional eller nationell nivå.

Den planerade täktverksamheten omfattar en lokal sänkning av grundvattennivån genom bortledning av grundvatten för att kunna bryta berg under dagens grundvattennivå. En pumpgrop ska anläggas någon meter under produktionsytan till vilken även avrinnande ytvatten kommer att ledas. Vattnet i pumpgropen kommer sedan att pumpas upp ur täkten och ledas till anläggningens sedimentationsdamm. Den slutliga utformningen av dammen kommer, enligt Swerock, att ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Därifrån släpps vattnet ut i ett dike som mynnar i Håttunaviken i Mälaren. Swerock föreslår i villkor 3 att de mängder yt- och grundvatten som får ledas bort får vid utloppet från sedimentationsdammen inte överstiga 53 l/s. Enligt den hydrogeologiska utredningen är 53 l/s det högsta flödet som kan släppas till nedströms vattendrag utan att påverka systemet negativt med god marginal.

När det gäller efterbehandlingen saknar nämnden en uppskattning av mängden avbaningsmassor som kommer att uppkomma från täkten. Swerock planerar att ta emot 75 000 ton jord- och schaktmassor per år under 25 år till efterbehandling av täkten. Under 25 års tid skulle mängden mottagna massor för efterbehandling vara 1 875 000 ton. Nämnden vill poängtera att tillförsel av externa massor för efterbehandling endast ska tillåtas i den utsträckning det behövs för att åstadkomma en från landskapsbild, naturvård och säkerhet ändamålsenlig efterbehandling. Den mängd massor som behövs enligt den tekniska beskrivningen är 1 400 000 m³.

Efterbehandlingen kommer att utföras med massor från avbaning av tåkten och externa massor som Swerock planerar att köra in till tåkten. Enligt ansökan ska massorna som tas emot för efterbehandling vara rena utan risk för negativ påverkan på miljön. Med rena massor avse Swerock massor som klarar Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning. Nämnden anser att begreppet rena massor är förvillande. Per definition är egentligen alla halter över bakgrundshalter förorenat. Swerock redovisar en platsspecifik bedömning av haltkriterier för massor som används till efterbehandling. Denna bedömning visar att efterbehandlingsmassor som innehåller riktvärdena för känslig markanvändning inte innebär några oacceptabla risker för människors hälsa, miljön på platsen eller vattenlevande organismer i ytvattnet. Nämnden har inga synpunkter på detta.

Nämnden anser att det finns en risk för att nivån på vattenytan inte kommer att stiga som förväntat. Villkor bör därför precisera att återlämnandet av säkerheten inte kan ske förrän det visat sig att vattennivån stiger till beräknad nivå.

Nämnden anser att efterbehandlingsplanen ska utvecklas för att visa på att lösningarna är möjliga utifrån platsens lokala förutsättningar. Nämnden anser att det finns en stor risk för att närliggande sumpskogar, våtmarker och de där ingående naturtyperna kommer att påverkas av efterbehandlingsplanen. Det behöver därför utredas hur de påverkas av att grund- och ytvatten läcker in till vattenspegeln.

Nämnden delar Swerocks uppfattning att efterbehandlingsplanen ska revideras i samråd med nämnden i egenskap av tillsynsmyndighet och sedan följas upp i god tid innan eventuellt tillstånd löper ut.

Egenkontrollprogrammet för bergtåkten med tillhörande verksamheter måste skickas in till tillsynsmyndigheten i god tid om tillstånd ges till tåkten. Detta för att det ska hinna granskas och godkännas innan eventuella arbeten påbörjas.

Kvarnibble vattenavledningsföretag

Kvarnibble vattenavledningsföretag (företaget) har yrkat att bolaget ska föreläggas att utreda och erbjuda ersättning på grund av sin användning av företagets dike. Bolaget ska ersätta företaget den skada som bolagets verksamhet orsakar företaget och bekosta erosionsskydd i diket. I kontrollprogrammet ska anges att bolaget regelbundet ska ta vattenprov på utgående vatten som leds genom företagets dike, för att säkerställa att verksamheten inte släpper ut några miljöfarliga ämnen i diket.

Företaget äger och förvaltar ett dike som bolaget kommer använda för utsläpp av främst grundvatten som behöver ledas bort till följd av täktverksamheten. Enligt ansökan är företaget sakägare då den beräknade flödesökningen vid anslutningspunkt till markavvattningsföretaget motsvarar cirka 35 procent.

Ökningen av kväve kommer att leda till snabbare igenväxning av diket vilket leder till tätare behov av underhållsdikning, vilket leder till större kostnader för företaget. Det går dessutom emot oss lantbrukare som strävar efter att minska kvävepåverkan

av diket med t.ex. gräsbeväxta kantzoner längs diket som fungerar som kvävefällor och förhindrar jord att rinna ner i diket med ytvattnet.

Bolagets bergtäkt och vattenverksamhet avses bedrivas på fastigheten Upplands-Bro YY. Avledning av grundvattnet ska sedan ske därifrån till dikningsföretaget i vilket YY har sex procent av andelarna. Det tilläggsavtal nyttjanderätt till vattenområde mellan C.T. och Swerock AB daterat den 18 december 2017 är inte förankrat med företaget vad gäller rätt att – utan ersättning till företaget – avleda vattnet till befintligt dikessystem söder om den planerade täkten. Företaget har inte ifrågasatt bolagets rådighet utan endast att man inte tillräckligt utrett eller erbjudit ersättning för den skada som man orsakar företagets dike. Inom ramen för YY.s andel av företaget kan ägaren till den fastigheten naturligtvis upplåta rätt att avleda allt i täkten inläckande grundvatten i företagets dike.

Bolaget ska ersätta företaget för den skada som verksamheten orsakar. Bolagets verksamhet att avleda allt i täkten inläckande grundvatten kommer att innebära att dagens vattenflöden ökar avsevärt. Detta kommer att leda till skada på diket. Närmare utredning av frågan bör göras av markavvattningssakkunnig genom bolagets försorg. Skadan är inte att anse som en oförutsedd skada.

I detta fall behöver bolaget inte vidta några åtgärder i företagets dike utan det räcker med att bolaget ersätter den skada som man kommer att orsaka. Bekostande av nu aktuella skador i diket ska inte fördelas enligt några andelstal i företaget utan helt bekostas av bolaget.

En omprövning av företagets tillstånd så att andelarna för respektive fastighet blir korrekta kan senare också bli aktuellt. För övrigt förutsätter företaget att det inte krävs någon omprövning av företagets vattenverksamhet (markavvattning) till följd av bolaget verksamhet.

Det är positivt att bolaget anser att innehållet i yrkandet om kontrollprogrammet kan tillgodoses. Domstolen bör göra en notering om detta i domen så att det säkerställs att punkten kommer med i kontrollprogrammet.

C.J., S.J., M.T., H.T., E.D., W.S., M.S., P-O.E., H.N., S.N., A-M.E., C.A., O.H., P.S., D.A., S.D., C.L., M.F-H., K.W., L.W., F.J., B.J., F.K., P.R., S.R., A.H., P-O.L., A.N., R.N., A.N., S.P., A-S.B., H.T. och J.A. (G.H.B.s huvudmän) har motsatt sig bolagets yrkande och yrkat att ansökan ska avslås. I andra hand har de yrkat att ett eventuellt tillstånd ska förenas med tydliga och kontrollerbara villkor. De har vidare yrkat att miljökonsekvensbeskrivningen inte ska godkännas och att tiden för oförutsedd skada ska bestämmas till 25 år.

De har också yrkat att bolaget ska ersätta dem för rättegångskostnader (avseende M.T., H.T., C.J., S.J. och K.W.).

G.H.B.s huvudmän har anfört i huvudsak följande. Tillståndet ska tydligt omfatta även bolagets införsel och hantering av entreprenadberg. Denna hantering måste ses som en del av den ansökta verksamheten och kan inte brytas ut. Att hanteringen ensam inte utgör vare sig tillståndspliktig eller anmälningspliktig verksamhet ändrar inte det faktum att bolagets nuvarande förslag strider mot miljöbalkens krav på en samlad prövning.

Bolaget har uppgett att de avser att inledningsvis använda den smala grusväg som i dag är den enda som går in till det planerade verksamhetsområdet för transporter av tunga fordon samt som in- och utfartsväg för personaltransporter. Bolaget uppgav att detta kommer ske i fem månader. Denna tid är dock mycket osäkert och kan befaras bli mycket längre. Vid synen framkom tydligt att det rör sig om en smal skogsväg som i dag endast är trafikerad av gående, cyklister och ryttare. Vägen är klart olämplig för tung trafik, men även för annan biltrafik både ur miljösynpunkt och ur säkerhetssynpunkt. Närheten till fastigheterna XX och ZZ torde också ha framkommit och att detta kommer att medföra en kraftig trafikökning på väg 912, i varje fall under denna period. Detta innebär ju inte minst att säkerheten för skolbarn som väntar på/stiger av skolbussen längs väg 912 blir väsentligt sämre.

När det gäller *villkoren* bör de, för det fall tillstånd ges, ha följande utformning.

5. Tåktverksamhetens samtliga delar, inklusive transporter och underhållsarbeten, får endast bedrivas helgfri måndag-fredag kl. 07:00-18:00.

Tåktverksamheten, inklusive transporter samt underhållsarbete som kan verka störande får inte bedrivas under följande tider.

- Från skärtorsdag kl. 12:00 till dag efter annandag påsk kl. 07:00.
- Från midsommar till och med den 15 augusti.
- Från den 23 december kl. 12:00 till dag efter trettondagen kl. 07:00.

6. Ljudnivån från den samlade verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid fasad vid bostaden än följande värden.

45 dB(A) vardag kl. 07:00-18:00.

Arbetsmoment som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljudnivåer över 55 dB(A) får inte utföras.

Dessa begränsningar ska kontrolleras genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalenta värden ska beräknas för de tidsperioder som olika verksamheter pågår, dock minst en timme. Kontroll ska ske inom tre månader från det att verksamheten påbörjas, och därefter så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra att värdena riskerar att överskridas eller när tillsynsmyndigheten bedömer att det behövs.

Om utförd kontrollmätning visar att villkoret överskrids ska allt arbete genast avbrytas och åtgärder vidtas så att värdena innehålls innan arbetena återupptas. Ny kontrollmätning ska göras i samband med att arbetena återupptas.

Kommentar: Buller från den aktuella verksamheten karakteriseras av ofta återkommande impulser och andra ljud som utgör ljudkaraktärer som är särskilt störningsframkallande. Gränsvärdet bör därför sänkas med 5 dB(A), jfr med Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller.

8. Damning från verksamhetsområdet och de enskilda vägar som leder till och från verksamhetsområdet ska motverkas genom vattenbegjutning. Dammalstrande krossar, siktar och liknande utrustning ska vara inbyggda eller utrustade på annat sätt som effektivt motverkar damning, t.ex. genom bevattning av dysor. Om krossen är inbyggd ska dammavsugning ske genom filter. Borrutrustning ska vara utrustad med filter- och dammupptagningsanordningar. Om problem ändå uppstår genom damning från verksamheten ska, efter samråd med tillsynsmyndigheten, ytterligare åtgärder vidtas för att begränsa damningen.

Nytt. Bolaget ska två gånger per år ta prov på vattnet i brunnar på fastigheterna YX samt XY och ZX. Proven ska gälla både vattenkvantitet och kvalitet. Proven ska genomgå kemisk standardanalys för vatten från enskild vattentäkt.

Nytt. Anslutningen till väg 912, från den nya enskilda vägen från täktverksamheten, ska utformas på så sätt att högersväng norrut omöjliggörs för fordon med en totalvikt överstigande 3,5 ton. Tillståndet får inte tas i anspråk förrän länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet konstaterat att anslutningen är utformad på sådant sätt.

Nytt. Utgående dagvatten ska passera sedimentationsdamm med oljeavskiljning innan det släpps till befintligt dikessystem.

Nytt. Bullerplank ska uppföras.

Nytt. Busshållplatsen utanför fastigheterna XX och ZZ kommer inte med anledning av bolagets verksamhet att användas som avlastnings- och/eller omlastningsplats. Platsen får inte heller användas för uppställning av maskiner, fordon eller annat som har med verksamheten att göra.

B.R., E.R. och S.R. (ZY) har utöver det som framförts genom G.H.B. uttryckt att de känner stor oro för vilka följder den planerade etableringen skulle kunna medföra för dem, deras fastighet, deras kennel och deras omgivning. Den tilltänkta bergtäkten ligger 500 meter från deras tomt.

De har pekat på sammanfattningsvis följande omständigheter. De är oroliga för att täkten ska ha negativ påverkan på deras hälsa. De har behov av lugn och ro. De är också oroliga för buller och framhåller att såväl kumulativt buller som impuls ljud måste beaktas. De befärar också negativ påverkan på luftkvaliteten och att det finns risk för skadlig damning. Det finns även risk för skador till följd av sprängningarna på bl.a. hus, grund och avloppanläggning. Verksamheten kan också medföra högre vattenflöden i diken och de tvivlar på bolagets förmåga att styra detta. Särskilt mot

bakgrund av de högre flöden som kan förväntas i framtiden. Det finns vidare risk för skador på brunnar orsakade av sänkt grundvattennivå. Detta bör undersökas närmare. De tvivlar också på att miljökvalitetsnormerna kommer att klaras.

De är oroliga för påverkan på sin kennelverksamhet och den skadliga stress som verksamheten kan medföra för hundarna.

När det gäller transporter anser de att man kan bortse från bolagets påstående om att majoriteten av transporter kommer att gå mot E18. Det kan bolaget inte styra över. Vägen är smal och kurvig och där rör sig många oskyddade trafikanter, exempelvis barn. Det finns också risk för sabotage och terrorattentat då stora mängder sprängmedel transporteras.

Området är ett attraktivt friluftsområde. Kommunens översiktsplan ska respekteras och de stöder kommunens hållning. Området passar för bostäder. Naturvärdena är vidare större än vad bolaget ger sken av. Frisk luft och livskvalitet är faktorer som lockar när man flyttar ut på landet. Man vill inte bo granne med en bergtäkt. Deras fastighet kommer att minska i värde med 20-25 procent, troligen mer, vilket kommer att vara en ekonomisk katastrof för dem.

S.D. (YZ) har utöver det som anförts av G.H.B. uttryckt allvarlig oro för hur täkten kommer att påverka hennes gård och alla som bor i området. Hon är den som kommer att bo närmast täkten, cirka 300 meter. Hästar är känsliga för vibrationer i marken. Hon är rädd för negativ påverkan av bl.a. sprängningarna. Hon är också orolig för att grundvattennivån ska sänkas och för påverkan på vattenkvaliteten samt på hennes nyinvesterade bergvärmesystem. Det kommer också att bullra och damma och det kommer att påverka livskvaliteten för dem som bor i området. Det är ganska många fastigheter som blir påverkade. Täkten är tokigt placerad; en bullrande fabrik ska inte ligga i ett bostadsområde.

Området kring bergtäkten används nu för rekreation för dem som bor där men även av besökare. Det används flitigt varje dag och är en lunga som är lättillgänglig. Området som kallas kolonistugor är inte det utan ett småhusområde där det även bor människor året runt.

Trafiken oroar henne också. Den kommer att öka kraftigt med utsläpp och buller. Det är farlig trafik. De har hästar och barn i närområdet. Vägen är inte anpassad för denna tunga trafik.

Verksamheten kommer sannolikt även minska värdet på hennes fastighet, vilket kommer att drabba henne vid en eventuell försäljning.

S.P. (XZ) har utöver det som anförts av G.H.B. anført att verksamheten förstör rekreatiomsområdet och medför betydligt ökad tung trafik. Väg 912 är underdimensionerad och saknar vägren. Swerock varken kan eller får styra transporter mot E18. Det blir avsevärt mer

buller från vägen och de störs redan av flygtrafiken över området. Bullerutredningen är teoretisk.

S.P. har pekat på att grundvattennivån kommer att sänkas och att alla som bor i området har egna brunnar. Kommunens egen landsbygdsplan för området kommer att raderas. Ytterligare bebyggelse är planerad i byn. Han har också ifrågasatt Swerocks uppgift om kvaliteten på kringliggande täkters material. Dessa täkter bör utökas i stället för att man öppnar en ny. Han har också ifrågasatt de planerade arbetstiderna och möjligheterna att mäta vibrationer. Vidare orsakar det damm som uppstår vid tillverkning av sten silikos och cancer. Damm sprids lätt med vinden. Det är inte beskrivet var vibrationsmätningstrustningen blir placerad för att säkerställa att man inte överskrider maxvärdena. Teoretisk kan man räkna ut hur vibrationer breder ut sig men verkligheten är en annan. Gällande regler på bergtäkter avseende buller och miljö efterlevs mycket dåligt. Det är ingen brist på sten i regionen.

E.F. (ZZZ) har anfört att hon har servitut på avloppsledning och filter på YY. Ska avrinningen från bergtäkten gå i ån mot Lunda och förbi Annelund? I hörnet vid ån och väg 912 finns deras filter och hur kan det bli påverkat om vattennivån ökar i ån?

S.J. och C.J. (YX m.fl.) har utöver det som förts fram av G.H.B. anfört i huvudsak följande. De är fjärde generation som driver gården. De har i dag en köttjursbesättning, rekrytering och slakttjurar. Det kommer att bli konsekvenser för växtodlingen. De är oroliga för grundvattensänkningen eftersom djuren behöver mycket vatten och förra året var det svårt att få vattnet att räcka. De är också oroliga för damm och buller. Kastrisken måste också beaktas, liksom brandrisken. De bestrider miljökonsekvensbeskrivningen. Swerocks ansökan är dåligt underbyggd och bygger på Swerocks egna undersökningar och antaganden som saknar grund. Swerocks bedömning att ballastmaterial är en bristvara är inte underbyggd med fakta. Den ökande trafikbelastningen är också ett orosmoment.

Ekonomiskt kommer täkten bli ett problem för dem. Om Swerock får tillstånd till bergtäkten så kommer de inte kunna bo kvar. I så fall vill de att Swerock löser in den mot marknadsmässigt värde.

M.T. och H.T. (XY) har utöver det som förts fram av G.H.B. anfört i huvudsak följande. Deras fastighet ligger cirka 400 meter från den tänkta bergtäkten. De känner stor oro för vilka följder den planerade etableringen skulle kunna medföra. De har bosatt sig på landsbygden bl.a. för närheten till naturen och om täkten skulle etableras kommer allt de kämpat för att vara förgäves. Värdet på deras fastighet kommer att minska dramatiskt. De är också oroliga för negativ hälsopåverkan och för påverkan på hästverksamheten samt för grundvattensänkningen. De är oroliga för dammet och att detta kommer att sprida sig. De är vidare djupt oroad över bullret. Även brandrisken måste beaktas. Swerock har inte heller lyckats visa att det finns behov av en ytterligare bergtäkt i området. När det gäller transporter kommer dessa att bli avsevärt fler än vad

Swerock påstått. Transporterna kan påverka närliggande vall. Det är ett rent antagande från Swerocks sida att trafiken kommer att svänga vänster på väg 912. Det är många som cyklar på vägen. En stor del av den tunga trafiken kommer att välja att använda både på- och avfarterna i Bro i stället Swerocks MKB bygger på många antaganden och gissningar. Man har inte beaktat alla djurarter och inte hur ekarna på deras mark kommer att påverkas. Swerock har inte heller redogjort för den miljöfarliga hanteringen av gammal betong och asfalt eller presenterat någon riskanalys för hur man ska agera vid eventuella olyckor där olja/diesel kan läcka ut. Swerock har inte svarat på hur sprängningarna kan komma att påverka deras grund och murstock samt de kakelugnar som finns i bostaden. Kastrisken måste också beaktas. Swerocks ansökan är dåligt underbyggd och bygger på Swerocks egna undersökningar och antaganden som saknar grund. Swerocks bedömning att ballastmaterial är en bristvara är inte underbyggd med fakta. Om Swerock får tillstånd till bergtäkt anser de att bolaget bör bli ersättningsskyldigt.

R.S. har anfört i huvudsak följande.

Han har bott i området i nära 30 år och har med stor glädje använt sig av omgivningarna. Det som nu föreslås kan knappast bli sämre. Han vill att man bl.a. utreder om hans fastighet kan påverkas av verksamhetens spillvatten, påverkan på brunnen, hur hans hus påverkas av sprängningarna, hur bullret kommer att påverka miljö (det lugn som finns får inte ändras), hur värdet på hans fastighet påverkas, hur tälten stämmer med landsbygdsplanen, vilken typ av avfall som ska hanteras, vem som står för skador som kan uppstå, om dammet påverkar bär och svamp, hur stort område som påverkas av grundvattensänkningen, risken för viltolyckor och hur Swerock ska kunna styra trafiken.

Han tvivlar på att Swerock kommer att kunna styra tillflödet ner i diket till 0 % under regnperioder och stöder kommunens hållning och översiktsplan. Boverkets allmänna råd och nämndens utlåtande ska beaktas och domstolen bör helt bortse från påståendet om att en kraftig majoritet av transporterna går mot E18. Bilarna kör där det är lönsamt. Kumulativa effekter av buller bör beaktas. Naturvärdena i området är betydligt större än vad Swerock vill göra sken av. Den utredning som gjorts är enbart teoretisk. Ett oberoende företag bör provborra och mäta faktiska förhållanden och hur hans brunn påverkas. På väg 912 färdas även barn och ungdomar, motionärer, ryttare m.m. och det blir med nya villor i området säkert fler barn. Beräkningar av trafikökningen borde göras efter ett ”worst case-scenario”. Stenkast kan förekomma cirka 400 meter från sprängningen. Detta innebär att flera hus, tomter och betesmarker ligger i riskområdet. Enbart detta borde vara grund för att Boverkets riktlinjer om 500 meter till fullo bör respekteras.

Myggdansens samfällighetsförening har anfört i huvudsak följande.

De vill klarlägga några saker om Kevans stugby. De är 90 tomter, varav 80 är bebyggda. En del tomter har samma ägare som grannfastigheten. Byn tillkom under slutet av 80- början på 90-talet och är en s.k. Hultstugeby. Tanken med dessa byar var en utvecklad form av kolonistugeområden. Husen är större (från början 30 kvm + friggebod på 10 kvm) än traditionella kolonistugor. De är vinterbonade för att kunna nyttjas året runt. I dag finns också de som bor året runt. De är rädda för att de inte kommer att klara sin vattenförsörjning i framtiden och bergtäkten blir

verklighet. De vill också framhålla vad kommunen sagt i samband med önskemål om att anlägga bullriga verksamheter i närheten. De ansluter sig också till det som tas upp i Uppropet mot bergtäkt och hänvisar vidare till synpunkter som getts in under samrådet.

C.B. (ZZY) har i huvudsak anfört följande.

Hon motsätter sig takten. Den ligger för nära bostadsfastigheter och den ökade trafiken kommer att påverka säkerheten på vägen mycket negativt. Dessutom kan diken svämma över och hennes arrendatorer få sämre skördar.

Hon berörs inte särskilt mycket eftersom deras hus ligger cirka 1 km från takten. Däremot kommer hon att beröras av den ökade trafikmängden. Räknar man baklänges hur många lastbilar som kommer att krävas för ut- och inlastning den enorma mängden material, blir det cirka en bil var femte minut som ska passera Håbo häradsväg. Vägen är i dag en smal, slingrande väg med hus mycket nära vägen och en trafikökning av denna dignitet är högst tveksam med tanke på barn, hästtrafik, stannande SL-bussar m.m. – om inte vägen breddas. Swerock kan inte hindra underentreprenörer att köra viss väg, men ett villkor skulle kunna begränsa trafiken något. Om lastbilarna svänger ut från bergtäktsutfarten till E 18 är detta en vänstersväng precis efter en liten backe. Därför föreslår hon att domstolen kräver att skyddsåtgärder vidtas. Att Trafikverket antingen sätter upp trafikljus eller åtminstone sätter upp varningsskyltar för tung trafik innan backkrönet.

Bullrande verksamhet bör begränsas till 8-16 på vardagar och begränsningar under juni och juli att bara lasta ur material från upplag och att krossning inte är tillåten under dessa månader.

Två fastighetsägare i området har sökt om att avstycka totalt 9 tomter i nära anslutning till takten och enligt uppgift från kommunen ställer sig nämnden positiv till förhandsbeskeden. Med detta sagt bör man minska bergtäktens storlek då det i dagsläget är en stor areal som tas i anspråk. Ett 24 ha brytområde så pass långt utanför Stockholm är osedvanligt stort, 15 ha är mer rimligt. En mindre täkt skulle göra att brytningsgränsen kan läggas längre från närmaste bostadsfastighet, minska trafiken och bevara mer areal för rekreation.

I god tid innan en ansökan om tillstånd till täkt ges in ska samråd enligt 6 kap. miljöbalken hållas och berörda ges möjlighet att lämna synpunkter. Visserligen ligger hennes boningshus strax utanför den 1 km radie Swerock bedömde vara ”samråds-kretsen” men däremot är hon en stor markägare som äger marken kloss intill bergtäktsfastigheten och anser sig ändå vara sakägare. Ett processfel av detta slag bör leda till nyutlösande av samråd.

Hennes mark intill bergtäktsmarken och diket på den marken är det diket som tar emot det första flödet av vattnet från bergtäkten. Dikesföreningen har via en jurist skickat in synpunkter kring det ökade vattenflödet med 35 procent och hon vill betona vikten av att Swerock står för samtliga kostnader för åtgärder som kan försämra för hennes arrendator.

Om tillstånd ges ska det göras med villkor som både gynnar bolaget och de boende.

E.D. och **W.S.** har utöver det som förts fram av G.H.B. anfört i huvudsak följande. De är av flera skäl bekymrade över den planerade bergtäkten. De är oroliga över den stora ökningen av transporter och över bullret. Deras egen beräkning leder till en nivå över 70 dB. De oroar sig också över sänkningen av grundvattennivån.

A-S.B. och **J.U.B.** (ZXX) har utöver det som förts fram av G.H.B. anfört i huvudsak följande. Det finns mycket som talar emot bergtäkten. Godkänns ansökan får detta konsekvenser i form av exempelvis förstört rekreationsområde, betydligt ökad tung trafik, försämrad trafiksäkerhet, sänkt grundvattennivå, en raderad landsbygdsplan, ökat buller och skadligt damm. De undrar om de kommer att bli tvingade att flytta. Gällande regler på bergtäkter avseende buller och miljö följs mycket dåligt. Det finns ingen brist på sten i regionen.

F.L. (ZXZ) har anfört i huvudsak följande.

Han protesterar mot Swerocks ansökan. Han och hans familj har bott här i 18 år och noggrant valt platsen på grund av dess egenskaper. De mest grundläggande anledningarna till att de bor här hotas av Swerocks ansökan; naturen, djurlivet och stillheten. De njuter även av skogen där bergtäkten är planerad. Täkten får sämsta möjliga placering. Platsen ligger mitt i det mest tätbebyggda området i skogen och området kan komma att byggas ut.

Bullret från skutknackning karaktäriseras av ofta förekommande impulser. I enlighet med Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller ska bullerdämpningsåtgärderna utformas så att de resulterande ljudnivåerna vid bostadshus ligger 5 dBA under riktvärdena i tabell 1. Bullret från en täktverksamhet innehåller impulsljud. Det aktuella området används för friluftsliv. Han invänder mot antagandet i bullerutredningen om att 90 procent av trafiken kommer att välja att åka söderut och vill att ett mer realistiskt scenario analyseras. Den ökade trafiken är mycket oroande och många barn står dagligen ute på väg 912 och väntar på skolbussen eller kliver av den. De använder vägkanterna att gå på och cyklar etc. längs vägen.

Hans tomt, som redan har stora pölar och vattensjuk mark vid snösmältning samt långvarigt regn, kommer att få ännu större problem om täkten tillåts att leda sitt spillvatten i det planerade diket.

Det är direkt olämpligt att tung industri, med tillhörande tunga transporter, skulle tillåtas att anläggas i ett område där hans barn upperhåller sig, leker och njuter av naturen. Han befärar att livskvaliteten kommer att försämrats av buller, både från täkten och från den ökande trafiken. Han är också rädd att hans hus ska minska i värde. Han oroar sig även för stenkast, negativ påverkan på hus, grund, avloppsanläggning och brunn. Han stöder kommunens hållning och översiktsplanen.

G.S.och M.S. (ZXY) har utöver det som förts fram av G.H.B. anfört i huvudsak följande. Utredningen om behov och alternativa placeringar är bristfällig och vinklad.

De oroar sig för den ökade tunga trafiken på den redan trafikerade väg 912. De har redan i dag skakningar i huset när tung trafik far fram. Bullernivån är redan i dag alldeles för hög. Man bör ta större hänsyn till att ljudbilden kommer att bli mycket ojämn, med höga skarpa ljud. Oljud som de ständigt kommer att höra från bergtäkten när stenkrossen går innebär att de inte kommer kunna vistas i trädgården dagtid. De kumulativa effekterna måste beaktas och hänsyn måste tas till impulsjud. Transporterna kommer att öka i mycket högre grad än vad som påstås. Beräkningen att 90 procent av trafiken skulle gå mot E18 är ett orimligt antagande. Det finns många oskyddade trafikanter i form av barn och ungdomar som färdas på Håbo häradsväg. De har även pekat på att dammet är skadligt och risken för stenkast samt påverkan på grundvatten och brunnar. Boverkets riktlinjer om avstånd på 500 meter bör respekteras. Även djur i nära anslutning till täkten ska beaktas. De tvivlar vidare på att Swerock kommer att kunna styra tillflödet till diket till 0% under regnperioden och att miljö kvalitetsnormen kommer att klaras. De vill värna om landsbygdsmiljön, natur och djurliv. Natur- och miljöinventeringarna är bristfälliga och gjorda under för kort tid och fel tid på året. Naturvärdena är högre än vad Swerock gjort gällande. De är tveksamma till om Swerocks tillstånd från markägare är giltiga med tanke på att dessa är bland annat en allmänning och ett dikesföretag. De har även framhållit att verksamheten kommer att påverka värdet av deras hus och deras verksamhet negativt.

H.T. (ZYY) har i huvudsak anfört följande. Han arrenderar tillsammans med sin fru ZYY som tillsammans består av 250 ha. De producerar spannmål och vallfoder, håller betesdjur och har egen gårdsbutik. Verksamheten sysselsätter fem heltidstjänster.

ZYY vattenavledningsföretag avvattnar cirka 165 ha av den 250 ha som de brukar. Dessa 165 ha har ett fungerande men känsligt dräneringssystem som är direkt beroende av vattenavledningsföretaget. En icke fungerande dränering medför att de inte kan odla på ett hållbart sätt. De är oroliga eftersom deras verksamhet är beroende av fungerande åkermark och betesmark. Det får oerhört stora ekonomiska konsekvenser för dem om de inte längre kan bruka marken på det sätt de gör i dag och som de har investerat i och planerat för i framtiden. De ställer sig frågande till hur Swerock i sin MKB utgår ifrån att 35 procent högre belastning av ett i dag periodvis överbelastat dike inte kommer att påverka omgivande mark. Hur ska de bli kompenserade för inkomstbortfall till följd av ett överbelastat vattenavledningsföretag och vem står för utredningen av ansvarsfrågan som kommer att vara extremt komplex.

Om domstolen bifaller Swerocks ansökan yrkar de en årlig ersättning om 330 000 kronor plus moms. Ersättningen ska betalas årligen i förskott under den tid som bergtäkten pågår, eller så länge de har besittningsskydd som arrendatorer eller ägare av marken. Det är att se som en compensation för den risk de blir utsatta för, dels odlingstekniskt, dels för de åtaganden de har gentemot Jordbruksverket och EU som de eventuellt inte kan uppfylla.

L.W. (ZYZ) har utöver det som förts fram av **G.H.B.** anfört i huvudsak följande. Utredningar om behov och alternativa placeringar är bristfälliga och vinklade. Det finns inte behov av en ny täkt men om det gör det finns bättre lokaliseringar. Presentationen av de ljudnivåer man räknar med är orimliga och impuls ljud måste beaktas. Det har inte tagits någon hänsyn till frigående djur såsom boskap och hästar i nära anslutning till den planerade täkten. Ingen hänsyn har heller tagits till att området i dag är ett populärt rekreationsområde.

De beräkningar som gjorts på följderna av grundvattensänkning är bristfälliga och tyder på okunskap om dagens situation i drabbade diken och vattendrag. Om ansökan skulle gå igenom får tillstånd inte ges att gå under grundvattennivån. Hon ifrågasätter hur också Swerock ska kunna garantera att deras fastigheter inte påverkas av grundvatten vid t.ex. skyfall eller stora snömängder. Natur- och miljöinventeringarna är bristfälliga och naturvärdena större än vad som angetts.

Det är tveksamt om Swerocks tillstånd från markägare m.fl. är giltigt. Kommunens fördjupade översiktsplan bör respekteras. Ingen hänsyn har tagits till att det ligger ett sommarstugeområde alldeles i närheten av den planerade bergtäkten. Husen ska besiktigas innan eventuella sprängningar görs. Det finns risk för stenkast och Boverkets riktlinjer om avstånd om 500 meter bör respekteras fullt ut.

P-O.L. (YZX), **U-L.L.** och **T.G.S.** (Kevan nr 20), **A. S.** och **L.B.** (Kevan nr 70, ZYX) och **M.Å.** (L.vägen 30) har – tillsammans med **S.P.** och **A.N.** och **R.N.** – yrkat att Swerocks ansökan ska avslås. I övrigt har de anfört i huvudsak följande.

Utredningar om behov och alternativa placeringar är bristfälliga och vinklade. Det finns flera stora krossar inom 1 mils omkrets och skulle det finnas behov borde inte vara svårt att hitta en bättre plats. De tvivlar på att Swerock kommer att kunna styra tillflödet ner i diket till 0 % under regnperioder. Mer extremt väder är att vänta. De tvivlar också på att man kommer att klara miljö kvalitetsnormen för Mälaren-Skolfjärden och vill ha en oberoende utredning. Även de beräkningar som gjorts i fråga om följderna av grundvattensänkning är bristfälliga. Oberoende provborrningar och mätningar ska genomföras. Om ansökan skulle gå igenom får tillstånd inte ges att gå under grundvattennivån. Stenkast kan förekomma upp till 400 meter från själva sprängningen och Boverkets riktlinjer om 500 meter bör respekteras. Natur- och miljöinventeringarna är bristfälliga och gjorda under för kort tid och fel tid på året. Flora och fauna är avsevärt rikare än vad man anger i dokumentationen. Kommunens fördjupade översiktsplan bör respekteras.

Det är tveksamt om Swerocks tillstånd från markägare m.fl. är giltiga med tanke på att dessa är bland annat än allmänning och ett dikesföretag. Detta bör utredas.

Presentationen av de ljudnivåer man räknar med är orimliga. Man måste ta hänsyn till impuls ljud och till kumulativa effekter.

Beräkningen att 90 procent av trafiken skulle gå mot E18 är ett orimligt antagande. Antalet lastbilar kommer att bli mycket högre. Man måste ta hänsyn till oskyddade trafikanter, framförallt barn. Ingen hänsyn har heller tagits till att området är ett populärt rekreationsområde med många besökare.

H.N. (YZY) har utöver det som framförts av G.H.B. anfört i huvudsak följande. Detta är en fråga om hennes framtid. Om bergtäkten tillåts kommer hela deras liv att förändras; närmiljö, ekonomi, frihet, säkerhet på väg.

Hon vill ha en tydligare redovisning av hur tillflödet i diket ska kunna regleras under 0 % under regnperioder. Mer extremt väder kan förutspås och hur ska Swerock kunna garantera att deras fastigheter inte påverkas av tåktens pumpande av grundvatten. Hon tvivlar på att man kommer att klara miljökvalitetsnormen för Mälaren-Skolfjärden och vill ha en oberoende undersökning.

Bergtäkten kan inte jämföras med areella näringar. Flera fastighetsägare har ansökt om avstyckning för att sälja tomter och fem av dem ligger mycket nära det aktuella området. Detta ligger helt i linje med kommunens plan och vore oförenligt med tåkten. Stor vikt ska läggas vid Boverkets allmänna råd och nämndens yttrande både vad avser bebyggelse och trafiken på väg 912. Swerock kan inte styra trafiken och man bör bortse från påståendet om att en kraftig majoritet av transporterarna går mot E18. På vägen rör sig vuxna, barn och ungdomar liksom ryttare och motionärer m.fl. Barnen väntar vid vägen som är smal och krokig. Att medvetet fördubbla tung trafik till denna redan stressade situation är som att be om olyckor och problem. Det kommer att bli minst dubbelt så många fordon som Swerock påstått. Kumulativa effekter av buller liksom impulsljud måste beaktas. Naturvärdena i området är betydligt större än vad Swerock vill göra sken av. Skogsområdet är en lunga nära en växande storstad och dess värde kommer att bli större ju längre tiden går. Det finns många brunnar i området och rent vatten är en mänsklig rättighet. Stenkast kan förekomma upp till 400 meter från sprängning. Detta innebär att flera hus, tomter och betesmarker ligger i riskområdet.

H.T.(YZZ) har anfört i huvudsak följande.

Hans fastighet består av cirka 130 ha åkermark som ligger nedströms den eventuella bergtåkten. Cirka 60 ha av dessa består av moss- och mulljordar som är väldigt känsliga för höga vattenflöden. Därför anlades på 1930-talet ett stort dike som avvattnar 110 ha åkermark fördelat på nio fastighetsägare. Hans fastighets andel av diket uppgår till drygt 50 procent och han är ordförande i dikesföretaget. Diket har rensats med intervaller på 8-10 år, vilket varit nödvändigt för att kunna odla marken. Övrigt underhåll på brotrummor, täckdikessögon m.m. har även det skötts vid behov. Kostnader för div. underhåll finns sparade.

Hans oro som jordbrukare är att den eventuella vattenverksamheten kommer att påverka framtida odling och betesförhållanden negativt pga. ökat flöde på årsbasis. Vem ska ansvara för vilka tidpunkter uppsamlingsdammarnas vattenlager släpps ut i diket? Tidpunkten för vattenpåsläpp är avgörande. Vid en nederbörd på 100 mm

regn en sommarvecka blir avrinningen 2 381 liter per minut bara från brytningsområdet. Beväxt mark har en avsevärd fördröjande effekt på avrinning jämför med frigjord mark. Vem ska ansvara för vilka tidpunkter uppsamlingsdammarnas vattenlager släpps i diket. Bolaget kan orsaka vårflod när bolaget behöver. Det skulle innebära kraftigt begränsade grödval för brukarna. MKB:n nämner inte ett ord om konsekvenserna för jordbruket nedströms. Bolaget säger att provtagning ska ske i företagets dike, men hur ska det gå till när bolaget inte har rådighet över diket. Det är viktigt att hålla koll på dikesnivån över tid. Det tilläggsavtal om nyttjanderätt till vattenområde som C.T. har ingått med bolaget den 18 december 2017 har skett utan vetskap hos övriga ägare till dikesföretaget.

Han förstår att det finns behov av grusprodukter i ett expansionsområde men att äventyra en väl fungerande matproduktion verkar onödigt då det säkert finns gott om berg på mindre känsliga platser i regionen.

Om dräneringssystemet blir satt under vatten periodvis blir både växtodling och djurbete lidande, vilket sätter ned lönsamheten och även marknadsvärdet på hans fastighet. Han vill ha ekonomisk ersättning för ekonomiskt bortfall orsakat av bolaget.

Han yrkar också ersättning för rättegångskostnader avseende den tid han har lagt ned i ärendet på kvällar och helger. Han uppskattar tidsåtgången till cirka 10 timmar à 750 kronor. När det gäller dikesföretaget anser han att de frågor som företaget tagit upp kan behandlas i målet och att man har rätt till ersättning för juridisk hjälp.

P-O.E. och **K.W.** (XX, ZZ och ZX) har utöver det som förts fram av G.H.B. anfört i huvudsak följande.

De ifrågasätter kontraktet mellan Swerock och C.T. om nyttjanderätt till befintligt dike. De är delägare av detta dike och har inte gett något tillstånd att använda diket. Det har inte heller dikesföretaget gjort. Om vattennivån stiger kommer deras hagar/betesmark förstöras eftersom den blir för våt. Vem ersätter dem för detta och var ska de ha sina djur? Det vatten som kommer från täkten och all inkommande hantering av material på täktområdet kommer att förstöra deras dricksvatten som behövs för både människor och hästar. De har en ridbana intill diket och skulle vattennivån i diket höjas kommer avrinningen/dräneringen från ridbanan att fyllas med vatten från fel håll och förstöra hela banan. Kostnad för denna är cirka 500 000 kronor. Hur kommer Swerock ersätta det? Bergtäkt är inte en areell näring.

Det finns flera stora krossar inom 1 mils omkrets från den tänkta platsen och ytterligare 2 mil finns det fler. Om behov ändå skulle finnas borde det inte vara svårt att finna en plats som inte ger så stor inverkan på flera hundra människors hälsa och vardag. Swerock har inte gjort tillräckliga undersökningar för alternativa och bättre placeringar. Skulle denna täkt bli av förstörs ett av de sista områdena av detta slag i Stockholmsområdet. Enligt Upplands-Bro kommuns FÖP16 ska den areella näringen prioriteras och både lantbruk och hästhållning kommer att påverkas negativt/försvinna vid en eventuell täkt med denna placering.

Man har vidare ifrågasatt att asfalt ska få krossas på platsen och anført att det måste tas större hänsyn till att ljudbilden kommer att bli mycket ojämn med höga, skarpa ljud. Om ansökan skulle gå igenom måste man sänka de tillåtna ljudnivåerna avsevärt. Det är märkligt att Swerocks och Trafikverkets mätningar om befintlig bullernivå på väg 912 inte stämmer överens.

Ingen hänsyn har tagits till att de har frigående djur i nära anslutning till den planerade tåkten, bl.a. hästar. Deras djur skulle av djurskydds- och trafiksäkerhetsskäl behöva tas in inför varje sprängning.

Beräkningen att 90 procent av trafiken skulle gå mot E18 är ett orimligt antagande. Utfarten från tåkten är på en farlig och skymd plats. 70 % av lastbilstrafiken från tåkten kommer att gå via väg 912 till väg 269 och sedan vidare ut då detta är mindre farligt och bara ger högersvängar samt att det är marginellt längre eller lika långt. Väg 269 är redan i dag en av Sveriges mest olycksdrabbade vägar.

Antalet lastbilar baseras på att de alltid är fullastade och har släp. Det är inte sant när det gäller bilar som kör till och från arbetsplatser där det ofta är omöjligt att hantera släp.

Ingen hänsyn har tagits till att skolbarn dagligen rör sig i vägens omedelbara närhet i samband med skolbussens hämtningar och lämningar. Barnen och deras kamrater rör sig och i det aktuella skogsområdet och riskerar att råka illa ut på grund av verksamheten. Dessutom har det lämnats in ansökningar om nio nybyggnationer i området vilket med stor säkerhet ökar antalet skolbarn i området.

De ifrågasätter om avtalet mellan markägare C.T. och Håbo häradsallmänning gäller upplåtande av väg till en eventuell tåkt är lagligt då C.T. sitter i styrelsen i just Håbo häradsallmänning. De ifrågasätter också samhällsnyttan med en tåkt på just detta område. Kommunen anser att landsbygden ska bevaras i detta område och inte göras om till industriområde.

D.A. och C.A. (YXZ) har utöver det som förts fram av G.H.B. anført i huvudsak följande.

Det finns redan två bergtåkter i omnejden – så varför ytterligare en som förstör miljö, natur och den fantastiska bygden. Störningar kommer att orsakas av sprängning, borrning m.m. och framförallt dessa lastbilar; cirka 250 per dygn. Bolaget vill borra 37 meter under deras grundvatten, vilket kommer att innebära att vattnet blir förstört. Ett opartiskt företag bör provborra och mäta de faktiska förhållandena och hur brunnar i området påverkas. Man ska ta hänsyn till både befintliga och tillkommande brunnar.

De tvivlar på att Swerock kommer att kunna styra tillflödet ner i diket till 0 % under regnperioder och att miljö kvalitetsnormen kommer att klaras. En oberoende undersökning behövs. De stöder kommunens hållning och deras översiktsplan. Området passar för bostäder vilket stöds av att fastighetsägare under 2018 ansökt om att få avstycka minst nio tomter.

Swerocks påstående om att en majoritet av transporterna kommer att gå mot E18 bör man helt bortse från. Swerock kan inte styra trafiken. Vägen är inte byggd för tung trafik dygnet runt i 20-25 år. Det rör sig människor och djur på vägen. Vägarna är smala och lutar oregelbundet. Det är dålig sikt och dålig plogning. Det är inte enbart vuxna som färdas på väg 912 utan barn och ungdomar samt motionärer, bärplockare, ryttnare m.fl. Det kommer att bli en dryg fördubbling av antalet lastbilar. Lastbilarna kommer att gå åt båda hållen. Att medvetet fördubbla den tunga trafiken är som att be om svåra olyckor.

Kumulativa effekter av buller och impulsljud måste beaktas. Hur skyddas djurens hörsel? Sverige har en unik flora och fauna som måste skyddas. Artrikedomen i området måste värnas och ekosystemen säkras. Naturvärdena i området är betydligt större än vad Swerock vill göra sken av.

Stenkast kan förekomma upp till 400 meter från sprängning Boverkets riktlinjer om 500 meters avstånd måste respekteras.

H.T. har utöver det som förts fram av G.H.B. anfört i huvudsak följande. Det finns mycket som talar emot den sökta tåkten. Rekreatiomsområdet förstörs, tung trafik ökar betydligt (beräkningen ska utgå från en fördubbling av antalet lastbilar) och påståendet om att en majoritet av transporterna går mot E18 bör bortses från. Barn mellan 6 och 16 år åker skolbuss som stannar där barnen väntar direkt på vägen eftersom vägren saknas. Att medvetet fördubbla tung trafik med stora risker är som att be om olyckor. Många rör sig längs vägen. Det vore bättre att utöka tåkten vid Högbytorp.

Grundvattennivån kommer att sänkas. Kommunens egen landsbygdsplan för området kommer att raderas. Det kommer att bli avsevärt mer buller än vad de tidigare har haft från Håbo häradsväg och väg 269. Trafiken kommer att ta vägen genom byn Lunda och det är rimligt att beakta det ökade bullret från två källor; både tåkten och den tunga trafiken. Hammaren som slår söder blocken till sten ger ett högt impulsljud. Lastbilar som fylls med sten ger också impulsljud. Detta måste beaktas när bullret beräknas. De har dessutom störande flygtrafik över området.

Han är också orolig för skadlig damning och pekar på att många bergtäkter inte följer kravet på vattenbegjutning eller andra regler. Det är ingen brist på sten i regionen. Naturvärdet av området är betydligt större än vad Swerock vill göra sken av. När det gäller påverkan på brunnar är utredningen enbart teoretisk och man har inte gjort några provborrningar eller mätningar. Man ska även beakta grävda brunnar och tillkommande fastigheter. Stenkast förekommer upp till 400 meter från sprängning. Det finns säkert andra alternativ för en täkt som inte ligger så nära bebyggelse. De har köpt ett idylliskt ställe på landet och vill inte ha en granne som Swerock som bara tänker på sin egen vinst med allt vad det medför att buller, damm, farligt avfall och trafikfara m.m.

A-M.E. (Kevan 81, YXY) har utöver det som förts fram av G.H.B. anfört i huvudsak följande.

Sänkningen av grundvattennivån kan påverka deras borrhade brunn som inte finns med i deras undersökning. En oberoende instans bör kontrollera att bortledandet av vattnet inte överstiger det tillåtna.

Deras by är en fritidshusby där de laddar batterierna för att orka med storstadsbruset och att få en bergtäkt till granne är inte bra. Deras hus kommer att sjunka i värde och det finns också risk att husen skadas på grund av vibrationer i marken. Swerock bör vara ansvariga och ersätta dem.

Inventeringen av naturvärden är bristfällig och negligerandet av översiktsplanen är häpnadsväckande. Kommunen vill skapa en bra miljö och framtid för invånarna. Swerock tar ingen hänsyn till boende och stugägare utan enbart till sina egna intressen. Swerock vill spränga med stora laddningar och överskrida begränsningsvärdet, vilket är oacceptabelt. Swerock bör inte själva få kontrollera att bullervärdena inte överskrids.

BOLAGETS BEMÖTANDE

Länsstyrelsen

Lokalisering och behov

Syftet med täkten är att säkerställa tillgången på ballastmaterial för tillverkning av betong då detta bedöms vara en bristvara i Stockholm och norra Stockholms län. Vid lokaliseringsutredningen har därför lämpligt berg för betongtillverkning varit det viktigaste urvalskriteriet. Av den årliga produktionen beräknas cirka 200 000-350 000 ton ballastmaterial levereras för betongändamål. För att dessa mängder ska kunna levereras måste ytterligare 25 procent ballastmaterial produceras. Fraktionerna som uppstår i produktionen men som inte kan användas för betongtillverkning säljs till annat ändamål. Berg som är lämpligt för betongtillverkning är svårt att hitta i regionen och måste brytas där det är fysiskt beläget. Behovet måste bedömas i regionalt perspektiv. Vid betongtillverkning krävs CE-märkt ballastmaterial vilket innebär att krossat berg från t.ex. Förbifart Stockholm eller andra tunnelprojekt inte går att använda.

Andra tillståndsgivna täkter har studerats och inom 30 km från den föreslagna lokaliseringen finns nio aktiva bergtäkter. En är numera avslutad. Majoriteten av de återstående har förhöjd eller delvis förhöjd glimmerhalt eller strålning. I de fall där berggrunden delvis har förhöjd glimmerhalt är leverans av ballastmaterial för betongtillverkning eventuellt möjlig. Delvis höjd glimmerhalt är ett tecken på varierande berggrund vilket medför svårigheter att leverera större mängder stabilt ballastmaterial till betong. Större mängde stabilt ballastmaterial är en förutsättning för användningen till betong och för att betongrecepten ska klaras. Övriga bergtäkter klarar inte kraven för betongtillverkning pga. förhöjd glimmerhalt eller strålning. Vid bedömning av tillgången till ballastmaterial till betongtillverkning kan dessa täkter därför inte medräknas.

Behovet av en ny bergtäkt som kan leverera ballastmaterial till betongtillverkning ska därför bedömas utifrån tillgången till ballastmaterial till betong från täkter som har geologiska förutsättningar att leverera ballastmaterial för betongtillverkning samt de ännu befintliga naturgrustäkterna varifrån stora delar av ballastmaterial för

betongtillverkning fortfarande kommer. Utöver dessa befintliga tillgångar i regionen tillgodoses behovet av ballastmaterial för betongtillverkning från andra täkter belägna på längre avstånd, bl.a. Swerocks bergtäkt Gladökvärn i Huddinge.

Varje år används cirka 85 miljoner ton ballast i Sverige till vägar, järnvägar och betong. Ballast är den största råvaran som produceras i Sverige. Leveranserna förväntas öka och beror på ökat byggande. Andelen naturgrus minskar och andelen krossat berg ökar över tid. I Stockholmsregionen finns en brist på ballastmaterial till betong. Inom Swerock märks det genom det enorma tryck som finns på täkten i Gladökvärn där 1 miljon ton berg tas ut per år. Ballast levereras till hela Stockholm med omnejd från den täkten, även till Upplands-Bro och Enköping. Detta eftersom befintliga täkter i närområdet inte klarar kraven för ballastmaterial till betong. En stor del av materialet från Gladökvärn säljs externt, men Gladökvärn håller på att ta slut. Det är inte heller miljömässigt hållbart eller ekonomiskt försvarbart att transportera ballast genom hela Stockholm eller från angränsande län.

Samhället har ett stort behov av en ny bergtäkt i Upplands-Bro-regionen samt norra och nordvästra Stockholm, i första hand för att säkra tillgången på ballast till betongtillverkning. Om så inte vore fallet skulle en ansökan om tillstånd till en ny bergtäkt inte inledas och bekostas av bolaget. Swerocks bedömning bekräftas dessutom av flera officiella handlingar. Det framgår vidare av SGU:s yttrande att Swerocks beskrivning av en hög bergkvalitet stämmer och att det är mycket positivt att bergmaterialet även är lämpligt som betongballast.

I RUFS 2050 anges att i samtliga kommuner i Stockholms län råder bostadsbrist. Bostadsbeståndet behöver öka från 1 miljon 2015 till 1,6 miljoner 2050. Dessutom krävs utbyggnad av system för avfalls- och masshantering samt täkter. Utvecklingen av bebyggelse och infrastruktur är beroende av berg- och grusmaterial för konstruktions- och markförberedande arbeten. Enligt en kapacitetsanalys för Stockholm/Uppsala 2016 (Ecoloop) sjunker den tillståndsgivna mängden ballast samtidigt som behovet ökar. Tillgången är inte säkerställd även fast entreprenadberg från olika byggprojekt medräknas och det beror på att befintliga täkters tillstånd i regionen går ut eller att täkterna tar slut.

Om inte tillstånd till nya täkter meddelas i Stockholm/Uppsalaregionen uppstår en brist på ballastmaterial på sikt, från 2021 eller 2024, till följd av befolkningsutveckling. Bristen på ballastmaterial leder bl.a. till att projekt inte kan genomföras om planerat, att ballastmaterial får köras in från angränsande län, att projekt blir dyrare eller så dyra att de inte kan genomföras.

Etableringen av en ny bergtäkt för att säkra upp tillgången på ballastmaterial till betong är en lång process. Från det att tillstånd meddelas och tillståndet tas i anspråk tar det flera år innan täkten är i full drift. Att brist på ballastmaterial skulle uppstå 2021-2024 kan därför inte sägas vara en avlägsen fråga. Av SGU:s rapport Hållbar ballastförsörjning – Förutsättningar i Stockholms och Uppsala län, framgår att behovet av ballast är stort och prognosen är att efterfrågan på ballastmaterial i framtiden kommer att vara högre jämfört med i dag. Fram till 2035 kommer det årliga behovet vara 20-25 procent högre än genomsnittet för perioden 2000-2015.

Med den stora bostadsbristen i Stockholm är det viktigt att materialförsörjningen finns med i ett tidigt skede i markplaneringen. Tillgången på bergmaterial har kartlagts inom ramen för ansökan och bedömningen är att både nya och befintliga bergtäkter behövs.

Behovet av ballastmaterial överstiger tillgängliga mängder ungefär vid år 2025 och den tillståndsgivna mängden ballastmaterial är noll cirka år 2034. Den tillståndsgivna mängden ballast minskar kraftigt vilket är kopplat till när tillstånden för befintliga täkter går ut, samtidigt som behovet av material ökar. Slutsatsen är att nya tillstånd måste meddelas för att undvika en brist i norra och nordvästra Stockholms län. Nya tillstånd för naturgrustäkter kan inte påräknas. För att täcka upp för naturgrustäkter som avslutas måste nya bergtäkter öppnas.

Eftersom tillgång till naturgrus för betongtillverkning har funnits traditionellt är många befintliga bergtäkter öppnade innan arbetet med omställning till krossat berg till betong på allvar tagit fart, och för andra ändamål (vägbyggnad). Många bergtäkter har därmed andra kvaliteter än vad som krävs för betong och det är inte självklart att de kan leverera ballastmaterial för betongtillverkning. Bergkvaliteten varierar också i olika bergtäkter beroende på vilken berggrund som finns,

Det är svårt att finna ballast som klarar krav för betongtillverkning. En dominerande bergart både norr och söder om Mälaren och Stockholm är metagråvacka som är relativt glimmerrik. Berg som innehåller en större andel glimmer går inte att använda som insatsmedel i betong. Utöver den dominerande bergarten är berggrunden i regionen och i befintliga bergtäkter varierande vilket medför varierande glimmerhalt. Detta ger svårigheter att kunna tillhandahålla ett stabilt ballastmaterial för betongtillverkning. Få bergtäkter i närområdet till Upplands-Bro har levererat en större mängd ballast till betongtillverkning år 2016. Den mängd som har levererats är inte tillräcklig för att täcka det totala behovet av ballastmaterial till betongtillverkning i regionen. Genomförda studier ger slutsatsen att anledningen till att inte mer ballastmaterial till betong produceras från befintliga täkter är att materialet inte klarar kraven för betongtillverkning. Swerock menar därför att det är tydligt att det är en brist på ballastmaterial till betongtillverkning och att det är svårt att hitta lämpligt berg i regionen. Det finns tveklöst behov av en ny bergtäkt som klarar kraven för betong och som ligger nära avsättningsområdet om omställning ska ske från att använda naturgrus vid betongtillverkning och om miljömålet ska klaras.

Den planerade bergtäkten i Kvarnibble klarar kraven för betong och med denna täkt säkerställs en stor del av behovet av ballast för betongtillverkning i norra och nordvästra Stockholms län.

Val av plats

Underlag från SGU har visat var i regionen det finns bergmaterial av betongklass 1. Man har studerat SGU:s berggrundskarta och bergkvalitetskarta för att kartlägga var sådant berg finns. Vidare har områdesskydd som Natura 2000, riksintressen, detaljplaner m.m. studerats. Vid placeringen av en ny bergtäkt är även närheten till avsättningsområdet viktig av både ekonomiska och miljömässiga skäl. Längre

transporter medför dyrare slutprodukter och onödig miljöpåverkan. Att det finns en bra transportväg som klarar tung trafik är också viktigt och närhet till större vägar/motorvägar. För att starta en helt ny bergtäkt krävs också att det finns en brytbar volym för 20-25 års täktillstånd. Investeringarna som görs vid öppnande av en ny täkt är stora och kräver att brytning är möjligt för cirka 20 år.

Närheten till bebyggelse studeras och möjligheten att klara gällande riktvärden bedöms. Boendemiljöer längs med utfartsväg studeras särskilt. När utredningen har lett fram till ett färre antal intressanta platser för etablering av en ny bergtäkt görs studier i fält med bl.a. geolog för att på plats bedöma de geologiska förutsättningarna. Prover tas på berget och analyseras för en bedömning av bergets lämplighet till planerat ändamål. Gällande praxis och vägledningar som är relevanta används också.

Masshantering och efterbehandling

Swerock kan tänka sig en justerad lydelse av villkor 11:

Senast tre år innan tillståndet för verksamheten upphör ska verksamhetsutövaren inge en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten, upprättad efter samråd med kommunen och markägarna. Efterbehandlingen av täkten ska vara slutförd och anmäld till tillsynsmyndigheten innan tillståndstidens utgång om inte tillsynsmyndigheten beslutar annat.

Det är dock markägarens intentioner med området efter att bergtäkten är avslutad som är det centrala när Swerock utformar förslag på efterbehandling i ansökan, dvs. att området ska kunna användas för skogsbruk och badplats/viltvatten samt vara säkert utformat för både människor och djur under uppfyllnadstiden och när täkten är vattenfylld. Markägaren vill bl.a. inte att raka bergväggar lämnas ned till vattenytan.

Efterbehandlingen innebär därmed att slänter byggs runt täkten från nivån +28 upp till omkringliggande marknivå. För detta krävs att massor körs in till täkten eftersom mängden avbaningsmassor inte räcker. Slänterna planteras delvis med skog så att området efter täkten kan utvecklas till ett givande skogsbruk till skillnad mot i dag när det i huvudsak består av hållmark. Andra delar av slänterna lämnas för att möjliggöra tillgängligheten till vattnet och för att kunna användas som badplats. Tiden det tar för täkten att vattenfyllas till slutlig nivå, cirka +39, beräknas ta cirka 20 år. För att området ska vara säkert under uppfyllnadstiden behövs slänter från nivån +28.

Till den beskrivna efterbehandlingen kommer jord- och schaktmassor behövas. Av dessa beräknas cirka 120 000 m³ utgöras av avbaningsmassor. Resten behöver köras in till täkten. Swerocks yrkande omfattar inte rätten att föra in massor för efterbehandling, men man avser att göra det. Detta omfattas dock inte av tillståndsplikt.

Swerock åtar sig att genomföra kontroll av massorna, vilket ryms inom ramen för villkor 1. Om domstolen anser att detta inte är tillräckligt föreslår bolaget följande villkor.

De jord- och schaktmassor som tas in för efterbehandling ska vara fria från rivningsrester. Vidare ska de jord- och schaktmassor som tas in för efterbehandling på ett tydligt sätt skiljas från de massor som tas in för återvinning. Den årliga volymen massor som tas in för efterbehandling och återvinning ska redovisas separat och på ett tydligt sätt inom ramen för bolagets egenkontroll.

Till efterbehandlingen avser Swerock att använda massor som klarar kraven för KM, Naturvårdsverkets generella riktvärde för känslig markanvändning. Av den ingivna platsspecifika bedömning som utförts framgår att en sådan användning inte innebär några risker för människors hälsa eller miljön. Därmed anser Swerock att ytterligare försiktighetsåtgärder för användande av massor till efterbehandlingen inte behöver vidtas. Swerock har inga invändningar mot det som länsstyrelsen anfört om att massorna ska vara fria från rivningsrester. Därutöver fordras det inte några begränsningar avseende kvaliteten på massorna då föreslagna riktvärden för känslig markanvändning kommer att följas upp inom ramen för egenkontrollen. Det finns ingen risk med att använda riktvärdena för känslig mark. Bl.a. i syfte att möjliggöra återvinning av massor på ett lämpligt sätt har riktvärdena tillämpats i flera olika ärenden på senare tid.

Yrkade jord- och schaktmassor är i enlighet med praxis och EWC-kod 17 05 04, jord och sten. Koden innefattar även entreprenadberg. Övriga EWC-koder som omfattas av Swerocks yrkande gällande återvinning är 17 01 01, betong, samt 17 03 02, bitumenblandning utan stenkolstjära. Enligt SGI kan schaktmassor ”vara upprivet gatu- och vägmateriel såsom krossade betongplattor, sättsand, asfalt, krossat berg, naturgrus och morän. Det kan också vara sprängsten eller mullhaltig jord”. Sammanfattningsvis är de jord- och schaktmassor som kan bli aktuella för efterbehandling av täkten jord och sten i enlighet med kod 17 0504 och SGI:s definition, med undantag för krossade betongplattor och asfalt.

Som en del i efterbehandlingen ska täktens slänter avjämnas och täktområdet förberedas för en framtida täktsjö på det sätt som anses vara lämpligt till följd av då föreliggande förutsättningar. Sedan erforderliga åtgärder vidtagits ska efterbehandlingen anses avslutad och brytningsområdet betraktas som en självständig och långtidsstabil konstruktion som vattenfylls genom naturlig tillrinning. Syftet är att naturen själv och i egen takt ska skapa en biologisk produktiv täktsjö som en integrerad del av omgivande landskap. Särskilda skyddsåtgärder kommer inte att vidtas till följd av utfyllnad under grundvattenytan.

Efterbehandlings slutliga utförande kommer att diskuteras och planeras med tillsynsmyndigheten löpande under hela tillståndstiden. Åtagandet ryms inom villkor 1 och är tillräckligt. Om domstolen har en annan uppfattning föreslår bolaget följande delegation.

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att meddela villkor om D1. Åtgärder som anses erforderliga i samband med efterbehandling.

Bortledande av yt- och grundvatten

Syftet med yrkat villkor 3 är att utflödet från de planerade dammarna inte ska överskrida ett 5-års högflöde, vilket är beräknat till 53 l/s. Medelavrinningen från den planerade bergtäkten är beräknad till 6,1 l/s varav 1,2 l/s är grundvatten, vid fullt utbruten täkt. Villkoret syftar inte på ett medelflöde utan ett maxutflöde för att undvika skador nedströms täkten, som t.ex. ökad erosion. Eftersom nederbördsmängderna varierar mellan olika år (vilket utgör den största delen av utflödet) är det inte möjligt att begränsa utflödet med ett medelvärde. Det är inte heller möjligt att avgöra andelen av grundvatten vid ett enskilt tillfälle. Därmed måste bolaget ha tillåtelse att avleda allt vatten inom täkten (mest nederbörd) men att det momentana flödet inte får överskrida 53 l/s. Resonemanget varför en 35 procentig ökning i medeltal inte är en skada beskrivs i den hydrogeologiska utredningen.

Målet med ett markavvattningsföretag är att skapa användbar mark som annars hade varit för sank eller för att marken ska torka upp snabbare på våren inför odlingssäsongen, anläggningens syfte att förkorta "vårflodens" påverkan. Skada på anläggningen (diken, trummor, täckdikning) kan se vid mycket höga flöden som både kan skapa erosion och försena odlingssäsongen trots täckdikningen,

Ett 1-års högflöde är cirka 16 (1600 procent) gånger större än normalflödet i naturmark, det är för dessa högflöden anläggningen är byggd. Därmed kan en ökning om 35 procent ses som försumbar i jämförelse med normala högflöden. En mindre ökning när nivåerna är låga skapar inte ett problem eller skada. Det som är viktigt är att högflödet inte ska ändras med ansökt verksamhet eftersom en reglering av utflödet från täkten är planerad. Dvs. under t.ex. vårfloden regleras vattenmängden från täkten för att undvika skada, dvs. 0 procent ökning mot i dag, medan resterande tiden av året när nivåerna i diken är låga släpps aningen mer vatten ut än i dag (cirka 35 procent). Denna ökning den delen av året när nivåerna är låga är i jämförelse med en normal vårflod inte skadlig.

Således bedöms nedströms markavvattningsföretag inte kunna skadas av en ökning om 35 procent i flödet förutsatt att högflödessituationen regleras utefter det som beskrivs i ansökan (maxutflöde till 53 l/s). I dessa högflödessituationer är ökningen mellan dagens situation och med bergtäkten 0 procent.

Bolaget vill också påpeka att i de fall där extremnivåer inträffar, t.ex. vid 10-årsregn, kommer bergtäkten fördröja vattnet bättre än nuvarande naturmark. Detta innebär att situationen nedströms blir bättre. Detta då täktbotten utgör ett fördröjningsmagasin där stora mängder vatten som lämnar täkten pumpas upp från täktbotten och mängden vatten som leds till diket regleras därmed via villkoret och pumparnas kapacitet (som understiger villkorad mängd). Den villkorade mängden är beräknad utifrån att helt undvika skador nedströms diket.

Sedimentationsdamm

Sedimentationsdammen anges på ett så pass tydligt sätt i ansökningshandlingarna att det kan anses utgöra ett åtagande som ryms inom ramen för villkor 1. Om domstolen anser att detta inte är tillräckligt föreslår bolaget följande villkor. Det behövs ingen delegering med avseende på dammen.

Vatten från verksamheten ska ledas till sedimentationsdamm innan det släpps ut till recipient. Utformning och dimensionering av sedimentationsdammen ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Kontrollprogram

Swerock kan tänka sig en annan lydelse av villkoret om kontrollprogram:

Ett kontrollprogram för verksamheten ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att denna dom vunnit laga kraft. Kontrollprogrammet ska hållas aktuellt och får i samråd med tillsynsmyndigheten justeras allteftersom verksamheten fortskrider.

MKN vatten och hantering av dagvatten

Kväve utgör inte någon statusgrundande parameter i sötvatten, men kan vid höga halter påverka biologiska parametrar. Ofta är dock biologin i sjöar och vattendrag huvudsakligen styrd av fosforhalterna.

Den ansökta täktverksamheten bedöms inte medföra risk för att någon kvalitetsfaktor för MKN för vattenförekomsten Mälaren-Skofjärden (SE661812-160232) får sämre klass till följd av verksamheten.

Det finns flera möjliga åtgärder som bolaget kan sätta in för att ytterligare minska kvävemängden på utgående vatten om det skulle behövas. Dessa kan exempelvis vara att låta vattnet passera genom översilningsytor (våtmarker) eller att lägga i s.k. flytande våtmarker (växtbäddar) i sedimentationsdammen.

Grundvattenprovtagning

Om tillstånd meddelas kommer nya grundvattenrör att installeras i berg för att en representativ uppföljning av verksamheten ska kunna ske, i samråd med tillsynsmyndigheten inom ramen för kommande kontrollprogram. Rörens placering kommer att bestämmas i samråd med hydrogeolog. Det finns inga motstående intressen söder om täktområdet där den grävda brunnen är placerad.

Markavvattning

Den största delen av influensområdet för ytligt grundvatten ligger på ansökt fastighet där ingen annan tillståndsgiven vattenverksamhet finns. Ytterligare tillståndsgivna vattenverksamheter som kan påverkas till följd av takten, utöver markavvattningsföretagen, har inte kunnat identifieras.

Avledande av grundvatten till befintligt dikessystem från sedimentationsdammen utgör inte tillståndspliktig verksamhet. Någon skyldighet att ingå avtal med

markavvattningsföretaget Kvarnibble för att få rådighet i förhållande till vad som yrkats finns därför inte.

Inom det planerade brytområdet finns två grundvattenberoende ekosystem som kommer att brytas bort och försvinna. Dessa utgörs av två mindre tallklädda myrar som under naturvärdesinventeringen beskrivits och klassats till naturvärdesklass 4. Inga naturvårdsarter noterades och områdena bedömdes inte vara påtagligt artrikare än det omgivande landskapet. I övrigt har inga grundvattenberoende ekosystem identifierats inom influensområdet för ytligt grundvatten.

Av den hydrogeologiska utredningen framgår att markavvattningsföretaget Kvarnibble vaf påverkas mer än företaget Håtunaholm-Prästgården-Aske. Företaget är inte att betrakta som sakägare. Sakägarkretsen är vanligtvis är mindre än samrådskretsen och det finns inget skäl att kommunicera med företaget. Den försumbara påverkan som uppstår kan inte medföra att tillståndet till markavvattning påverkas.

Vad gäller frågan om omprövning kan markavvattningsföretaget inte omprövas inom ramen för föreliggande ansökan.

Våtmarker

I bilaga B5 till ansökan har två mindre tallklädda myrar beskrivits och klassats till naturvärdesklass 4. Inga naturvårdsarter noterades och områdena bedömdes inte vara påtagligt artrikare än det omgivande landskapet. Då inga höga ekologiska värden noterats bedöms kompensationsåtgärder ur ekologiskt perspektiv inte motiverade. Den planerade täkten kommer att erbjuda hydrologisk fördröjning i närområdet. Fördröjningen är större än vad nuvarande naturmark ger och bolaget anser således inte att någon kompensationsåtgärd för förlust av hydrologisk fördröjning är motiverad.

Sumpskogen söder om det planerade brytningsområdet klassades till naturvårdsklass 4. Skogen beskrivs som en gles björksumpskog med inslag av klibbal som troligen varit öppen tidigare då gamla träd saknas. Området är påverkat av dikning. Det är gott om medelålders lövträd och fuktig mark. Inga naturvårdsarter hittades och området är inte påtagligt artrikare än det omgivande landskapet. Den utpekade sumpskogen ligger utanför planerat brytområde och delvis inom planerat verksamhetsområdet. Cirka 30 meter av den norra delen av sumpskogen kommer att påverkas då det planeras en upplagsyta på platsen. Även sedimentationsdammen planeras att anläggas i anslutning till sumpskogen och säkerställer områdets hydrologi. Därmed bedömer bolaget att kompensationsåtgärder för hydrologisk fördröjning och ekologiska värden inte är motiverade. Området kommer till största del att bevaras och ges möjlighet att ytterligare utveckla ekologiska värden över tid.

Upplands-Bro kommun

Lokalisering och översiktsplan

När det gäller frågan om förenlighet med översiktsplanen vill Swerock framhålla att det som angivits om ”särskilda intressen” avser intressen utpekade enligt 3 eller 4

kap. miljöbalken, på det sätt som är brukligt i ett ansökningsförfarande. Kommunen och Swerock har olika inställning till frågan om det som anges i planen innebär att lokaliseringen kan anses vara lämplig. Det står dock klart att de lokaliseringar som de facto anges som lämpliga för täktverksamhet avser befintliga verksamheter. Dessa är inte tillräckliga för att täcka det behov av material som finns i området. Kommunstyrelsen ifrågasätter inte behovet av materialet vilket är av vikt eftersom det ska göras en sammanvägd bedömning av behovet och lokaliseringen för att avgöra om en ansökt täktverksamhet ska anses vara tillåtlig. Enligt praxis har behovet betydelse för lokaliseringsbedömningen.

Areell näring och grön koppling

Swerock ifrågasätter inte utpekandet i översiktsplanen men kan konstatera att areella näringar kommer att kunna fortgå i de delar de är aktuella i dag. Vad gäller delar av den gröna kopplingen så riskerar den dock att påverkas under den tid som täktstillståndet avser. Exakt hur stor del som kommer att påverkas går dock inte att säga med säkerhet då utpekandet av gröna kopplingar endast är markerade med grafiska pilar i FÖP. Utifrån det aktuella utpekandet förefaller det dock vara fråga om ett begränsat område som påverkas av den ansökta verksamheten. Kommunens inställning vad gäller tysta områden och undantag från ny bebyggelse är inte helt tydlig, t.ex. i relation till det som anges angående utredningsområde för bebyggelse och yttrande från närboende angående bullerstörningar från E18 och inflygningen till Arlanda.

Den regionala utvecklingsplanen

Swerock är medveten om befintliga täkter men det finns ett dokumenterat behov av material även i den nordvästra delen av länet oberoende av dessa. Vidare avser ansökan bergmaterial av viss kvalitet, dvs. material som kan användas för betongballast. Swerock hänvisar till bl.a. RUFS 2050 som anger att behovet av berg- och grusmaterial är stort. Samtidigt är det som kommunen skriver angående att landsbygdsutvecklingen är prioriterad i arbetet med RUFS helt korrekt. Det planerade området har dock lokaliserats utanför Görvälnkilen och eventuella framtida utökning av den regionala grönstrukturen.

Bostadsbebyggelse

Vid nyetablering av bergtäkter i storstadsregioner är det svårt att finna tillgång till lämpligt material, på rimligt avstånd från avsättningsområdet och som har mer än 500 meter till närmsta bostäder. SGU har ställt sig positiva till den ansökta verksamheten.

Lunda

Lunda är inte utpekad för bebyggelseutveckling utan är ett område utpekad som "utredningsområde, bebyggelse".

Upplands-Bro kommun, bygg- och miljönämnden

Lokalisering i strid med översiktsplan

I översiktsplanen beskrivs areella näringar (gröna näringar) som jordbruk, jakt, fiske och skogsbruk som viktiga basnäringar. Det är ett samlingsbegrepp för näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och i vatten. De

areella näringarna står för en betydande del av markanvändningen. Andra tolkningar av en areell näring är verksamhet som tar större arealer i anspråk och som inte kan eller bör ligga för nära tätbebyggt område.

När det gäller täktverksamhet har Swerock tolkat det som att det är en areell näring. Att det planerade området skulle vara intressant för en areell näring såsom skogsbruk finner bolaget dessutom osannolikt där området i huvudsak utgörs av hållmark. Markens värde för skogsbruk är mycket begränsat. Däremot efter att tåkten avslutats och området återställts med jord- och schaktmassor kommer markens värde som skogsmark att stiga då delar av området blir planteringsbart.

Swerock har tolkat översiktsplanen som att täktverksamhet inte strider mot planen. Översiktsplanen är inte legalt bindande.

Bostadsområdet "Lunda"

När det gäller "Lunda" som utpekats i den fördjupade översiktsplanen som utvecklingsområde för bebyggelse har Swerock tagit hänsyn till detta i bullerutredningen. Av utredningen framgår markering för var detta område som närmast kan ligga tåkten och vilka bullernivåer som kan uppstå där. Beräkningen visar att gällande bullernivåer klaras.

Mot bakgrund av att bostadsområdet inte är detaljplanelagt saknas såväl möjlighet som behov av att ytterligare beakta den eventuella utformningen om området i samband med föreliggande tillståndsansökan.

Avstånd till befintlig bebyggelse

Swerock har över 200 tillståndsgivna täkter i Sverige och i flera fall är avståndet till närboende mindre än 500 meter. Om verksamheten kan bedrivas utan oacceptabel störning avgörs i det enskilda fallet och beror både på topografi, geotekniska förhållanden och föreslagna skyddsåtgärder. I ansökan föreslås skyddsåtgärder så att vanligt förekommande begränsningsvärden för exempelvis buller ska klaras och oacceptabel störning därmed undvikas.

Det kan ifrågasättas om relevanta delar av Boverkets allmänna råd är tillämpliga och de har aldrig varit legalt bindande.

Majoriteten av transporterna går mot E18 och passerar inte några bostadshus mellan planerat täktområde och E18 längs väg 912. Bolaget har placerat anslutningen mellan täktvägen och väg 912 söder om befintlig bebyggelse för att begränsa påverkan på bebyggelse och oskyddade trafikanter. Med tanke på de synpunkter som förts fram med avseende på transporterna är Swerock dock berett att göra ett åtagande att sätta upp en skylt som anger att högersväng ut från täktområdet är förbjuden, dvs. att transporterna leds ner mot E18.

Hänsynsreglerna

Det ska poängteras att lokaliseringskravet avser lämplig lokalisering, inte bästa möjliga. Vid denna bedömning påverkar givetvis påverkan på omgivningen men även såväl behov av material som kvaliteten på materialet.

Mottagning av entreprenadberg från infrastrukturprojekt

Swerock har rutiner för införsel av massor som ingår i ledningssystemet som är certifierat enligt både ISO 9001 och 14001. Rutinerna uppdateras kontinuerligt. Om tillstånd ges kommer diskussion att tas med tillsynsmyndigheten om hur rutinerna är utformade. Rutinerna tar både upp säkerställande av gällande krav på massor, provtagning och kontroll.

Mottagning av asfalt och rivningsbetong

Swerock hanterar inga massor av asfalt som innehåller stenkolstjära och kommer inte att göra det i den planerade tåkten heller. För att säkerställa att massor som innehåller stenkolstjära inte kommer in i tåkten kommer krav att ställas i kontrakt med kund. Detta sker enligt bolagets rutiner. Massor av betong kommer att utgöras av rena betongmassor från diverse rivningsprojekt. Ytan som kommer att användas för hanteringen av dessa massor kommer att utgöras av tillkört stenmjöl.

Sprängning

Swerock har en annan uppfattning än nämnden i fråga om praxis. Mätning av vibrationer och luftstöt vågor sker alltid enligt gällande svensk standard, för närvarande SS 460 48 66 respektive SS 025210.

Bolagets förslag till villkor 7 är en numera relativt vanlig formulering i tåkttillstånd och följer den praxis som utvecklats rörande konstruktion av begränsningsvärden. Utformningen är hämtad från Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 augusti 2014 mål nr M 9233-13 och är därefter mer eller mindre vedertagen. I ett flertal ansökningar om tillstånd används motsvarande formulering. Den återfinns även i Branschföreningen Svensk Bergmaterial Industris (SBMI) tåkttehandbok som är ett stöddokument för branschen, och är en sammanställning av rekommenderade villkorsformuleringar som bl.a. är baserade på prejudicerande domar.

Nämndens förslag på ändring av villkor 7 med en begränsning till 4 mm/s och 100 Pa, innebär en kraftig skärpning av begränsningsvärdet jämfört med bolagets förslag till villkor eftersom det kan innebära att den samverkande laddningen kan behöva reduceras med 50 procent i vissa delar av tåkten. Ett överskridande av ett begränsningsvärde kan leda till åtalsanmälan. Därför måste verksamheten bedrivas med marginal till begränsningsvärdet. Med bolagets förslag kan begränsningsvärdet överskridas vid ett mindre antal sprängningstillfällen med möjlighet att då vidta erforderliga åtgärder. Detta motsvarar de sätt på vilket begränsningsvärden för sprängning normalt utformas. Swerock arbetar dock för att hålla vibrationerna och luftstöt vågorna på en så låg nivå som möjligt.

Kommunens förslag till ändring av villkor medför sannolikt ökade störningar för närboende eftersom en mindre borrhålsdiameter kan komma att behöva användas för att säkerställa lägre vibrationer och marginal till 4 mm/s. Användning av en mindre borrhålsdiameter medför längre tider för borrhning för att fler borrhål krävs samtidigt som kostnaderna för borrhning ökar. För att med tillräcklig säkerhetsmarginal klara 4 mm/s kan även mindre sprängningar behövas, vilket medför större störningar för omgivningen eftersom fler sprängningstillfällen krävs.

Ett annat alternativ är att man spränger med ökat antal intervaller eller ökad intervalltid vilket innebär att sprängningen varar längre med ett längre störningsmoment som följd. En vibration som pågår längre upplevs också som kraftigare av människor även om toppvärdet inte ökar.

Begränsningsvärden på 4 mm/s och 100 Pa är komfortvärden som ska motsvara ett värde där sprängningen är kännbar med inte skadlig för byggnader. Riktvärden för byggnader enligt svensk standard beräknas med en god marginal till verklig skadenivå. Riktvärden är beräknade för byggnader i närheten av Kvarnibble bergtäkt och framgår av bilaga B4 Riskanalys i ansökan. Det lägsta beräknade riktvärdet är 6 m/s vid byggnad grundlagd på glacial lera och sandig morän. För byggnad på berg gäller 10-14 mm/s.

De skyddsåtgärder som Swerock planerar att vidta innefattar inte att sprängsalvorna i möjligast mån ska riktas bortåt i förhållande till bostäder. All sprängningsverksamhet sker dock i enlighet med gällande bestämmelser för sprängningsarbete och med de krav på skyddsåtgärder som finns. Hänsyn kommer självklart även att tas till kastrisker och kompletterande skyddsåtgärder vidtas vid behov.

Villkor för sprängning i ett tillstånd för en bergtäkt ska utformas i enlighet härmed och vara rättssäkert, anpassat till praxis och utformat så att nya eller uppdaterade regler kan efterlevas utan hinder av villkoren i tillståndet.

Trafiksäkerhet

I NJA 2004 s. 421 anges att en grundläggande förutsättning för att villkor för en verksamhet ska kunna meddelas är att tillståndshavaren har faktisk och rättslig möjlighet att bestämma över det som villkoret avser att reglera. Att föreskriva villkor för vilka vägar transporterna ska ske efter att det har lämnat täkten ligger utanför Swerocks kontroll och strider alltså mot praxis. Som fullgott alternativ har Swerock istället föreslagit skyddsåtgärder som gör att den planerade verksamheten med tillkommande transporter kan bedrivas utan oacceptabla störningar.

I fråga om störningar från transporterna hänvisas till genomförda utredningar och Trafikverkets yttrande. I yttrandet framgår de åtgärder som har diskuterats mellan bolaget och Trafikverket och att verket tagit del av Swerocks trafikutredning och inte ifrågasatt slutsatsen att transporterna kommer att kunna ske utan oacceptabel störning.

Följdverksamheter enligt 16 kap. 7 § miljöbalken måste vara relevanta för ansökt verksamhet och det ska göras en rimlig avgränsning av följdverksamheterna. Transporter kan omfattas men ska ha ett omedelbart samband med verksamheten och utgöra en betydande andel av den totala mängden tung trafik. Det är inte rimligt att redovisa trafiken på väg 912 i större utsträckning än vad som har gjorts i trafikutredningen.

Buller

Sortering och krossning av entreprenadberg, asfalt och betong kommer att ske vid samma sorterings- och krossverk som för det material som bryts. Det är således samma beräkningspunkter som gäller.

Bolaget reglerar genom villkor 6 i ansökan att Naturvårdsverket riktvärden ska klaras samt att om de angivna bullernivåerna överskrids ska företaget vidta omedelbara och tillräckliga åtgärder så att värdena kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. Av villkor 6 framgår således att Swerock kommer att klara Naturvårdsverkets riktvärden för buller. Om riktvärdena trots det skulle överskridas kommer Swerock att vidta bullerskyddsåtgärder. Att i villkoret mer ingående specificera hur riktvärdena ska uppnås är dock inte förenligt med miljöbalkens krav på bästa möjliga teknik. Ett villkor som mer ingående beskriver användandet av skyddsåtgärder för krossningsanläggningarna skulle begränsa Swerocks möjlighet att följa med den tekniska utvecklingen på området.

Trafikbuller

Vid prövning enligt miljöbalken har god miljö ansetts motsvara riktvärdena för buller som framgår av infrastrukturpropositionen (1996/97:53), vilket för ekvivalentnivån utomhus anges till 55 dB(A) vid fasad men att åtgärder ska vidtas för fastigheter där bullernivån överstiger 65 dB(A). Således kan det konstateras att även om de ekvivalenta bullernivåerna är höga vid väg 912 så innebär den ansökta verksamheten inte något behov av att vidta skyddsåtgärder, dels eftersom åtgärder inte har bedömts vara erforderliga hittills, dels eftersom den ansökta verksamheten inte kommer att bidra till någon ökning av bullernivåerna.

Kumulativa effekter

De bullerutredningar som har genomförts har gjorts enligt praxis. I huvudsak anser bolaget att buller från allmän väg 912 är Trafikverkets fråga. Bolaget anser inte att vägtrafikbuller ska räknas som verksamhet eller anläggningar. I de fall kumulativa effekter beaktas anser bolaget att det ska gälla liknande verksamhet, dvs. industriverksamhet i den ansökta verksamhetens närhet. Ett annat problem med att beakta kumulativa effekter är att riktvärden skiljer sig mellan trafikbuller och industribuller.

Lågfrekvent buller

De bullerutredningar som har genomförts har gjorts enligt praxis. Där kontrolleras om verksamheten uppfyller Naturvårdsverkets riktvärden. Dessa anges som sammansättningsvärden i dBA. Detta värde innehåller i sig hela det hörbara frekvensområdet, men det redovisas som en vägd summa av alla hörbara frekvenser. Normalt uppfylls kraven i FoHMFs om Naturvårdsverkets riktvärden vid fasad uppfylls. Lågfrekvent buller uppkommer normalt inte vid täktverksamhet. Den ansökta verksamheten medför inte höga nivåer av lågfrekvent buller inomhus vid närliggande bostäder.

Damm och andra luftföroreningar

Damm från bergtäkter är i främst en arbetsmiljöfråga som Swerock givetvis tar på största allvar. Enligt arbetsmiljölagstiftningen får arbetstagare inte utsättas för respirabelt kvartsdamm med ett nivågränsvärde som överstiger 0,1 mg/m³. Denna nivå kommer följas upp och innehållas med avseende på arbetstagare inom täktverksamheten. I övrigt saknas riktlinjer eller riktvärden vad gäller damning. MinBas II har år 2011 gjort ett omfattande forskningsarbete med avseende på ”Undersökning av eventuella effekter på vegetation av damning från täktverksamhet”. Slutsatsen är att effekterna av damning på växtlighet är lokala och knappt påvisbara.

I studien ”Diffusa partikelemissioner i industriprocesser” som genomfördes av IVL 2016-2017 påbörjades arbetet med att kartlägga och kvantifiera diffusa partikelkällor associerade med industriprocesser och undersöka effekten av damningsreducerande åtgärder. Studien visade att damning framförallt är en lokal företeelse, men även att ytterligare studier kan vara av intresse för att säkerställa att skyddsåtgärder sätts in på rätt platser, dvs. där tekniken ger bäst miljömässiga effekt.

Eftersom frågan om damning är i fokus inom branschen har tre av de större aktörerna gått samman, tillsammans med IVL, och initierat en ansökan om forskningsbidrag för att genomföra en undersökning med avseende på ”Åtgärder avseende diffusa partikelemissioner från bygg- och industriprocesser”.

Sammanfattningsvis saknas riktlinjer för damning i yttre miljö och därför är det svårt att ge något exakt mått på damningen från den ansökta verksamheten. Det kan dock konstateras att Swerock arbetar löpande med frågan och är bland de ledande i branschen vad gäller kunskap och skyddsåtgärder.

Naturvärdes-, art- och fågelinventering

De områden som är klassade som Lågt naturvärde består av hygge och ungskog, där största delen varken har artvärde eller biotopvärde enligt standarden. Visserligen gjordes fynd av nattviol i området öster om vägen efter att naturvärdesklassningen hade gjorts, men för att uppnå Visst artvärde måste arten vara en god indikator på naturvärde eller ha en livskraftig förekomst, vilket inte är fallet.

Delområde 2 (enligt kartorna i bilaga B5 till ansökan) är av Naturföretaget klassat som klass 4 trots den förekomst av äldre träd, luckighet och flerskiktning som kommunen nämner. Detta är en avvägning som gjordes eftersom det bara finns sparsamt med stående död ved, ont om lågor samt att skogen i stor del är gallrad. Därför bedömdes det att ”många av de biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller förekommer inte i tillräcklig kvalitet eller mängd”, snarare än att ”enstaka biotopkvaliteter som kan förväntas i biotopen saknas eller hade kunnat förekomma i större omfattning eller vara av större betydelse för biologisk mångfald”, i kombination med inga funna naturvårdsarter. De orkidéer som har hittats i området är två för regionen och landet vanliga arter, som växer även i dikningspåverkade våtmarker.

Skogen har visserligen lång kontinuitet, och har ett värde i att det är ett stort sammanhållet skogsområde, men dessa faktorer borde inte ha någon större påverkan på just de skyddade arternas bevarandestatus i området, eftersom de skyddade arterna här förekommer till stor del i det påverkade landskapet utanför kärnområdet. Och vad gäller naturvärdesklassningen så ska man enligt standarden inte titta på omgivande landskap när man klassar varje enskilt område.

Möjligtvis kan naturvärdesklassen i område 2 höjas med tillägg av kommunekologens fynd av naturvårdsarter. Detta gör då att artvärdet inom objektet höjs vilket i sin tur medför att område 2 skulle få naturvärdesklass 3 istället för 4.

Naturvärdesinventeringen genomfördes med detaljeringsgrad medel och med tillägget naturvärdesklass 4. Detta är en väl accepterad nivå på omfattningen av inventeringen för denna typ av ärende. Att fler, eller andra, naturvårdsarter noterades vid ett annat inventeringstillfälle är dock mer eller mindre omöjligt att undvika vid denna typ av inventeringar. Bolaget har vidare låtit utföra kompletterande inventeringar i form av groddjur- och salamanderinventering, eftersök av orkidéer samt en fågelinventering.

Totalt sett anser bolaget att det planerade täktområdet och dess närmaste omgivningar är väl undersökta och att ett fullgott beslutsunderlag föreligger för tillståndsgivande myndighet. I denna del kan det även konstateras att det inte föreligger något formellt hinder mot ansökt verksamhet till följd av de olika resultat som redovisats samt att naturvärdesinventeringar är beroende av tidpunkt för inventering. Detta märks bl.a. mot bakgrund av de delvis olika fynd som kommunen och Swerock har gjort på platsen.

Grund- och ytvatten

Av ansökan framgår att en sedimentationsdamm kommer att anläggas som allt vatten från täkten avrinner till och passerar innan utsläpp sker till recipient. Sedimentationsdammen kommer att utformas i detalj i samråd med tillsynsmyndigheten. Dammen kommer att ha oljeavskiljande funktion och kommer att dimensioneras så att uppehållstiden blir lämplig så att partiklar ska kunna sedimentera. Vid utsläppet från dammen kommer även möjligheter för provtagning av utgående vatten att finnas. Vid utformningen av sedimentationsdammen kommer även möjligheten att reducera kväve att diskuteras om behov av detta föreligger.

Risk för att få in relikthavsvatten i en brunn gäller endast om brunnen är borrhål, inte grävd. Enligt brunnsinventeringen finns ingen borrhål brunn inom influensområdet varför det inte föreligger någon sådan risk.

Efterbehandlingsplan

Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning och mindre känslig markanvändning används för att bedöma om behov finns för efterbehandling av ett förorenat område.

Vad gäller den redovisade bedömningen av höjningen av vattenytan så bygger den på en vedertagen metodik med simulering och beräkning. Det finns ingen anledning att ifrågasätta utredningen. Det faktum att vattnet inte stiger i en exakt förutsebar takt medför inte en risk eller att uppfyllnaden är en del av efterbehandlingen. Därmed berör frågan inte den säkerhet som Swerock har föreslagit för efterbehandlingen.

När den framtida täktsjön ställt in sig på +39 kommer grundvattenläckaget att vara negativt. Det betyder att sjön kommer att ge vatten till sin omgivning genom grundvattnet i storleksordningen 0,1 l/s (vilket är försumbart).

Påverkan på omgivande sumpskogar, våtmarker m.m. är mindre med en täktsjö, än vid fullt utbruten täkt (då man pumpar och avleder vatten). Detta beror på att läckaget alltid är mindre från en sjö, jämfört med en tom bergtäkt som drar åt sig grundvatten. Då omgivande sumpskogar och våtmarker inte bedöms påverkas enligt den hydrologiska utredningen vid fullt utbruten täkt, kommer inte heller någon påverkan ske när täktsjön ställt in sig.

Den mängd massor som behövs till den planerade efterbehandlingen är 1 400 000 m³.

SGU

Swerock har rutiner för införsel av massor som ingår i det certifierade ledningssystemet. Rutinerna uppdateras kontinuerligt och tar upp säkerställande av gällande krav på massor, provtagning och kontroll. Om tillstånd ges kommer diskussion tas upp med tillsynsmyndigheten om rutinernas utformning.

Enligt praxis utgör entreprenadberg som kommer från infrastrukturprojekt under vissa förutsättningar en biprodukt och inte avfall. Mot bakgrund av det angavs införsel av entreprenadberg inte som ett yrkande i ansökan. Det kan dock konstateras att hanteringen av bioprodukter beskrivits i den tekniska beskrivningen, MKB:n och inkluderas i ansökan. Till följd av den senaste tidens diskussioner om undantag från avfallsbegreppet inkluderar Swerock entreprenadberg i yrkandena, dvs. att Swerock avser att föra in, lagra, sortera och genom mekanisk bearbetning återvinna maximalt 50 000 ton entreprenadberg per år. Swerock noterar SGU:s önskemål angående dränering av bullervallarna, men ser inte något syfte med dränering då schaktmassorna som bygger upp bullervallarna inte föranleder någon risk för förorening.

SGU bekräftar att det finns ett stort behov av täkter som kan ersätta uttaget av naturgrus, framförallt i storsstadsregionerna. I Stockholmsregionen är berggrunden både högstrålande och glimmerrik vilket innebär att det är extra svårt att i detta område finna alternativa material till naturgrus.

Trafikverket

Swerock anser att det pågår en konstruktiv dialog mellan Trafikverket och bolaget. Flera möten har hållits för att diskutera anslutningen till och trafiksäkerheten på väg 912. Det finns förslag till ansökan om anslutningsväg som utformats i dialog med

Trafikverket. Vidare har hastighetsbegränsning på infartsvägen till tåkten och genom byn diskuterats. Swerock har verkat för en sänkning av hastigheten, men inte fått gehör.

När det gäller utredning av konsekvenser och eventuella förslag på åtgärder för trafiksäkerhet och oskyddade trafikanter på väg 912 konstaterar Swerock att vägen inte finns upptagen som föreslaget cykelstråk i kommunens fördjupade översiktsplan. Föreslaget och befintligt stråk följer enligt planen väg 269 mellan Bro och Tjusta. Längs väg 912 mellan E18 och väg 269 finns inga tydliga målpunkter för oskyddade trafikanter. Den målgrupp som kan tänkas nyttja väg 912 för cykling är de som bor vid Lunda och som arbetar i Bålsta. Swerock anser inte att det är rimligt att ta fram en separat trafikutredning i enlighet med Trafikverkets yttrande.

Täktens huvudsakliga syfte är att tillhandahålla ballastmaterial till betongtillverkning. De betongfabriker som ligger i tåktens närområde nås enklast genom att från tåkten åka söderut på väg 912 mot E18. Swerock har bedömt att cirka 90 procent av trafikorörelserna till och från tåkten kommer att ske söderifrån, via E18. Denna bedömning innebär att 10 procent av beräknat antal fordon från tåkten motsvarar 11 stycken fordon under ett normalår och 16 stycken fordon under ett år med maximalt uttag.

På väg 263 över Erikssundsbron motsvarar den 0,2 procent av den totala trafiken och 1,4 procent av den tunga trafiken under ett normalår. På motsvarande sätt uppgår antalet fordon från tåkten till 0,3 procent av den totala trafiken och 2,1 procent av den tunga trafiken under ett år med maximal produktion. Detta scenario bygger på att alla norrgående fordon från tåkten (10 procent) går hela vägen från tåkten till väg 263 och över Erikssundsbron. Bedömningen utgår från Trafikverkets mätning av årsdygnstrafiken som utfördes under år 2017 på väg 263 mellan Erikssundsbron och korsningen med väg 915 då den totala trafiken uppmättes till 6 350 stycken fordon och den tunga trafiken till 750 fordon.

På väg 269 uppgår på motsvarande sätt andelen trafik från tåkten under ett normalår till 0,2 procent av den totala trafiken och 1,8 procent av den tunga trafiken, samt 0,3 procent respektive 2,6 procent under ett år med maximal produktion. Denna beräkning bygger på Trafikverkets mätning av årsdygnstrafiken som utfördes på väg 269 år 2017 då den totala trafiken uppmättes till 5 490 fordon och antalet tunga fordon till 590.

Sammanfattningsvis kan konstateras att andelen tung trafik som beräknas gå norrut från den planerade bergtåkten är mycket begränsad i förhållande till den befintliga trafiken både på väg 269 och 263. Konsekvenserna av trafiken från tåkten kan inte bedömas som annat än mycket ringa.

Swerock bedömer, efter kontroll med kommunen, att den nya utfarten inte kommer i konflikt med skolbussar. De busshållplatser som finns ligger norr om utfarten från tåkten. All personal som arbetar i Swerocks täkter är bilburen. Kunder som besöker tåkten för att hämta ballastmaterial kommer till tåkten med tungt fordon eller bil med släp. Kunder som ska lämna massor kommer i tunga fordon. Relaterat till

många andra av bolagets täkter är behovet av en busshållplats nära en täkt ytterst begränsat. Swerock avser därför inte att utreda behovet av busshållplats. Närmaste busshållplats för kollektivtrafik är hållplats Ekedal. Några målpunkter för kollektivtrafikresenärer finns inte i området kring planerad utfart.

Av Trafikverkets samrådsyttrande framgick att det finns ett behov av en trafikutredning som visar om trafiknätet klarar tillkommande trafik till prognosåret 2040. Sedan dess har en dialog förts och av allt att döma finns det inte längre något krav på att Swerock ska genomföra den här typen av utredning.

Det är inte rättssäkert att föreskriva villkor med avseende på vilken väg trafiken ska ta sedan den lämnat täktområdet. Swerock har inte rådighet över det och kan därmed inte säkerställa att ett sådant villkor följs. Ett villkor som styr trafiken sedan den lämnat täktområdet skulle strida mot praxis. Swerock åtar sig dock att sätta upp en skylt som anger att högersväng ut från täktområdet är förbjuden. Vidare kan det konstateras att det inte finns några busshållplatser belägna mellan utfarten från täktområdet och E18. Det kan inte anses erforderligt med ytterligare trafikutredningar.

Kvarnibble vattenavledningsföretag

Swerock har den 18 december 2017 ingått ett avtal om nyttjanderätt till vattenområde på fastigheten YY med fastighetsägaren C.T.. Swerock har således rådighet för den vattenverksamhet med tillhörande anläggningar som har yrkats i ansökan.

Vad gäller avledandet av grundvattnet till befintligt dikessystem från sedimentationsdammen utgör detta inte tillståndspliktig vattenverksamhet och Swerock har inte heller ansökt om tillstånd för sådan verksamhet. Ersättningsskyldighet finns därför inte och kan inte prövas i målet. Mot den bakgrunden motsätter sig Swerock att markavvattningssakkunnig ska förordnas. Någon skyldighet för Swerock att ingå avtal med vattenavledningsföretaget eller på annat sätt inhämta godkännande finns inte.

Varken fastighetsägaren eller Swerock har yrkat på omprövning av vattenföretaget. En sådan talan ska i så fall prövas i särskild ordning och kan inte prövas inom ramen för det aktuella målet. Frågor som har anknytning till en sådan omprövning omfattas därmed inte av ansökan.

Vattenföretagets yrkande om att fastigheten YY ska tilldelas ett tillräckligt stort andelstal i företaget genom avtal kan inte lagligen bifallas. Företagets yrkande om att domstolen ska fastställa ändrade andelstal eller ompröva fördelningen av andelstal på grund av ändrade förhållande kan inte prövas inom ramen för målet. Yrkandet om att Swerock ska betala ersättning till företaget för de beräknade kostnaderna för drift och underhåll kan inte heller prövas inom ramen för målet. Yrkandet om att utreda och erbjuda ersättning, som det får förstås under en provotid, bör inte bifallas då frågan inte omfattas av tillståndsplikt och inte heller av ersättningsrätt.

Yrkandet om att Swerock ska föreläggas att vidta skadeförebyggande åtgärder förutsätter att det råder en tillsynssituation. De i målet aktuella frågorna rör inte tillsyn och yrkandet kan därför inte bifallas. I övrigt förutsätter fysiska åtgärder rådighet över det område där åtgärderna ska utföras. Då Swerock inte har denna rådighet över diket på sätt företaget självt beskriver kan yrkandet inte heller på denna grund bifallas.

Företagets begäran om att diket ska besiktigas kan inte prövas inom ramen för målet.

När det gäller yrkandet om att kontrollprogrammet ska innehålla moment som syftar till att mäta mängden vatten och att det tas regelbundna vattenprover har Swerock uppfattningen att detta är något som kan och bör ingå i ett kontrollprogram, men att innehållet i programmet inte ska detaljprövas av domstolen. Provtagning kommer att ske i enlighet med kommande kontrollprogram och därmed kommer provtagning att ske i företagets dike.

Företagets yrkande om ersättning för rättegångskostnader prövas såvitt avser frågor förknippade med den sökta vattenverksamheten inom ramen för 25 kap. 2 § miljöbalken.

Synpunkter från närboende

Samråd

Delägare i dödsboet som äger ZZY har ifrågasatt samrådet. Arbetet med detta inleddes med att Swerock beställde fastighetsuppgifter från Metria för samtliga fastighetsägare inom 1 000 meter från verksamhetsområdesgränsen. Uppgifterna levererades den 23 mars 2017 och som lagfaren ägare till ZZY och YXX stod då den person som namnges i yttrandet från dödsbodelägaren. Eftersom adress saknades kunde direktutskick inget göras men samrådet annonserades i Mitt i Upplands-Bro och Upplands-Brobladet. Därmed har Swerock vidtagit de åtgärder som kan begäras.

Buller

Genom villkor 6 i ansökan följer att Naturvårdsverkets riktvärden ska klaras. Villkoret reglerar även att om de angivna bullernivåerna överskrids måste bolaget vidta omedelbara och tillräckliga åtgärder så att värdena kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Impulsljud

Frågan om impulsljud är komplicerad och ska enligt Naturvårdsverkets riktlinjer bedömas av akustiker på plats i samband med immissionsmätning, vilket kan göras först när tåkten är i drift. Erfarenhetsmässigt är impulsljud dock ovanligt och kan bli aktuellt om skutknacken står helt oskärmad eller inte är bullerisolerad på annat sätt. Swerock åtar sig därför att endast använda skutknacken bakom skärm eller med annan bullerisolering.

Att fylla bergmaterial på tomma flak är inte att betrakta som impulsljud då det inte rör sig om ett regelbundet återkommande ljud.

Villkor

Det är något oklart vad yrkandet om bullerplank avser, vad gäller placering, höjd och avstånd. Oberoende av det kan Swerock konstatera att det inte är aktuellt att uppföra något eller några bullerplank till följd av den intransport av maskiner och den begränsade personbilstrafik som beskrivs nedan.

Vad gäller yrkandet om att inte använda bullhållplatsen utanför fastigheterna XX och ZZ för uppställning eller avlastnings- och/eller omlastningsplats kan Swerock konstatera att bolaget inte kommer att använda busshållplatsen på detta sätt. Då frågan avser ett område utanför ansökt verksamhetsområde som används av andra aktörer än Swerock anser bolaget dock att det är olämpligt att reglera frågan i ett särskilt villkor.

Glimmerhalt etc.

Vad gäller frågan om glimmerhalt och förhöjd strålning i berggrunden styrks Swerocks påstående av SGU:s yttrande.

Kontroll

Tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken är föremål dels för egenkontroll från verksamhetsutövarens sida, dels för kontroll från tillsynsmyndigheterna. Eventuella synpunkter från närboende kommer således att följas upp av tillsynsmyndigheten.

Ny väg

Det har ifrågasatts om Swerock har rådighet över den fastighet där vägen till och från verksamheten ska anläggas. I denna del kan det konstateras att Swerock har erhållit rådighet i enlighet med protokoll från Håbo häradsallmännings protokoll från styrelsemöte den 12 april 2016 och den 13 september 2016.

För att anlägga ny in- och utfartsväg till och från verksamhetsområdet, vilken kommer att ansluta till väg 912 söder om byn och dagens skogsväg, fordras att maskiner och personal får tillgång till området. De maskiner som ska användas kommer inte att transporteras fram och tillbaka under byggnationen utan tas in i området för att användas i erforderlig utsträckning. Endast personaltransporter kommer därefter att ske på väg 912 och dagens skogsväg.

Antalet dagliga transporter till följd av anläggandet av in- och utfartsvägen som kommer att ske på väg 912 där Trafikverket är huvudman, är således mycket begränsade och avser personbilar.

Vidare är den skogsväg som kommer att användas på sträckan från väg 912 till verksamhetsområdet privat. Vägen tillhör samma markägare som verksamhetsområdet. Swerock har tillträde till vägen, som annars är försedd med bom.

Väg 912

Det kommer alltså inte att ske någon betydande ökning av trafiken på den allmänna vägen, väg 912, till följd av arbetet med vägen inom täktområdet. Sedan maskinerna

har tagits in i verksamhetsområdet kommer de att vara kvar där till dess att vägen står klar. Swerock har givetvis inget intresse av att arbetet drar ut på tiden utan kommer att genomföra arbetet skyndsamt.

Trafik

Frågor om trafik har bemötts ovan. Sammanfattningsvis kan konstateras att andelen tung trafik som beräknas gå norrut från den planerade tåkten är mycket begränsad i förhållande till den befintliga trafiken både på väg 269 och 263. Konsekvenserna av trafiken från tåkten kan inte bedömas som annat än mycket ringa. Vidare kan det konstateras att det inte är rättssäkert att föreskriva villkor avseende vilken väg trafiken ska ta sedan den lämnat tåktområdet.

Vatten

Vattenfrågorna har bemötts ovan. Gällande eventuella skador på jordbruksmark eller dikningsföretag har Swerock visat i sina utredningar att någon påverkan inte kommer att ske. Om det trots allt skulle uppstå någon skada hanteras detta som en oförutsedd skada. Familjen S.s brunn finns i figur 17 på sidan 18 i den hydrogeologiska rapporten. Enligt insänt brunnsinventeringsprotokoll är det okänt om brunnen är borrarad eller grävd, vilket medför att brunnen framgår som okänd i figuren.

Hälsofrågor

Swerock inser att en nyetablering av en verksamhet av detta slag medför en förändring i området men vill hänvisa till genomförda utredningar avseende risk och buller där det visats att verksamheten kan bedrivas utan överskridande av riktvärden för buller samt att sprängning kommer att ske på ett säkert sätt. Vidare kan delar av området fortsatt användas för rekreation. Verksamheten bedrivs under dagtid i veckorna. Kvällar, helger och röda dagar pågår ingen verksamhet och någon störning förekommer inte.

Skador på hus och egendom

Som angetts ovan visar utredningarna att verksamheten kan bedrivas utan överskridande av riktvärden för buller samt att sprängning kommer att ske på ett säkert sätt. Sprängning kommer att föregås av tydligt hörbar ljudsignal för att varna. Risk för skador på egendom eller växtodling till följd av grundvattensänkningar föreligger inte. Om det trots allt skulle inträffa hanteras detta som oförutsedd skada.

Natur

De genomförda natur- och artinventeringarna har följt standard (SS 199000:2014) och praxis i denna typ av ärende och utgör ett fullgott beslutsunderlag. Vidare visar genomförda utredningar för hydrogeologi, buller och riskanalys att verksamheten kan bedrivas utan risk för oacceptabel negativ påverkan på omgivningen.

Risker

Swerock har mycket lång erfarenhet av tåktverksamhet och väl fungerande rutiner för att hantera uppkomna situationer som brand och liknande. Sprängmedel transporteras till tåktområdet i lastbilar inför sprängning och förvaras aldrig på platsen. Sprängämnen blandas i borrhålen och blir först då aktiva.

Stenkast

Sprängning kommer att ske i enlighet med vid varje tillfälle erforderliga och reglerade försiktighetsåtgärder. Mot denna bakgrund kan det konstateras att stenkast från den ansökta verksamheten inte kommer att utgöra någon risk för de närboende.

Bergvärmesystem

Riktvärdet på 4 mm/s ligger långt under där risk för skada föreligger på alla typer av normala konstruktioner, dvs. att ett tillåtet värde för en bergvärmepump skulle sättas betydligt högre än för byggnaden. Vad gäller själva brunnen och risken för att ansökt verksamhet påverkar borrhålet, antingen genom att borrhålet skadas eller att sänka grundvattenytan, är det otänkbart att vibrationerna skulle skada berget kring borrhålet. Sprickbildning kan se inom några meter från sprängningen, annars inte alls. Befintliga sprickor i berget kan vidgas på cirka 10-20 m avstånd från sprängningen av en täktsalva. Vad gäller påverkan på grundvattennivån är fastigheten YZ belägen utanför influensområdet (0,3 m) för djupt grundvatten och riskerar därför inte att påverkas.

Djurhållning

Utifrån Swerocks erfarenhet av täktverksamhet i andra delar av Sverige är bedömningen att djur påverkas i mycket litet omfattning. Trots olika typer av djurhållning förekommer intill flertalet andra bergtäkter finns inga kända problem med djurhållning och närliggande täktverksamhet.

De moment som djur skulle kunna vara mest känsliga för bedömer Swerock vara sprängningar. Att information om sprängning delas ut är viktigt både för djur och för människor. Rutinerna för hur denna information ska ges kommer att diskuteras med tillsynsmyndigheten.

Brunnar

Anledningen till att brunnen på fastigheterna XX, ZZ och ZX saknas på kartan (punkten 9:13 i yttrande från den 28 juni 2018) är att den visar influensområde för djupt grundvatten. Brunnen för fastigheten är grävd och ligger således utom risk för påverkan när det redovisas påverkan på det djupa grundvattnet. I figur 15 och 16 i den hydrogeologiska rapporten finns brunnen utmarkerad där influensområdet redovisas för ytligt grundvatten och undre magasin. Fastighetens brunn ligger norr om landsvägen och utanför samtliga influensområden.

Planer

Synpunkter som berör konflikt med kommunens planer har bemötts ovan.

En etablering av en ny bergtäkt är en kostsam process men likväl ett ingrepp i naturmiljön. Inte bara lokaliseringen med avseende på natur, bergkvalitet, avsättningsområde och närboende är viktig. Täkten ska även kunna försörja avsättningsområdet med material under lång tid. Täkten ska erbjuda god hushållning med naturresurser, vilket innebär att en ”stor” täkt med lång

tillståndstid vid en lämplig lokalisering är att föredra framför flera mindre täkter med korta tillståndstider.

Frågor om tillgången på material och täkter i området har bemötts ovan.

Arkeologisk utredning

Rapporten från den arkeologiska utredningen över det planerade täktområdet och tillfartsvägen är färdigställd. Utredningen visar att det inte finns några fornlämningar inom utredningsområdet.

Länsstyrelsen har tagit del av utredningen och har därefter meddelat att den inte har något att erinra ur fornlämnings synpunkt. Länsstyrelsen har därför meddelat att den avslutat den arkeologiska utredningen inom planerat brytnings- och verksamhetsområde på fastigheten YY.

Ersättning

Följande fastigheter har framställt anspråk på ersättning.

YX – kräver inlösen av sin fastighet om Swerock får tillstånd.

ZYY – anger att Swerock ska stå för samtliga kostnader som orsakas arrendatorn.

Arrendatorn till ZYY – yrkar årlig ersättning om 330 000 jämte moms. Ersättningen avser de åtaganden som föreligger gentemot Jordbruksverket/EU och som inte kan uppfyllas på grund av täkten.

YYY – yrkar ersättning för ekonomiskt bortfall som Swerock orsakar samt ersättning för tidsåtgång med yttrandet om 10 timmar à 750 kr. Yrkar även ersättning för juridisk hjälp.

XX, ZZ och ZX – yrkar ersättning om 500 000 kr om ökat vattenstånd/översvämning förstör deras ridbana.

Kvarnibble vattenavledningsföretag – anger att Swerock ska erbjuda ersättning på grund av användningen av diket samt bekosta skadeförebyggande åtgärder i form av erosionsskydd i diket. Företaget yrkar även ersättning för rättegångskostnader.

Vad gäller yrkanden om ersättning för rättegångskostnader så prövas de, såvitt avser kostnader som är förknippade med den sökta vattenverksamheten, inom ramen för 25 kap. 2 § miljöbalken. Övriga yrkanden om ersättning kan inte prövas inom ramen för detta mål och kommer inte heller att ersättas av Swerock. Miljöbalkens reglering avseende ersättning för oförutsedd skada och/eller miljöskada enligt 31 eller 32 kap. gäller givetvis.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har den 5-6 november hållit huvudförhandling och syn i målet.

Rådighet och miljökonsekvensbeskrivning

Swerock har genom nyttjanderättsavtal med markägaren till YY den rådighet som krävs för den del av verksamheten som utgör vattenverksamhet.

Miljökonsekvensbeskrivningen bedöms uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken och kan därför godkännas.

Behovet av täkten

En allmän utgångspunkt vid markanvändning är att markområden ska användas för det eller de ändamål som de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning (3 kap. 1 § miljöbalken). Vid nyetablering av en täkt ska hänsyn tas till dels om det innebär god hushållning att bryta täktmaterialet, dels om täktens lokalisering är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (2 kap. 6 § miljöbalken).

När det gäller nyetablering av bergtäkter har lagstiftaren konstaterat att det finns goda möjligheter att överväga alternativa lokaliseringar. Om det material som ska utvinnas kan ersättas med material från andra täkter eller om det finns andra närbelägna områden som skulle kunna vara bättre att exploatera för täktverksamhet kan lokaliseringen bedömas som olämplig (se prop. 2008/09:144 s. 13 samt Mark- och miljööverdomstolens domar den 28 september 2012 i mål nr M 497-12, den 21 mars 2014 i mål nr 3113-13 och den 20 april 2015 i mål nr M 5627-14).

Swerock har gjort gällande att det finns ett stort materialbehov och hänvisat till att det av SGU:s rapport Hållbar ballastförsörjning – Förutsättningar i Stockholms och Uppsala län (2018:9), framgår att behovet av ballast är stort och prognosen är att efterfrågan på ballastmaterial i framtiden kommer att vara högre jämfört med i dag samt att nya tillstånd måste meddelas för att undvika en brist i norra och nordvästra Stockholms län. Det finns också ett behov att täcka upp för naturgrustäkter som

avslutas. Swerock har framhållit att det är tydligt att det är brist på ballastmaterial för betongtillverkning och att det är svårt att hitta berg i regionen som klarar kraven för betong och som ligger nära avsättningsområdet.

Med hänsyn till utredningen i målet och med beaktande av vad som framgår av SGU:s rapport 2018:9 anser mark- och miljödomstolen att det inte finns skäl att ifrågasätta Swerocks uppgifter om att det finns behov av bergmaterial inom avsättningsområdet och att detta behov inte kan tillgodoses genom befintliga täkter eller från olika bygg- och infrastrukturprojekt. Detta särskilt med beaktande av behovet av berg som kan användas för betongtillverkning och som därmed bidrar till ett minskat utnyttjande av naturgrusresurserna. Den alternativredovisning som gjorts är tillräcklig. Vad övriga motparter har anfört ger inte skäl till någon annan bedömning. Domstolen anser därför inte att ansökan ska avslås på den grunden att det inte finns behov att bryta ytterligare bergmaterial inom avsättningsområdet.

Översiktsplan m.m.

I översiktsplanen för Upplands-Bro kommun (ÖP 2010 och FÖP 2016) är området för den ansökta täktverksamheten utpekad som prioriterat för areella näringar och för att utgöra en s.k. grön koppling. I närheten av området ligger ett större område som pekats ut som ett område för bebyggelseutveckling.

En aktuell översiktsplan är ett viktigt dokument som har stor betydelse vid lokaliseringsprövningen, även om en översiktsplan inte är bindande. Inte heller regionplanen, som är vägledande för den fysiska planeringen och hushållningen med mark- och vattenområden, är bindande. En bedömning måste ske i det enskilda fallet. Mark- och miljödomstolen bedömer att den i målet aktuella översiktsplanen, även med beaktande av det som anges i fråga om gröna kopplingar, inte har en sådan grad av precisering när det gäller användningen av det aktuella området att planen i sig utgör ett hinder för den sökta verksamheten. Detsamma gäller regionplanen som, även om den bl.a. anger att landsbygdsutveckling är prioriterad, också pekar på det stora behovet av nya bostäder i Stockholmsområdet och behovet av berg- och grusmaterial.

Lokaliseringen i övrigt

Som redan konstaterats ska företräde ges till sådan användning av mark- och vattenområden som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Enligt domstolen är det därför lämpligast att en nyetablerad täkt kan tillgodose behovet för ett flertal användningsområden. Materialet från den nu aktuella täkten bedöms ha en sådan kvalitet att den uppfyller det kravet.

Den planerade verksamheten kommer att medföra påverkan på omgivningen. Miljöbalken ställer krav på att verksamheten ska lokaliseras till en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Det betyder att en verksamhet tillåts även om den innebär intrång och olägenheter men att dessa inte, efter genomförande av nödvändiga skyddsåtgärder, får vara större än att de kan accepteras. När det gäller avståndet till bostadsbebyggelse bedömer mark- och miljödomstolen att verksamheten kommer att påverka de kringboende men inte i större omfattning än att lokaliseringen ändå är tillåtlig. Domstolen bedömer också att lokaliseringen är väl vald utifrån närheten till transportvägar med goda möjligheter att transportera utbrutet material till mottagare i regionen.

Den valda platsen består i huvudsak av relativt gammal uppvuxen skog. Ett sådant skogsområde har för många ett stort rekreativvärde. I området finns även sumpskog och myrar. Området är påverkat av skogsbruk och av utredningen i målet framgår att det inte har så höga naturvärden att detta skulle utgöra ett hinder mot lokaliseringen. Det finns inte heller skäl för att besluta om någon form av kompensationsåtgärder till följd av förlust av naturvärden.

Sammantaget kommer domstolen fram till att en lokalisering av täkten på den aktuella platsen kan tillåtas.

Miljökvalitetsnormer

För att tillstånd ska kunna ges krävs att verksamheten inte kommer i konflikt med

miljökvalitetsnormerna. Uppnåendet av en god status får inte äventyras och statusen i berörda vattenförekomster inte försämrats på grund av den sökta verksamheten. Domstolen konstaterar att det kommer att ske ett kväveupptag på väg mot Mälaren-Skolfjärden och att utgående halter får följas inom ramen för kontrollprogrammet. Verksamheten bedöms vara förenlig med de krav som miljökvalitetsnormerna medför.

Vattenverksamhet

Bortledande av yt- och grundvatten

Swerock har ansökt om tillstånd till vattenverksamhet bestående av sänkning av grundvattennivån till lägst +27,5 m.ö.h. genom bortledning av inläckande yt- och grundvatten samt till utförande och bibehållande av de anläggningar som behövs för detta. Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att skadorna och olägenheterna av den sökta vattenverksamheten är begränsad och att nyttan av tåkten överstiger såväl skadorna som kostnaderna för utförandet. Bestämmelsen i 11 kap. 6 § första stycket miljöbalken hindrar därför inte att tillstånd ges.

Flera närboende har haft invändningar i fråga om avledandet av grundvatten till det befintliga dikessystemet. Utredningen visar enligt domstolens mening att någon skadlig påverkan på dikessystemet, med det villkor som anges nedan, inte kan förväntas uppstå. Det ska, i enlighet med det som bolaget föreslagit, föreskrivas som villkor att de mängder yt- och grundvatten som får ledas bort inte vid utloppet från sedimentationsdammen får överstiga 53 l/s. Med detta flöde uppstår inte någon negativ påverkan i form av t.ex. erosion på diken som ingår i närliggande vattenföretag eller omgivningen i övrigt. Något behov av en markavvattningssakkunnig finns inte. Det är också utrett att grundvattenbortledningen kan ske utan skadlig påverkan på enskilda grundvattentäkter. Det saknas därmed anledning att genom särskilt villkor föreskriva provtagning och kontroll i vissa punkter så som anförts av motparter. Huruvida det ändå kan komma att ske är en fråga för övervägande inom ramen för kontrollprogrammet.

Sedimentationsdamm

Länsstyrelsen har yrkat att ett villkor ska föreskrivas om att utgående dagvatten från täkten ska passera en sedimentationsdamm innan det släpps till diket samt att tillsynsmyndigheten ska ges delegation att besluta om åtgärder som rör sedimentationsdammens utformning och dimensionering. Bolaget har inte haft någon invändning mot detta men i första hand ansett att detta ryms inom det åtagande bolaget gjort.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det finns skäl att föreskriva ett uttryckligt villkor om sedimentationsdamm och att tillsynsmyndigheten, med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken, ska ges möjlighet att besluta om åtgärder som rör dammen i enlighet med det som länsstyrelsen har yrkat. Yrkandet om att det ska föreskrivas att dammen ska förses med oljeavskiljning lämnas utan bifall.

Provtagning av utgående vatten med avseende på flöde och kvalitet samt periodicitet för provtagningen får övervägas inom ramen för kontrollprogrammet, vilket även gäller angivande av larm- och åtgärdsnivåer i det fall det bedöms vara lämpligt för vissa kontrollparametrar.

Införsel av massor

Utöver tillstånd till täkt av berg, krossning och sortering har Swerock yrkat tillstånd till att föra in jord- och schaktmassor för återvinning. Man har även yrkat tillstånd till att föra in asfalt och rivningsbetong för återvinning. Domstolen finner att tillstånd till detta kan ges.

Domstolen finner vidare att Swerocks beskrivning av hanteringen i denna del är tillräcklig varför specifika villkor inte anses vara motiverade i denna del.

Efterbehandling

Domstolen anser att det ska föreskrivas ett villkor om att efterbehandlingen ska vara slutförd och anmäld till tillsynsmyndigheten innan tillståndstidens utgång, om inte tillsynsmyndigheten beslutar annat. Bolaget ska också samråda med

tillsynsmyndigheten avseende efterbehandlingen. Med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken ska tillsynsmyndigheten vidare ges möjlighet att meddela villkor om åtgärder som anses erforderliga i samband med efterbehandling.

Domstolen konstaterar att bolaget inte har ansökt om tillstånd till att föra in massor för efterbehandling. Det tillstånd som ges genom denna dom omfattar därmed inte en prövning av mängd och kvalitet på sådana massor. Frågan om hur efterbehandlingen kommer att se ut är inte prövad i målet utan får hanteras i samband med efterbehandlingen i enlighet med ovan angivet villkor och de krav som kan ställas av tillsynsmyndigheten med stöd av delegationen.

Störningar för omgivningen

Buller, vibrationer och damning m.m.

Mot bakgrund av avståndet mellan verksamhetsområdet och den närmaste bostadsbebyggelsen och de utredningar Swerock har presenterat bedömer mark- och miljödomstolen att de störningar i form av buller, markvibrationer och damning från verksamhetsområdet som kan uppkomma för omgivningen är möjliga att begränsa till godtagbara nivåer med lämpliga villkor och skyddsåtgärder. Detta även med beaktande av förekommande djurhållning (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 19 april 2018 i mål nr M 10855-15).

När det gäller buller kan det särskilt konstateras att det med den planerade brytningsriktningen och med skyddsåtgärder i form av bl.a. bullerdämpad borr inte finns anledning att befara att bullervärdena inte kommer att kunna klaras. Det finns alltså inte skäl att avslå tillståndsansökan på grund av störningar i form av buller. De villkor som ska gälla i fråga om buller följer av domslutet. Villkoren bör utformas som begränsningsvärden. Med hänsyn till de villkor som bestämts för buller och arbetstider för bullrande verksamhet i tåkten är det inte motiverat att föreskriva ytterligare försiktighetsmått i denna del. Yrkandena om att andra bullervärden ska föreskrivas, att arbetstiden ska begränsas, att bullerplank ska sättas upp m.m. ska därför avslås.

När det gäller frågan om impuls ljud finner domstolen att en täktverksamhet generellt riskerar att medföra sådana ljud. Det är därför lämpligt att föreskriva ett villkor om att Swerock, i enlighet med vad man förklarat kunna åta sig, endast får använda skutknacken bakom skärm eller med annan bullerdämpande skyddsåtgärd.

I fråga om vibrationer och luftstöt vågor bedömer domstolen att de av bolaget föreslagna villkoren, som är förenliga med gällande praxis, är tillräckliga och ska föreskrivas.

Även det villkor som bolaget föreslagit i fråga om damning ska föreskrivas. Därutöver ska det, såsom Trafikverket har föreslagit, föreskrivas ett villkor om att asfaltering ska ske av vägen in till tälten i syfte att se till att det inte dras ut smuts på allmän väg. Asfalteringen ska omfatta minst 50-100 meter in mot anläggningen.

Utöver de villkor i fråga om vibrationer och damning som följer av domslutet finns inte anledning att föreskriva ytterligare försiktighetsmått i detta avseende.

Trafikfrågor

Domstolen bedömer att de störningar i form av buller och damning som orsakas av transporterna till och från tälten kan begränsas till acceptabla nivåer med föreskrivna villkor.

Av utredningen framgår att antalet tunga transporter på väg 912 kan komma att fördubblas på grund av tälten. Framförallt de kringboende har framfört att de är rädda för att den ökade tunga trafik som tälten medför kommer att leda till försämrad trafiksäkerhet främst för oskyddade trafikanter, bl.a. skolbarn och ungdomar. Trafikverket har efterfrågat utredning av konsekvenserna för oskyddade trafikanter men ansett det som bolaget föreslagit i form av en skylt om förbjuden högersväng ut från tältområdet är en lämplig åtgärd.

Domstolen kunde vid synen konstatera att väg 912 är en relativt kurvig landsväg som saknar egentlig vägren. På berörd del av vägen gäller en hastighetsbegränsning

på 70 km/h. Vägen belastas i dag med tung trafik av viss omfattning (enligt uppgift från Trafikverket uppgick antalet år 2015 till 257 fordon per dygn).

Bolaget har gjort gällande att ungefär 90 procent av transporterna från tåkten kommer att gå söderut. Endast en liten del av transporterna till tåkten kan förväntas ske norrifrån. Mot detta har invänts att bolaget inte har möjlighet att styra vilken väg transporterna tar. Utfarten från tåkten kommer att vara placerad relativt nära påfarterna till E18 om man kör söderut. På sträckan dit saknas bostäder och busshållplats. Det gör, enligt domstolens mening, att påverkan från trafikökningen på den sträckan blir begränsad. Detta förutsätter dock att transporterna går åt det hållet. För att se till att det blir på det sättet ska det föreskrivas ett villkor om att anslutningen till väg 912 från den nya vägen från tåktverksamheten ska utrustas med en skylt som anger att högersväng ut från tåkten är förbjuden.

G.H.B.s huvudmän har yrkat att ett villkor ska ställas om att busshållplatsen vid fastigheterna XX och ZZ inte får användas som avlastnings-, omlastnings- eller uppställningsplats. Bolaget har också förklarat att man inte kommer att använda busshållplatsen på detta sätt. Domstolen finner att platsen ligger utanför verksamhetsområdet och inte heller i anslutning till denna. Det är därmed inte lämpligt att föreskriva ett sådant villkor.

Övrigt

Mark- och miljödomstolen finner sammanfattningsvis att det inte behövs någon ytterligare utredning för att målet ska kunna avgöras. Domstolen bedömer vidare att några brister i samrådet som inverkar på prövningen av ansökan inte förelegat. När det gäller övriga yrkanden som inte uttryckligen berörts ovan ogillar domstolen dessa. Tillståndstiden ska bestämmas till 25 år från det att denna dom vinner laga kraft.

Villkor

Vissa av de villkor som ska gälla för verksamheten har redan berörts ovan.

Allmänt villkor

Utöver vad som följer av övriga villkor ska sökanden utföra och bedriva verksamheten i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden uppgett i ansökningshandlingarna, övriga handlingar och i övrigt åtagit sig i målet. Ett allmänt villkor med det innehållet ska därför föreskrivas.

Kontroll

I enlighet med vad länsstyrelsen yrkat och bolaget gått med på ska det föreskrivas ett krav på att ett kontrollprogram för verksamheten lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan verksamheten påbörjas. Kontrollprogrammet ska hållas aktuellt och får i samråd med tillsynsmyndigheten justeras allteftersom verksamheten fortskrider.

Villkoren i övrigt

De övriga villkor som ska föreskrivas för verksamheten följer av domslutet.

Delegerade frågor

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att meddela villkor om åtgärder som anses erforderliga i samband med efterbehandling och att besluta om åtgärder som rör sedimentationsdammens utformning och dimensionering

Ersättning

Kvarnibble vattenavledningsföretag har yrkat att bolaget ska utreda och erbjuda ersättning på grund av sin användning av företagets dike och ersätta den skada som verksamheten orsakar företaget. Yrkanden om ersättning har också framställts av ägarna till fastigheterna YX, ZZY, YYZ, XX, ZZ och ZX samt av arrendatorn till ZYY.

Domstolen finner att den ansökta vattenverksamheten inte medför någon sådan påverkan som gör att det finns grund för att besluta om ersättning inom ramen för detta mål. De yrkanden som faller utanför den prövning som görs nu får hanteras inom ramen för den ordning som gäller för oförutsedd skada eller exempelvis det

regelverk som handlar om ersättning för miljöskada.

Ställande av ekonomisk säkerhet

Bolaget har föreslagit att säkerhet ska ställas med 2 620 000 kr baserat på vedertagen beräkningsformel. Länsstyrelsen har inte haft någon invändning mot förslaget. Domstolen gör bedömningen att säkerheten ska bestämmas till det föreslagna beloppet. Med beaktande av den delegation som ges till tillsynsmyndigheten i fråga om efterbehandling ska säkerheten godkännas av och förvaras hos tillsynsmyndigheten.

Igångsättningstid, arbetstid och tid för oförutsedd skada

Mark- och miljödomstolen bedömer att arbetstiden, i enlighet med vad sökanden yrkat, kan fastställas till 10 år. Tiden bör dock utgå från tidpunkten för lagakraftvunnen dom. Igångsättningstiden ska bestämmas till fem år och även den med utgångspunkt från när domen vinner laga kraft. Den tid inom vilken anmälan om anspråk på grund av oförutsedd skada senast måste ges in till mark- och miljödomstolen bör bestämmas till 15 år från arbetstidens utgång.

Prövningsavgift

Prövningsavgiften ska fastställas till tidigare beslutat belopp. Avgiften är betald.

Rättegångskostnader

Enligt 25 kap. 2 § första stycket miljöbalken svarar i ansökningsmål om vattenverksamhet sökanden för sina egna och motpartens kostnader i mark- och miljödomstolen. Ersättning för rättegångskostnad ska motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till eventuellt ombud om kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt (18 kap. 8 § rättegångsbalken).

H.T. och M.T. har yrkat ersättning för rättegångskostnader avseende ombudsarvode med 8 493 kr. Bolaget har motsatt sig yrkandet.

C.J. och S.J. har yrkat ersättning för rättegångskostnader avseende ombudsarvode med 8 493 kr. Bolaget har medgett yrkandet.

K.W. har yrkat ersättning för rättegångskostnader avseende ombudsarvode med 8 493 kr. Bolaget har motsatt sig yrkandet.

Länsstyrelsen i Stockholms län har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 24 000 kr avseende 30 timmars arbete. Bolaget har medgett yrkandet.

H.T. har yrkat ersättning för rättegångskostnader avseende nedlagt arbete. Man har uppskattat tidsåtgången till cirka 10 timmar à 750 kronor. Bolaget har motsatt sig yrkandet.

Även Kvarnibble vattenavledningsföretag har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 31 625 kr avseende arbete. Bolaget har motsatt sig yrkandet eftersom yttrandena gällt frågor som inte rör prövningen i målet.

Bolaget har gått med på att betala ersättning för Länsstyrelsen i Stockholms län samt C.J.s och S.J.s rättegångskostnader. Dessa yrkanden ska därför bifallas.

När det gäller det yrkande som Kvarnibble vattenavledningsföretag framställt finner domstolen att företaget ostridigt är sakägare i målet och som utgångspunkt har rätt till rättegångskostnadsersättning enligt de bestämmelser som finns i miljöbalken. Domstolen bedömer att kostnaderna, även om den talan som förts av företaget i fråga om bl.a. ersättning inte vunnit framgång, får anses vara skäligen påkallade för att ta tillvara företags rätt. Företags yrkande ska alltså bifallas.

Övriga yrkanden kan, eftersom de inte omfattas av den ersättningsskyldighet som följer av 25 kap. 2 § första stycket miljöbalken, inte bifallas och de ska därmed ogillas.

Sammanfattning

Sammantaget kommer domstolen fram till att det inte finns några hinder mot att tillåta den sökta verksamheten och att tillstånd därför kan ges. Tillståndet ska förenas med de villkor som anges i domslutet.

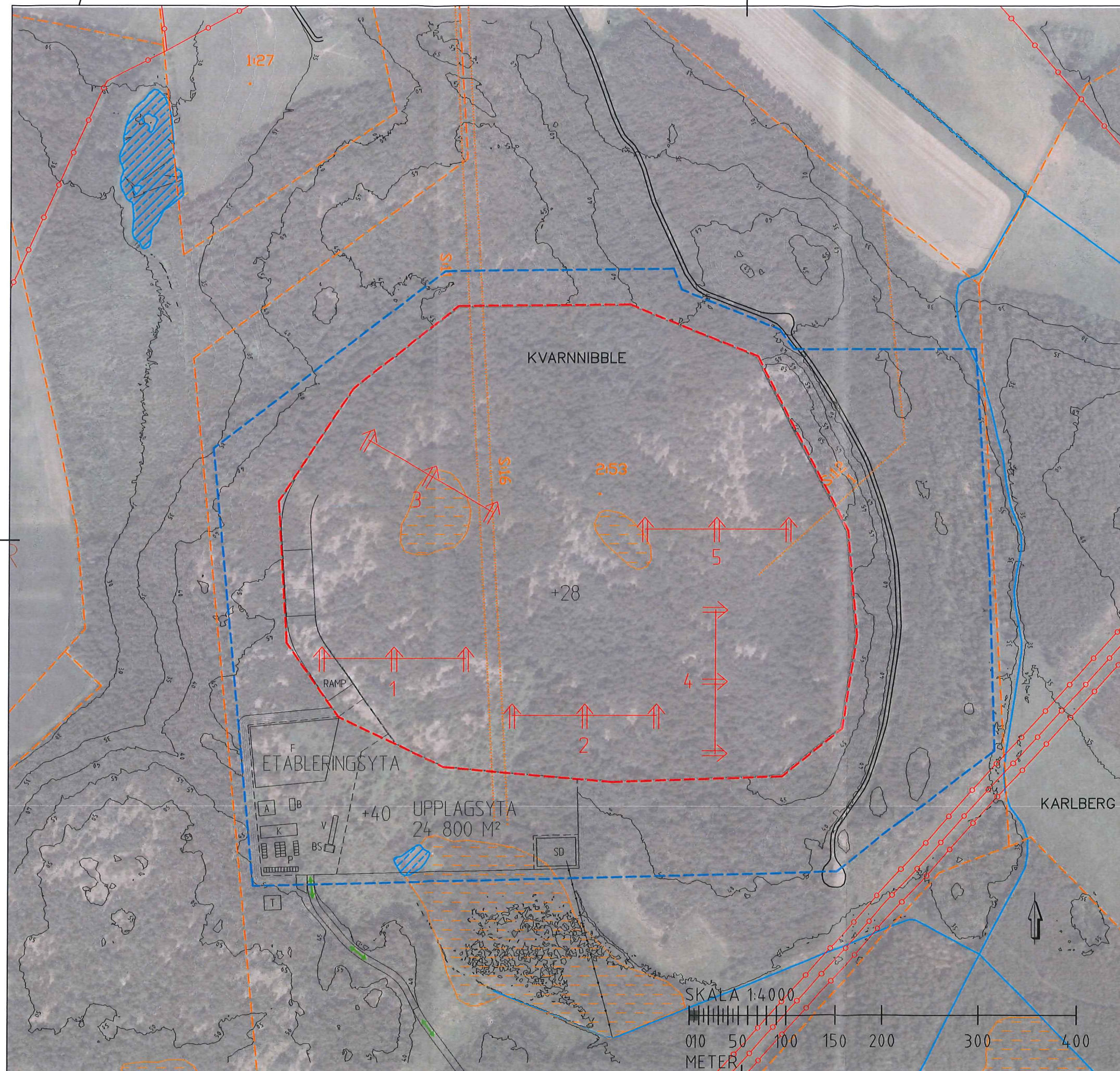
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-01)

Överklagande senast den 2 januari 2019 (på grund av mellankommande helg).

Åsa Marklund Andersson

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Åsa Marklund Andersson, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand samt de särskilda ledamöterna Dan Björklund och Hans Söderström.

ANVISNINGAR

KOORDINATSYSTEM
SYSTEM I PLAN: SWEREF99 TM
SYSTEM I HÖJD: RH 2000

FÖRKLARINGAR

- FASTIGHETSGRÄNS
--- VÄGAR
--- DIKEN
--- KRAFTLEDNING
--- VATTENDRAG
--- SANKMARK
- VERKSAMHETSOMRÅDESGRÄNS
--- BRYTOMRÅDESGRÄNS
- EXPLOATERINGSPLAN
--- EXPLOATERINGSPLAN (DIKEN MED RIKTNING)
--- IN- OCH UTFARTSVÄG
--- PLANERAD BRYTRIKNING

A = AVFALLSHANTERING
B = BRÄNSLESTATION
BS = BEVATTNINGSSTATION
F = FORDONSUPPSTALLNINGSYTA
K = KONTOR

P = PERSONALPARKERING
SD = SEDIMENTATIONS DAMM
T = TRANSFORMATORSTATION
V = VÄG

BERÄKNINGAR

BRYTOMRÅDE = 243 337 M²
VERKSAMHETSOMRÅDE = 442 558 M²
BRYTVOLYM = CA 5 000 000 M³ BERG & 120 000 M³ JORD
(ANTAGET 0,5 METER JORDTÄCKE)

BET	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
-----	-----------------	-------	------

SWEROCK AB

KVARNNIBBLE BERGTÄKT

WSP SVERIGE AB
BOX 8094 (KRONTORPSGATAN 1)
700 08 ÖREBRO
010-722 50 00
www.wsp.com

UPPDRAG NR 10245369	RITAD/KONSTRUERAD AV T SAHLIN	HANDLÄGGARE G HOLM
DATUM 2017-11-14	ANSVARIG GÖRAN HOLM	

ANSÖKAN OM TILLSTÅND
EXPLOATERINGSPLAN

SKALA 1:4000	A3 NUMMER M102	BET
-----------------	----------------------	-----

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se